

Ovaj projekt sufinanciran je sredstvima Europske unije
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Naziv projekta: Strateški razvojni program općine Topusko

Strateški razvojni program općine Topusko 2015. - 2020. godina

PRORAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.

Udio sufinanciranja: 85 % EU, 15 % RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaze u ruralna područja

Projekt: Izrada Strateškog razvojnog programa općine Topusko 2015. - 2020.

Naručitelj i nositelj izrade: Općina Topusko

Radna skupine za izradu i provedbu Strateškog razvojnog programa općine Topusko za razdoblje 2015. - 2020. godina:

Dragan Čučković, predsjednik Općinskog vijeća Općine Topusko

Vladimir Ožanić, viši savjetnik za prostorno uređenje i komunalne djelatnosti u JUO Općine Topusko

Domagoj Mosler, ravnatelj Lječilišta Topusko

Željka Gajdek, ravnateljica Srednje škole Topusko

Dejan Toljan, revirnik u Šumariji Topusko

Izrađivač: SI-MO-RA d.o.o, Rimska 28, 44 000 Sisak

Mario Čelan, direktor

Tatjana Puškarić, voditeljica Odjela za strateško planiranje i ljudske resurse

Hrvoje Jelača, savjetnik za lokalni razvoj i izradu projekata

Ana Klarić, stručna suradnica za odnose s javnošću

Mario Baljak, stručni suradnik za energetsku učinkovitost

Lektura: Nerina Sarkotić, prof.

U Topuskom, veljača 2017. godine

SADRŽAJ

PREDGOVOR	1
1. UVOD.....	2
2. PRISTUP IZRADI STRATEGIJE	3
2.1. Strategije višeg reda i strateška uvjetovanost.....	3
2.2. Metodologija izrade.....	5
2.3. Organizacijska struktura tijela za izradu strategije	5
2.4. Implementacija aktivnosti	6
3. ANALIZA STANJA.....	7
3.1. Prostorna obilježja općine Topusko	7
3.1.1. Geografske i geološke karakteristike općine Topusko	7
3.1.2. Prometna povezanost	7
3.1.3. Prirodni resursi	8
3.2. Demografske karakteristike i kretanja.....	11
3.2.1. Prirodno kretanje stanovništva od 2011. do 2015. godine	12
3.2.2. Struktura stanovništva	12
3.2.2.1. Struktura po spolu	12
3.2.2.2. Struktura po dobi.....	13
3.2.2.3. Struktura stanovništva po obrazovanju.....	14
3.3. Povijest općine Topusko	17
3.3.1. Rimsko razdoblje	17
3.3.2. Srednji vijek.....	17
3.3.3. Novi vijek i suvremeno doba.....	18
3.4. Kulturna baština	19
3.4.1. Portal cistercitske opatije iz 13. stoljeća.....	19
3.4.2. Park Opatovina	20
3.4.3. Engleski park	21
3.4.4. Lapidarij.....	21

3.4.5. Kamena spomenica.....	21
3.4.6. Turska kosa.....	22
3.4.7. Nikolino brdo.....	22
3.4.8. Vrela u Topuskom	22
3.4.9. Sunčani sat.....	23
3.4.10. Sofijina kada	23
3.5. Tržište rada	23
3.5.1. Zaposlenost.....	23
3.5.2. Nezaposlenost.....	26
3.6. Društvena infrastruktura.....	27
3.6.1. Predškolsko obrazovanje	27
3.6.2. Osnovnoškolsko obrazovanje	27
3.6.3. Srednjoškolsko obrazovanje	27
3.6.4. Narodna knjižnica i čitaonica Topusko	28
3.6.5. Zdravstvo	28
3.6.5.1. Lječilište Topusko.....	28
3.6.6. Socijalna politika	29
3.6.7. Civilno društvo	31
3.6.7.1. Sport.....	33
3.6.8. Organizacije civilnog društva	34
3.7. Komunalna, telekomunikacijska i prometna infrastruktura	35
3.7.1. Vodoopskrba i odvodnja.....	35
3.7.2. Gospodarenje otpadom	36
3.7.3. Opskrba energijom	37
3.7.4. Telekomunikacijska infrastruktura	37
3.7.5. Prometna infrastruktura	39
3.8. Lokalno gospodarstvo	40

3.8.1. Obrtništvo	43
3.8.2. Poduzetništvo.....	43
3.8.3. Turizam.....	44
3.8.4. Poljoprivreda	46
3.9. Stanje okoliša	47
3.9.1. Vode.....	47
3.9.2. Tlo.....	47
3.9.3. Buka.....	48
3.9.4. Zrak.....	48
3.10. Druga područja relevantna za razvoj.....	49
3.10.1. Međuregionalna i međunarodna suradnja.....	49
3.11. Analiza kapaciteta lokalne samouprave	49
4. SWOT ANALIZA	49
5. STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE TOPUSKO.....	52
5.1. Vizija.....	52
5.2. Strateški okvir: ciljevi – prioriteti – mjere	52
5.2.1. Uvod	52
5.2.2. Sažetak strukture ciljeva, prioriteta i mjera Strateškog razvojnog programa općine Topusko	53
5.2.3. Obrazložnje strukture ciljeva, prioriteta i mjera Strateškog razvojnog programa općine Topusko	54
5.2.4. Usklađenost strateškog razvojnog programa općine Topusko s razvojnom strategijom Sisačko-moslavačke županije	71
5.2.5. Baza projektnih ideja	72
6. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE STRATEŠKOG RAZVOJNOG PROGRAMA OPĆINE TOPUSKO	74
7. INSTITUCIONALNI OKVIR I FINANCIJSKI IZVORI ZA UPRAVLJANJE	82
7.1. Financijski okvir provedbe SRP-a i dostupni izvori financiranja	82

7.1.1. Provedba Strateškog razvojnog programa	88
7.2. Tijela provedbe.....	88
7.2.1. Radna skupina za provedbu i praćenje Strateškog razvojnog programa	88
7.2.2. Općina Topusko.....	88
7.2.3. Upravni odjel	89
7.2.4. Javne službe.....	89
7.2.5. Javni sektor	90
7.2.6. Civilno društvo	90
7.2.7. Privatni sektor.....	90
7.3. Praćenje i vrednovanje	91
8. ZAKLJUČAK	92
9. PRILOZI	93
9.1. Popis grafikona.....	93
9.2. Popis slika	93
9.3. Popis tablica	93
9.4. Izvori podataka.....	94

PREDGOVOR

Općina Topusko raspolaže s potencijalima koji od završetka Domovinskog rata 1995. godine do danas nisu bili dovoljno iskorišteni te nisu u dovoljnoj mjeri ni utjecali na gospodarski i ukupan društveni razvoj. Smatra se da s obzirom na raspoložive prirodne, ljudske i kulturno povijesne resurse nisu valorizirane sve vrijednosti s kojima općina Topusko raspolaže. Posljedica tog jest velika stopa radno aktivno nezaposlenih osoba na burzi rada te nadalje veliko iseljavanje mladog radno sposobnog stanovništva.

Novi Strateški razvojni program općine Topusko za razdoblje 2015. - 2020. godine definira sve raspoložive potencijale općine te predlaže ciljeve, mjere i izvore financiranja njihova razvoja. Jasno su definirani ciljevi gospodarskog rasta s naglaskom na zdravstveni i druge oblike turizma te razvoj lokalnog poduzetništva. Posebna pozornost usmjerena je na očuvanje prirodne i kulturne baštine koja čini najvredniji segment resursa ovog područja. Podizanje kvalitete života u ruralnim područjima treba pretvoriti ovaj kraj u privlačno mjesto za život i rad.

Pojedini razvojni programi i projekti koji su već razrađeni ili su u pripremi trebali bi se financirati uz sinergiju više različitih izvora financiranja. Tu primarno ističemo fondove EU kao najzastupljenije, zatim sredstva pojedinih ministarstva Republike Hrvatske, posebno Ministarstva regionalnog razvoja, Sisačko-moslavačke županije, Turističke zajednice Sisačko-moslavačke županije, Turističke zajednice općine Topusko i proračuna općine Topusko.

Realizacijom navedenih razvojnih projekata u ovoj Strategiji razvoja općine Topusko stvorili bi se uvjeti za zapošljavanje i revitalizaciju ruralnog područja, ali i uvjeti da mjesto Topusko i šire okruženje prerastu u atraktivnu i prepoznatljivu turističku destinaciju.

Topusko, 16.1.2017.

Općina Topusko

Načelnik

Vlado Muža

1. UVOD

Općina Topusko zahvaća prostor 198,6 kvadratnih kilometara i nalazi se u slikovitom predjelu srednjeg toka rijeke Gline u brežuljkastom kraju Banovine, dijelu Sisačko-moslavačke županije. Prema popisu iz 2011. godine ima 2985 stanovnika, što predstavlja 1,73 % od ukupnog broja stanovnika Sisačko-moslavačke županije, odnosno 0,07 % od ukupnog broja stanovnika Hrvatske. Općinu Topusko čine općinsko središte i naselja Hrvatsko Selo, Gređani, Ponikvari, Velika Vranovina, Donja Čemernica, Batinova Kosa, Perna, Malička, Pecka, Staro Selo Topusko, Katinovac, Crni Potok, Bukovica i Vorkapić Selo.

Topusko leži na nadmorskoj visini od 130 metara na području između Petrove i Zrinske gore. Okruženo je poznatim šumama, Orlovom šumom i Petrovom gorom, a ostalo čini plodna zemlja uz rijeku Glinu i potoke Pernu, Čemernicu i Glinicu, pogodna za razvoj voćarstva i obnovu zapuštenih vinograda. Ovo područje odavno je naseljeno zahvaljujući mnogobrojnim termalnim izvorima. Termalna vrela kojima Topusko obiluje vjerojatno su posljednji ostaci tercijarne vulkanske erupcije prije oko 50 mil. godina. Posebno su značajne cretne, tresetne kupke u narodu poznate kao „blatne kupke“. Zahvaljujući utjecaju šuma te treseta i termalnih izvora, zima je blaga, a ljeta su svježa.

Zahvaljujući nalazištima ruda te bogatim izvorima termalne vode, prostor oko Topuskog bio je vrlo rano naseljen. Općina Topusko područje je bogate i očuvane višestoljetne kulturne baštine koja uz krajobraznu i biološku raznolikost, predstavlja osnovni pokretač turističkog i kulturnog razvoja općine. Među kulturnim dobrima nalaze se portal cistercitske opatije iz 13. stoljeća, parkovi Opatovina i Nikolino brdo, Engleski park, Lapidarij sa zbirkama radova u kamenu, sunčani sat, kamena spomenica, povijesni lokalitet Turska kosa, kada grofice Sofije te znamenita vrela (Benkovo, Jelačićovo i Mollinaryjevo). Kulturna baština predstavlja važnu ekonomsku sastavnicu, a ujedno je i važan pokazatelj kulturnog identiteta na lokalnoj i regionalnoj razini.

Značajan je i geostrateški te prometni položaj jer tuda prolaze najpovoljniji putevi između plodne Panonske nizine i jadranskog priobalja. Područje općine Topusko je vrlo privlačan prostor za naseljavanje i ugodan život, ali i dinamičan gospodarski razvoj.

2. PRISTUP IZRADI STRATEGIJE

2.1. Strategije višeg reda i strateška uvjetovanost

U procesu izrade strateških dokumenata bitno je osigurati njihovu usklađenost sa strateškim dokumentima usvojenim od tijela više razine, tj. sa strateškim dokumentima višeg reda. Strategijom su utvrđeni ciljevi usmjereni prema društveno-gospodarskom razvoju, smanjenju razvojnih nejednakosti i jačanju razvojnih potencijala.

Poštivanjem ovoga principa cjelokupni sustav strateškog planiranja je koherentan, tj. zacrtani strateški ciljevi se ostvaruju kako na najvišoj, tako i na onoj najnižoj razini.

Kao punopravna članica Europske unije, Republika Hrvatska je preuzela obvezu usuglašavanja nacionalnih strategija s onima na europskoj razini. Nadalje, strateški dokumenti jedinica regionalne samouprave moraju biti usuglašeni s nacionalnima, dok strateški dokumenti jedinica lokalne samouprave moraju biti sukladni onima na županijskoj razini.

Gledajući učinak ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju s institucionalnog aspekta, valja istaknuti kako Europska unija putem svojih smjernica zastupa decentralizaciju, regionalni razvoj te koheziju svih regija i država članica. Dokumenti koji su rezultat konsenzusa između Europske komisije i svake države članice su Operativni programi i Partnerski sporazum. Strategija razvoja Europske unije (trenutno važeća strategija je Europa 2020) te strateške smjernice za korištenje fondova (trenutno je važeći Zajednički strateški okvir 2014. - 2020.) krovni su dokumenti za izradu sektorskih strategija i operativnih programa. Sukladnost razvojnih ciljeva u Zajedničkom strateškom okviru 2014. - 2020. osigurana je definiranjem tematskih cjelina u koje države članice usmjeravaju sredstva dodijeljena iz ESI fondova. Financiranje i provođenje nacionalnih razvojnih ciljeva država članica odvija se korištenjem ESI fondova. Međutim, valja naglasiti kako su prihvatljivi samo oni projekti koji se uklapaju u tematske cjeline definirane u Zajedničkom strateškom okviru i uredbama o fondovima. Države članice vlastitim sredstvima financiraju samo ona područja koja se ne mogu svrstati niti u jednu tematsku cjelinu Zajedničkog strateškog okvira 2014. - 2020.

Na nacionalnoj razini, svaka država članica samostalno izrađuje strategije razvoja i definira strateške okvire. Njima se utvrđuju područja od nacionalnog interesa te smjer daljnog društvenog i gospodarskog razvoja. Uvažavajući navedenu hijerarhiju, izrada strateških razvojnih dokumenata se dalje odvija na regionalnoj i lokalnoj razini.

Sustav strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj sastoji se od sljedećih povezanih sastavnica:

- Sektorske strategije RH – donose ih Vlada i Sabor Republike Hrvatske (npr. Strategija pametne specijalizacije, Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014. - 2020., Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. - 2020., Strategija prometnog razvoja RH 2014. - 2030., itd.)
- Županijske razvojne strategije – donose ih Županije u suradnji s jedinicama lokalne samouprave
- Strategije razvoja gradova i općina – donose ih jedinice lokalne samouprave u suradnji sa zainteresiranim dionicima (udruge civilnog društva, gospodarstvenici, lokalno stanovništvo).

Prema tome, Strateški razvojni program Općine Topusko za programsко razdoblje od 2015. do 2020. godine usklađen je s ovim dokumentima donesenim na regionalnoj i lokalnoj razini:

- Županijska razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije 2011. - 2013.¹
- Strategija razvoja ljudskih potencijala Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2014. - 2020.
- Strategija razvoja turizma Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2014. - 2020. godine
- Poljoprivredna razvojna strategija Sisačko-moslavačke županije
- Prostorni plan Sisačko-moslavačke županije
- Plan razvoja socijalnih usluga Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2015. - 2020. godine
- Akcijski plan energetske učinkovitosti Sisačko-moslavačke županije 2016. - 2018. godine
- Lokalna razvojna strategija LAG-a Petrova gora 2012. – 2014. godine
- Prostorni plan uređenja OpćineTopusko.

Osim toga, Strateški razvojni program Općine Topusko je na izravan ili neizravan način usklađen s ovim strateškim dokumentima donesenim na nacionalnoj razini:

- Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske²

¹ Prema uputama Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU, županijskim razvojnim strategijama produljeno je vrijeme važenja na 2014., 2015., 2016. i 2017. godinu.

² Dostupno na: <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/111>

- Strategija ruralnog razvoja Republike Hrvatske³
- Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske⁴
- Strategija razvoja poduzetništva Republike Hrvatske⁵
- Industrijska strategija Republike Hrvatske⁶
- Strategija energetskog razvoja Republike Hrvatske⁷
- Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije Republike Hrvatske⁸.

Izradom Strateškog razvojnog programa općine Topusko dan je cijeloviti uvid u trenutačno stanje te su prepoznate najvažnije razvojne potrebe. Zahvaljujući tomu bit će olakšano planiranje proračuna i alokacija proračunskih sredstava za razvojne projekte koji će najviše pridonijeti razvoju općine. Na taj će način općina biti u stanju prevladati sve razvojne prepreke i uspješno iskoristiti sve razvojne prilike s kojima će se susresti u narednom programskom razdoblju.

2.2. Metodologija izrade

Budući da u Republici Hrvatskoj ne postoje zadani pravilnici koji propisuju obvezni sadržaj i strukturu strateških dokumenata lokalnog značenja, prilikom izrade ovog dokumenta kao smjernica su korišteni naputci Pravilnika o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija (NN 153/10; u dalnjem tekstu: Pravilnik) i Smjernice za izradu Županijskih razvojnih strategija, praćenje i vrednovanje njihove provedbe (MRRFEU, rujan 2015.). Premda se navedeni dokumenti odnose na razvojne dokumente na županijskoj razini, njihove smjernice mogu se primjeniti i prilikom izrade razvojnih dokumenata jedinica lokalne samouprave.

2.3. Organizacijska struktura tijela za izradu strategije

Za potrebe izrade Strateškog razvojnog programa općine Topusko ustrojena je Radna skupina. Radi se o operativnom tijelu sastavljenom od predstavnika Općine. Prilikom izrade ovoga

³ Dostupno na: <http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=129>

⁴ Dostupno na: <http://www.mint.hr/UserDocsImages/Strategija-turizam-2020-editfinal.pdf>

⁵ Dostupno na: <http://www.europski-fondovi.eu/sites/default/files/dokumenti/Strategy-HR-Final.pdf>

⁶ Dostupno na: http://www.mingo.hr/public/industrija/Industrijska_strategija_%202014_2020.pdf

⁷ Dostupno na: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_10_130_3192.html

⁸ Dostupno na: <https://vlada.gov.hr/strategija-obrazovanja-znanosti-i-tehnologije-nove-boje-znanja/151>

dokumenta ono je surađivalo s izrađivačem Strategije u vidu koordinacije drugih sudionika i dostave raspoloživih podataka o stanju u općini.

Odlukom načelnika Općine imenovani su članovi Radne skupine za izradu i provedbu Strateškog razvojnog programa općine Topusko za razdoblje 2015. - 2020. godine, a čine ga sljedeći članovi:

1. Dragan Čučković, predsjednik Općinskog vijeća Općine Topusko
2. Vladimir Ožanić, viši savjetnik za prostorno uređenje i komunalne djelatnosti u JUO Općine Topusko
3. Domagoj Mosler, ravnatelj Lječilišta Topusko
4. Željka Gajdek, ravnateljica Srednje škole Topusko
5. Dejan Toljan, revirnik u Šumariji Topusko

2.4. Implementacija aktivnosti

Preduvjet za početak provođenja aktivnosti predloženih u Strateškom razvojnog programu općine Topusko je usvajanje samog dokumenta od strane Općinskog vijeća. Time se samom dokumentu daje legitimnost koja je neophodna za provedbu aktivnosti. Za uspješnu realizaciju aktivnosti potrebno je osigurati dostatna finansijska sredstva putem proračunskog planiranja. Na taj će se način olakšati ostvarenje strateških ciljeva budući da će za svaku aktivnost biti predviđeni izvori financiranja. Zbog toga bi proračun općine Topusko za naredne fiskalne godine trebao biti povezan s izradom godišnjih planova aktivnosti.

Kako bi se sam dokument uspješno implementirao, predviđena je izrada Akcijskog plana provedbe strateškog razvojnog programa. Radi se o operativnom dokumentu u kojem su navedene mјere koje jedinica lokalne samouprave namjerava realizirati u referentnom razdoblju. Pripremljenost, prihvatljivost i izvedivost predstavljaju samo neke od kriterija prilikom odabira onih projekata koji se namjeravaju realizirati u okviru niza predloženih mјera. Međutim, budući da sredstva u općinskom proračunu nisu dostatna za provedbu svih predloženih projekata, najvažniji kriterij za odabir projekata bit će mogućnost njihovog financiranja sredstvima iz europskih fondova, ponajprije Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. - 2020. Zahvaljujući konstruktivnim prijedlozima članova radne skupine i postizanjem međusobnog konsenzusa, utvrđeni su glavni razvojni ciljevi općine Topusko do 2020. godine.

3. ANALIZA STANJA

3.1. Prostorna obilježja općine Topusko

3.1.1. Geografske i geološke karakteristike općine Topusko

Općina Topusko obuhvaća prostor od 198,6 km² i nalazi se u slikovitom predjelu srednjeg toka rijeke Gline, u brežuljkastom kraju Banovine. Reljef ovoga prostora vrlo je razvijen, što dokazuju mladotercijarni brežuljci koji se prostiru na jug i istok od Petrove gore, sve do aluvijalnih područja rijeke Gline. Između glavnih masiva, kao i zaobljenih vrhova i glavica pružaju se blaga uleknuća ili zaravnjena uzvišenja. Masiv Petrove gore (513 m) izgrađen je od paleozojskih škriljaca koji zbog svoje nepropusnosti uvjetuju brojnu mrežu manjih tekućica koje su erozijom produbile doline između pojedinih masiva. Brojni su izvori iznad 250 i 300 metara nad morem, koji obično tijekom ljeta presuše. U geomorfološkom ili reljefnom smislu područje oko Topuskog pripada niskom poplavnom prostoru uz rijeku Glinu. Aluvijalni šljunkovito-pjeskoviti i glinoviti sedimenti uz sam tok rijeke Gline u podlozi, ali i prema pobrdu Banovine, imaju kontinuiranu seriju neogenskih ili pjeskovitih glina te nešto manje laporovitih glina prema jugozapadnom podgorju Petrove gore. Iako teren oko Topuskog nije znatnije uzdignut, ipak je vrlo raznolik. Velika razlika je u izgledu i građi terena zapadno i istočno od Topuskog. Kraj zapadno od Topuskog je poput platoa koji se tek kod sela Perne nešto više uzdiže prema Petrovoj gori, a područje istočno od Topuskog znatno je jače raščlanjeno. Inače, teren općine Topusko raščlanjen je pravcem sjeveroistok - jugozapad dolinom rijeke Gline. Ta dolina rasjed je koji ide jugoistočnim padinama Petrove gore, a između sela Velike Vranovine i Ponikvara.

3.1.2. Prometna povezanost

Općina Topusko državnom cestom D6 povezana je sa Siskom i Karlovcem, a županijskim cestama preko Viduševca i Pokupskog te Lasinje i Pisarovine, sa Zagrebom. Županijskom cestom Topusko – Maljevac povezana je s Bosnom i Hercegovinom (Velika Kladuša - Cazin - Bihać) te Slunjem i Plitvičkim jezerima. Prostornim planom Sisačko-moslavačke županije planiran je koridor brze ceste na cestovnom smjeru Sisak - Petrinja - Glina - Topusko - Slunj, s odvojkom prema Gvozdu. Od značajnijih lokalnih povezanosti su pravci Topusko - Glina 15 km, Topusko – Petrinja 37 km, Topusko - Tušilović 40 km. U smjeru istok - zapad na samom ulazu u općinu Topusko prolazi i željeznička pruga drugog reda. Tijekom Domovinskog rata pruga je zapuštena i trenutačno nije u upotrebi.

Potrebno je naglasiti i dva granična prijelaza sa susjednom Bosnom i Hercegovinom koja se nalaze blizu općine Topusko, a to su granični prijelaz Matijevići udaljen 71 km od središta općine i granični prijelaz Maljevac udaljen 26 km od središta općine Topusko. Značajna je povezanost prema sjeveru sa smjerom Topusko – Lasinja – Pisarovina - Zagreb, dužine pravca 86,2 kilometra.

3.1.3. Prirodni resursi

Na području općine Topusko nalaze se između ostalih i ugroženi i rijetki stanišni tipovi koji zahtijevaju provođenje mjera očuvanja sukladno Zakonu o zaštite prirode i EU Direktivi o staništima: europske suhe vrištine i travnjaci trave tvrdače, mezofilne i neutrofilne čiste bukove šume, mezofilne livade srednje Europe, mezofilne živice i šikare kontinentalnih, izuzetno primorskih krajeva. Na području općine provode se mjere očuvanja i za šume: mješovite hrastovo-grabove i čiste grabove šume, srednjoeuropske, acidofilne bukove šume i srednjoeuropske acidofilne šume hrasta kitnjaka te obične breze. U sljedećoj tablici prikazana je zastupljenost stanišnih tipova na području općine Topusko.

Tablica 1: Zastupljenost stanišnih tipova na području općine Topusko

Tip staništa - NKS*	NKS – kod	%
Aktivna seoska područja	J11	1,63
Aktivna seoska područja/Urbanizirana seoska područja	J11/J13	0,11
Europske suhe vrištine i travnjaci trave tvrdače	C34*	0,06
Intenzivno obrađivane oranice na komasiranim površinama	I31	1,76
Javne neproizvodne kultivirane zelene površine	I 81	0,10
Mezofilne i neutrofilne čiste bukove šume	E45*	11,33
Mezofilne livade Srednje Europe	C23**	1,68
Mezofilne živice i šikare kontinentalnih, izuzetno primorskih krajeva	D12*	0,21
Mješovite hrastovo-grabove i čiste grabove šume	E31*	40,55
Mozaici kultiviranih površina	I21	23,33
Mozaici kultiviranih površina/Aktivna seoska područja/ Javne neproizvodne kultivirane zelene površine	I21/J11/I81	1,15
Nasadi četinjača	E92	0,23
Ostale urbane površine	J23	0,02
Površinski kopovi	J43	0,28
Srednjoeuropske acidofilne šume hrasta kitnjaka te obične breze	E32**	16,41
Srednjoeuropske, acidofilne bukove šume	E42*	1,11
	UKUPNO:	100,00

Izvor: Izmjene i dopune prostornog plana uređenja općine Topusko

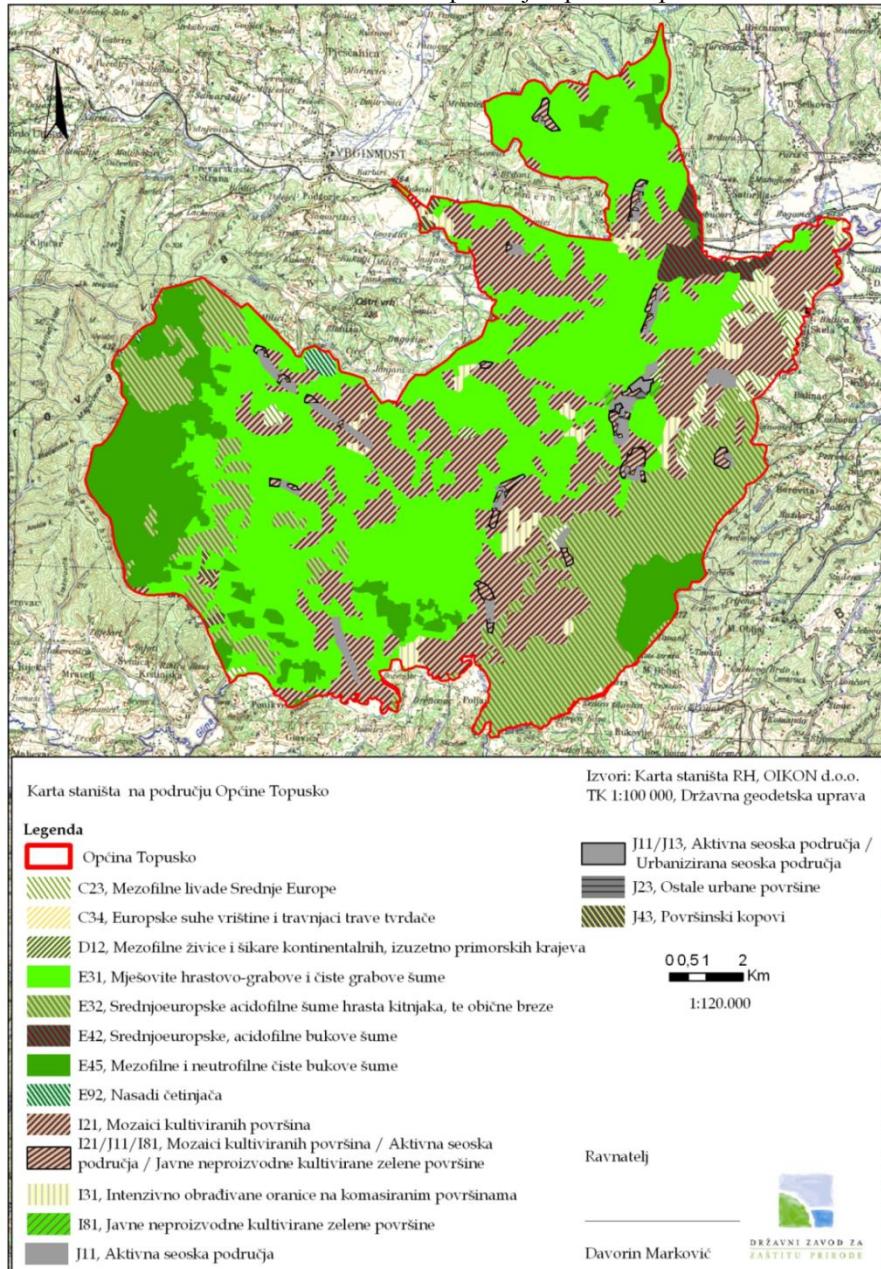
NKS - Nacionalna klasifikacija

* ugrožena i rijetka staništa prema Nacionalnoj klasifikaciji (MINK 2004. godina)

** ugroženi su samo pojedini tipovi staništa, a ne cijela skupina određenog NKS koda

Na sljedećoj slici prikazana je karta staništa na području općine Topusko.

Slika 1: Karta staništa na području općine Topusko

Izvor: Državni zavod za zaštitu prirode, 2006. godina

Studijom zaštite prirode Sisačko-moslavačke županije, izrađenoj od strane Državnog zavoda za zaštitu prirode 2006. godine, izvršena je valorizacija prirodnih vrijednosti i na području općine Topusko. Navedenom studijom utvrđeno je da se jednim svojim dijelom na području općine Topusko nalazi zaštićena prirodna vrijednost temeljem Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine" br. 70/05., i 139/08.): značajni krajobraz Petrova gora – Biljeg (1969). U

značajnom krajobrazu nisu dopušteni zahvati i radnje koji narušavaju njegova obilježja.

Tablica 2: Zaštićeni dijelovi prirode u općini Topusko

Red. Broj	Kategorija zaštite	Naziv	Površina (Ha)	Grad / Općina
1.	Značajni krajobraz	Petrova Gora - Biljeg	727,55	Topusko

Izvor: Državni zavod za zaštitu prirode, 2006. godina

Studijom zaštite prirode Sisačko-moslavačke županije na području općine Topusko za zaštitu se predlažu: kao park šuma Nikolina brdo, kao spomenik parkovne arhitekture – park Opatovina i kao spomenik prirode – izvori u Topuskom.

Prema najnovijim istraživanjima (dopis Državnog zavoda za zaštitu prirode klasa: 612-07/10-23/28, ur.broj: 366-07-4-10-2 od 28. travnja 2010. godine) na području općine Topusko, na lokaciji Plavnice, nalazi se dio kompleksa ugroženih cretnih staništa koja do sada nisu bila evidentirana u botaničkoj literaturi. Cretne površine Plavnice zauzimaju 84,46 ha, od čega se 13,53 ha nalazi na području općine Topusko. Prostornim planom Sisačko-moslavačke županije cretno stanište Plavnice se predlaže za zaštitu kao posebni rezervat. Navedene lokalitete potrebno je floristički i vegetacijski detaljnije istražiti.

Prema florističkim vrijednostima, ovi cretovi ispunjavaju kriterije za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode u kategoriji posebni rezervat – botanički. Ovdje su pronađene tri vrste mahova tresetara *Sphagnum palustre L.*, *Sphagnum subsecundum Nees.* i *Sphagnum fallax (H. Klinggr.)*. Najvećim dijelom, cretne su površine zarasle u šikare johe, trušljike i breze, a samo u manjem dijelu još postoje otvorena staništa. Šikare su vjerojatno sukcesijski stadij nekadašnjih cretova. Osim cretnih staništa tu se nalazi i mozaik raznih močvarnih zajednica (trščaci, zajednice visokih šaševa, zajednice jednogodišnjih šiljeva).

Ekološka mreža propisana je Zakonom o zaštiti prirode, a proglašena je Uredbom o proglašenju ekološke mreže (NN br.109/07.) te predstavlja sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja važnih za ugrožene vrste i staništa koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti. Na području općine Topusko nalazi se područje važno za divlje svojte i stanišne tipove pod nazivom izvori u Topuskom. Prema prijedlogu za zaštitu prirode, od nacionalnog značaja nalaze se izvori u Topuskom. U okolini Topuskog nalaze se i poznati izvori hladne pitke vode: vrelo Mollinary, Benkovo i Jelačićovo vrelo. Posebno značajni i za Topusko prepoznatljivi su termalni izvori. Postoje tri glavna izvora i nekoliko manjih, a izbijaju na površinu iz dubine od otrilike 1500 metara i vulkanskog su podrijetla.

Slika 2: Topusko

Izvor: Općina Topusko, 2017.

3.2. Demografske karakteristike i kretanja

Reorganizacijom teritorijalnog ustrojstva Republike Hrvatske 1992. godine, na području bivše općine Vrginmost formirane su tri nove administrativno-teritorijalne jedinice: Općina Vrginmost, Općina Lasinja i Općina Topusko. U ranijim povijesnim političko-teritorijalnim podjelama današnji teritorij općine Topusko pripadao je Zajednici općina Karlovac, a kasnije Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (Narodne novine br. 90/92) određeno je da općina Topusko uđe u sastav Sisačko-moslavačke županije. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (Narodne novine br. 10/97) povećan je broj naselja općine Topusko sa 7 na 16. Iz prijašnjeg obuhvata Općine Vrginmost izuzeta su naselja: Batinova Kosa, Bukovica, Donja Čemernica i Malička kao i bivša naselja nekadašnje općine Topusko: Crni Potok, Pecka, Perna i Vorkapić Selo, koja su ranijim Zakonom iz 1992. godine pripadala općini Vrginmost. Promatrajući promjenu broja stanovnika po naseljima, prema podacima iz monografije općine Topusko iz 2009. godine, zapaža se kako je u razdoblju 1857. - 2001. godine najveći porast zabilježen u naselju Topusko koje se tek sredinom 19. stoljeća počinje razvijati kao lječilišno

mjesto urbanoga tipa i te 1857. godine imalo je svega 84 stanovnika, a prema popisu iz 1991. godine imalo je 1587 stanovnika, što je rezultat razvoja Lječilišta Topuskog.

Prema podacima popisa iz 2001. godine, čak u 6 naselja popisano je manje od 50 stanovnika i to u naseljima: Pecka, Malička, Batinova Kosa, Vorkapić Selo, Bukovica i Mala Vranovina. Koristeći podatke popisa stanovnika iz 2011. godine, naselja Bukovica i Mala Vranovina broje svega 2 stanovnika po naselju. Da se broj stanovnika od popisa do popisa smanjuje, govori nam podatak da na području općine Topusko više od 500 stanovnika ima samo općinski centar Topusko. Općinski centar Topusko prema popisu stanovništva (2001.) broji 798 stanovnika, a najveće naselje jesu Gređani s 445 stanovnika. Općina Topusko je prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine na površini od 198,30 km² imala 2985 stanovnika, što predstavlja 1,73 % od ukupnog broja stanovnika Sisačko-moslavačke županije, odnosno 0,07 % od ukupnog broja stanovnika Hrvatske. Najviše stanovnika ima uži centar Topuskog, 945 stanovnika, a najmanje naselja Bukovica i Mala Vranovina sa svega 2 stanovnika po selu.

3.2.1. Prirodno kretanje stanovništva od 2011. do 2015. godine

Prirodni pad stanovništva započeo je krajem tridesetih godina prošloga stoljeća, a kulminirao je u vrijeme i nakon Domovinskog rata. U ovom je razdoblju depopulacija još više produbljena negativnim učincima rata koji se ponajviše očituju manjim brojem sklopljenih brakova zbog ratne situacije i niskog životnog standarda, time povezanim manjim brojem rađanja kao i napuštanje ovih krajeva radno sposobnog stanovništva radi zapošljavanja u većim gradskim sredinama. U razdoblju od 2011. do 2015. prema podacima Državnog zavoda za statistiku i godišnjeg izvješća, vidljiv je veći broj umrlih naspram rođenih, ali i manji broj sklopljenih brakova. Tako broj rođenih u tom razdoblju nije veći od 20, a broj umrlih se kreće oko broja od 60 osoba godišnje.

3.2.2. Struktura stanovništva

3.2.2.1. Struktura po spolu

Struktura stanovništva po spolu pokazuje kako je u posljednja dva popisa stanovništva (2001. i 2011.) udio ženske populacije veći. Prema popisu iz 2001. godine, na području općine Topusko živi 1698 žena i 1521 muškarac. U popisu iz 2011. vidljiv je opet veći broj ženskog stanovništva, 1558 žena i 1427 muškaraca. Najviše je ženskog stanovništva u naselju Topusko, ali i u naselju Ponikvari (prema popisu iz 2011.), dok je naselje Gređani prema popisu stanovništva 2001. Godine, brojalo najveći broj muškog stanovništva. Prema podacima

iz popisa stanovništva u 2011. godini, najmanje je i muškog i ženskog stanovništva u naselju Mala Vranovina, svega jedan stanovnik po spolu.

3.2.2.2. Struktura po dobi

Dobna struktura topličkoga kraja iz popisa u popis pokazuje sve manju potencijalnu vitalnost i biodinamiku stanovništva. Ubrzano starenje stanovništva posebno je naglašeno u razdoblju od 1991. do 2001. godine zbog nekoliko desetaka godina prošloga stoljeća, kada je preko 50 % stanovništva napustilo ovo područje, a povratnici su uglavnom osobe starije životne dobi. Više starijih nego mladih stanovnika 2001. godine imala su sva naselja današnje općine Topusko. Koristeći se podacima iz popisa stanovništva u 2011. godini vidljiv je veći broj stanovnika starije dobi i to uglavnom osoba starijih od pedeset godina. Najviše je osoba starijih od 75 godina. Niti jednu mladu osobu u dobi od 15 do 30 godina nemaju naselja Vorkapić i Mala Vranovina. Temeljem svih navedenih pokazatelja jasno se vidi kako je dobna struktura stanovništva na području općine vrlo nepovoljna, što se već sada negativno odražava u svim sektorima razvoja općine Topusko.

Faktori koji utječu na nepovoljnu starosnu strukturu stanovništva su: a) prosječna starost stanovništva, b) indeks starenja, c) koeficijent starosti.

- a) Prosječna starost, koja odražava srednje godine života stanovništva u trenutku popisa iznosi 47,02 za područje općine te je manja od prosječne starosti stanovništva Hrvatske koja iznosi 42,2 godine (muškarci 40,3, žene 43,9) i time stanovništvo Hrvatske, ali i općine svrstava među najstarije nacije Europe.
- b) Indeks starenja jest postotni udio osoba starih 60 i više godina u odnosu na broj osoba starih 0 - 19 godina. Na području Hrvatske, u 2011. godini, indeks starenja iznosio je 115 % te je kao takav manji u odnosu na područje općine gdje iznosi 211,76 %. Obzirom da je u oba slučaja indeks starenja veći od 40 %, to ukazuje na činjenicu da je stanovništvo na području općine Topusko, ali i na državnoj razini zašlo u proces starenja.
- c) Koeficijent starosti koji pokazuje postotni udio osoba starih 60 i više godina u ukupnom stanovništvu i predstavlja osnovni pokazatelj razine starenja. Za općinu Topusko koeficijent starosti u 2011. godini iznosio je 33,68 %, dok je na razini Hrvatske taj postotak iznosio 24,1 %. Obzirom da su vrijednosti iskazane ovim pokazateljem veće od 12 %, smatra se da je stanovništvo na području općine Topusko, ali i na državnoj razini zašlo u proces starenja.

3.2.2.3. Struktura stanovništva po obrazovanju

Koristeći se podacima Državnog zavoda za statistiku i zadnjeg popisa stanovništva za 2011. godinu za općinu Topusko, vidljivo je kako najveći broj osoba ima SSS (srednju stručnu spremu) i to najveći broj muškog stanovništva, 695 osoba. Zatim slijede osobe sa završenom samo osnovnom školom (556 osoba) i njih je više nego osoba koje imaju završen stručni studij (127). Osobe starosti od 35 do 39 godina u najvećem broju imaju završen i sveučilišni studij, njih 15. Niti jedna osoba nema doktorat, a najveći broj ženske populacije ima završene sve razine obrazovanja osim doktorata.

Tablica 3: Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu prema popisu stanovništva iz 2011. godine

Starost	Spol	Ukupno	Bez škole	1 - 3 razreda osnovne	4 - 7 razreda osnovne	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje				Nepoznato
								Svega	Stručni studij	Sveučilišni studij	Doktorat znanosti	
Ukupno	sv.	2.590	114	105	355	556	1.220	231	127	104	-	9
	m	1.231	21	19	110	269	695	114	66	48	-	3
	ž	1.359	93	86	245	287	525	117	61	56	-	6
15-19	sv.	129	-	-	13	83	33	-	-	-	-	-
	m	66	-	-	7	41	18	-	-	-	-	-
	ž	63	-	-	6	42	15	-	-	-	-	-
20-24	sv.	179	3	-	1	7	150	17	9	8	-	1
	m	85	1	-	-	3	71	10	5	5	-	-
	ž	94	2	-	1	4	79	7	4	3	-	1
25-29	sv.	150	2	-	1	10	117	20	6	14	-	-
	m	86	1	-	-	4	71	10	3	7	-	-
	ž	64	1	-	1	6	46	10	3	7	-	-
30-34	sv.	182	2	-	-	34	131	15	5	10	-	-
	m	90	2	-	-	17	64	7	3	4	-	-
	ž	92	-	-	-	17	67	8	2	6	-	-
35-39	sv.	175	1	-	-	38	112	24	9	15	-	-
	m	88	-	-	-	21	58	9	6	3	-	-
	ž	87	1	-	-	17	54	15	3	12	-	-
40-44	sv.	178	3	-	5	45	110	15	5	10	-	-
	m	93	3	-	1	17	65	7	3	4	-	-
	ž	85	-	-	4	28	45	8	2	6	-	-
45-49	sv.	211	3	-	7	51	133	17	9	8	-	-

	m	111	-	-	5	24	74	8	4	4	-	-
	ž	100	3	-	2	27	59	9	5	4	-	-
50-54	sv.	235	2	1	3	61	144	24	14	10	-	-
	m	135	2	-	1	28	91	13	9	4	-	-
	ž	100	-	1	2	33	53	11	5	6	-	-
55-59	sv.	228	2	-	19	71	104	31	17	14	-	1
	m	111	-	-	4	30	62	14	6	8	-	1
	ž	117	2	-	15	41	42	17	11	6	-	-
60-64	sv.	224	5	1	42	66	80	30	25	5	-	-
	m	107	-	-	8	32	51	16	13	3	-	-
	ž	117	5	1	34	34	29	14	12	2	-	-
65-69	sv.	136	4	8	36	27	46	15	11	4	-	-
	m	67	1	2	9	18	29	8	4	4	-	-
	ž	69	3	6	27	9	17	7	7	-	-	-
70-74	sv.	172	15	15	75	28	27	11	9	2	-	1
	m	70	3	2	22	17	19	7	6	1	-	-
	ž	102	12	13	53	11	8	4	3	1	-	1
75 i više	sv.	391	72	80	153	35	33	12	8	4	-	6
	m	122	8	15	53	17	22	5	4	1	-	2
	ž	269	64	65	100	18	11	7	4	3	-	4

Izvor: Državni zavod za statistiku, Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu; Popisu stanovništva iz 2011. godine

3.3. Povijest općine Topusko

Zahvaljujući nalazištima ruda te bogatim izvorima termalne vode, prostor oko Topuskog bio je vrlo rano naseljen. Najstariji pouzdani tragovi u i oko Topuskog datiraju iz razdoblja neolitika ili prijelaznog razdoblja između kamenog i metalnog doba, poznatijeg kao bakreno doba; oko 4000. - 2000. godina prije Krista. Nedavnim istraživanjima u Hrvatskom Selu pokraj Topuskog otkriveno je naselje kasne vučedolske kulture iz samog kraja bakrenog ili početka brončanog doba. Lokalitet Turska kosa pored Velike Vranovine, pripada kasnom brončanom dobu. Naselje je nastalo oko 1000. godine prije Krista, a svoj procvat doživljava u starijem željeznom dobu (8. - 4. stoljeće prije Krista).

3.3.1. Rimsko razdoblje

Razdoblje rimske dominacije vrlo je zanimljivo po brojnosti i reprezentativnosti nalaza. Na mjestu današnjeg Topuskog u antici se razvilo visoko urbanizirano naselje. Ovim krajevima Rimljani su vladali nekoliko stoljeća, a u Topuskom postoje brojni dokazi iz tog razdoblja kao što su razni žrtvenici, urne, nadgrobni spomenici, veće količine rimskog novca, kao i jantarskih ukrasa. Posebno su značajni kameni žrtvenici posvećeni rimskom božanstvu Jupiteru te božanskom paru Vidasu i Thani, bogu šuma Silvanu i dr. Danas je samo manji broj ovih spomenika izložen u privremenom lapidariju hotela Toplica. Razvoj naselja nastavio se u rimsко doba zbog termalnih izvora.

3.3.2. Srednji vijek

Velika seoba naroda ostavila je iza sebe velika razaranja i konačno uništenje rimske civilizacije. U 4. i 5. stoljeću područjem Topuskog prolaze Slaveni, a u drugoj polovici 6. stoljeća nadiru Avari te u 8. stoljeću Franci, u prvoj polovini 10. stoljeća upadaju u ovdašnje krajeve Mađari. Nakon vladavine hrvatske dinastije Trpimirovića, krajem XI. stoljeća, vlast preuzimaju ugarski vladari Arpadovići koji nailaze na otpor kod gore Gvozd, na kojoj 1097. godine s njima u borbi, poginuo Petar Svačić, zbog čega je stanovništvo prozvalo tu goru Petrovom gorom. Već za vrijeme hrvatske narodne dinastije (925. - 1102.) znalo se za toplice uz rijeku Glinu. Hrvatsko-ugarski kralj Andrija II. u jednoj svojoj listini iz 1201. godine spominje kako ima u današnjem Topuskom svoj grad, čiji se ostaci nalaze na Nikolinom brdu u središtu Topuskog. Pretpostavlja se da je samo brdo dobilo svoj naziv po nekadašnjoj crkvi Sv. Nikole.

Značajan razvoj srednjovjekovnog naselja na mjestu današnjeg Topuskog započinje dolaskom crkvenog reda cistercita iz Francuske početkom XIII. stoljeća. Za njihove potrebe izgrađena je crkva Blažene Djevice Marije i uz crkvu samostan (opatija). Pročelje crkve (portal), sačuvano

je do danas. Cisterciti su bili nositelji duhovnog, gospodarskog, političkog i kulturnog života na području Topuskog i šire okolice od XIII. do kraja XV. stoljeća kada se pred turskim osvajanjima povlače u sigurnije krajeve.

Turska osvajanja od kraja XV. stoljeća do kraja XVII. stoljeća u potpunosti zaustavljaju svaki oblik života ljudi na ovim prostorima.

3.3.3. Novi vijek i suvremeno doba

Prvi pokušaj oživljavanja Topuskog počinje 1687. – 1700. godine kada se Topusko i okolica naseljavaju katoličkim stanovništvom iz Bosne, sela na lijevoj obali Kupe, Vukomeričkih gorica i Like. Osnivanjem Vojne krajine, obrambenog graničnog područja od stalnih napada Turaka, Topusko postaje otok u vojnem okruženju. Iako se nalazi izvan tokova *krajiških cesta*, vojnici uočavaju izvore termalne vode. Nakon kratkotrajne francuske vladavine (1809. - 1813.) nastavlja se uređenje kupki, a zatim kralj Franjo II. 1818. godine odobrava sredstva iz blagajne Državnog ratnog vijeća u Beču i otvara Lječilište. U vrijeme Vojne krajine Lječilište Topusko doživljava procvat. Izgrađene su nove zgrade za smještaj gostiju (Dom I., Dom II., Blatne kupke, Lječilišna restauracija, Bistre kupke, Vojne kupke). U to vrijeme uređuju se šetnice i parkovi, posebno park Opatovina s portalom crkve Blažene Djevice Marije.

Izgradnja željezničke pruge Karlovac – Sisak bila je vrlo važna za razvoj Topuskog. Topusko dobiva vodovod u razdoblju između 1905. i 1908. godine. Između 1910. i 1912. godine sagrađena je električna centrala pa Topusko dobiva javnu rasvjetu. Ulaskom u sastav nove države SHS 1918. godine, Lječilište u Topuskom mijenja naziv u Kraljevsko zemaljsko lječilište i nalazi se pod kontrolom Ministarstva zdravstva u Beogradu.

Tijekom II. svjetskog rata Topusko postaje sjedište vojnih i političkih organa Narodno-oslobodilačkog pokreta Hrvatske: ZAVNOH, CKKPH, Glavni štab narodno-oslobodilačke vojske (GPNOV), partizanski odredi Hrvatske (POH), vojne misije saveznika; Engleske, SAD-a i SSSR-a te druge organizacije. Posebno značenje ima III. zasjedanje ZAVNOH-a u Topuskom 8. i 9. svibnja 1944. godine na kojem su postavljeni temelji hrvatske državnosti unutar socijalističke Jugoslavije.

Tada Topusko dobiva na značaju i u kulturnim i javnim zbivanjima postavši sjedište održavanja: I. kongresa liječnika Hrvatske, I. kongresa kulturnih radnika Hrvatske i osnivanjem Centralne kazališne družine, ali i kao mjesto tiskanja poeme Jama, Ivana Gorana Kovačića koju su oslikali Edo Murtić i Čedo Prica.

Po završetku Drugog svjetskog rata značajnija gospodarska obnova započinje kada je u okviru poduzeća Kordunski rudnici nemetalni i građevnog materijala Topusko, 1958. godine otvoren je pogon za proizvodnju metalnih ograda pod imenom Pogon istegnutog metala (PIM). Ovaj pogon prerastao je 1961. godine u Tvornicu istegnutih metala (TIM).

Godine 1977. izrađuje se program turističkog razvoja Topuskog, a gradnja novog Centra za medicinsku rehabilitaciju, rekreaciju i turizam počinje 1982. godine i završava 1987. godine. U tom periodu izgrađeni su hoteli Toplica i Petrova gora, zatvoreni i otvoreni bazeni, sportska dvorana.

Tijekom Drugog svjetskog rata Topusko nije bilo pošteđeno ratnih razaranja jer su razorene Bistre kupke, Vojne kupke, zgrada uprave Lječilišta, osnovna škola, jedno krilo Doma III., Talionica željeza Velika Vranovina. Tijekom Domovinskog rata spaljena su sva sela oko Topuskog, uništene sve važnije zgrade u Topuskom: Domovi I., II. i III., Lječilišna restauracija, Vila Mirna, dom zdravlja, šumarija, katolička crkva B. D. Marije od Pohoda sagrađena 1830. godine, kapele u Hrvatskom Selu i Velikoj Vranovini. Hoteli Toplica i Petrova gora su devastirani, bazeni i sportski tereni zapušteni. Nakon vojno-redarstvene akcije Oluja 1995. godine, obnavljaju se Lječilište, TIM, Komunalno poduzeće, Ciglana Blatuša, gradi se novi dom zdravlja, renoviraju se zgrada Općine, knjižnica, kino dvorana, dječji vrtić, zgrade osnovne i srednje škole.

3.4. Kulturna baština

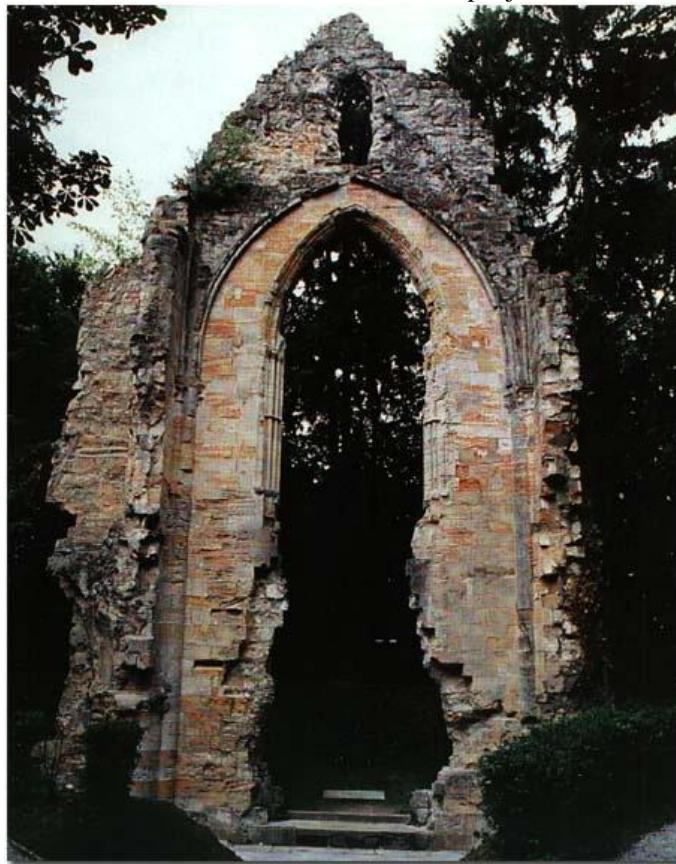
Općina Topusko područje je bogate i očuvane višestoljetne kulturne baštine, koja uz krajobraznu i biološku raznolikost predstavlja osnovni pokretač turističkog i kulturnog razvoja općine. Među kulturnim dobrima nalaze se portal cistercitske opatije iz 13. stoljeća, parkovi Opatovina i Nikolino brdo, Engleski park, Lapidarij sa zbirkama radova u kamenu, sunčani sat, kamena spomenica, povijesni lokalitet Turska kosa, kada grofice Sofije te znamenita vrela (Benkovo, Jelačićovo i Mollinaryjevo). Kulturna baština predstavlja važnu ekonomsku sastavnicu, a ujedno je i važan pokazatelj kulturnog identiteta na lokalnoj i regionalnoj razini.

3.4.1. Portal cistercitske opatije iz 13. stoljeća

Hrvatsko-ugarski kralj Andrija II. 1205. godine utemeljio je cistercitski samostan u Topuskom dodjelom zemlje i pozivom redu cistercita da se nastane u mjestu. Gradnja opatije i samostana trajala je od 1205. do 1211. Samostan je nosio naziv kraljevskog samostana

(*monasterium regale*) i bio je pod posebnom zaštitom hrvatsko-ugarskog kralja. S prodorima Turaka u 15. stoljeću u krajeve oko Topuskog, cisterciti napuštaju samostan. Godine 1556. samostan su opustošile turske čete, a od 1558. samostan prelazi pod upravu Zagrebačkog kaptola. Hrvatski sabor je 1579. donio odluku da se samostan „kojem manjka samo krov“ obnovi i dodatno utvrdi za obranu od Turaka. Teška razaranja samostan i crkva pretrpjeli su u 17. stoljeću. Do danas je sačuvan samo portal nekad snažne i utjecajne cistercitske opatije koji danas predstavlja spomenik kulture nulte kategorije.

Slika 3: Portal cistercitske opatije

Izvor: Općina Topusko, 2017.

3.4.2. Park Opatovina

Park Opatovina u Topuskom više je puta u okviru akcije Zeleni cvijet proglašen najljepšim parkom u Sisačko-moslavačkoj županiji te mu je 2006. godine dodijeljeno priznanje drugog najuređenijeg parka u kontinentalnoj Hrvatskoj. Početkom 13. stoljeća kralj Andrija II. dao je sagraditi samostan s crkvom, a tada su zasađena i prva stabla.

Park Opatovina obiluje rijetkim stablima, posebnim vrstama tulipanovca i četinara, a u njegovoј dubokoj hladovini, po njegovanim stazama već stotinama godina posjetitelji ljekovitog kupališta u Topuskom uživaju u šetnjama i odmoru.

3.4.3. Engleski park

Prije gotovo 200 godina članovi Austrijskog botaničkog društva uz suglasnost cara Franje Josipa zasadili su park u Topuskom po uzoru na engleske parkove koji su u to doba bili vrlo popularni u Europi. Botaničari su pomno razradili planove, odabrali vrste drveća, utvrdili staze i vrlo brzo nastao je neobično lijep i raslinjem bogat park. U njemu danas stoje dva stabla Ginkga biloba, pravog botaničkog rariteta koje je preživjelo ledeno doba i za koje je Charles Darwin rekao da predstavlja jedini živi biljni fosil na svijetu. Usred parka još i danas stoji muzički paviljon poznat kao Očićeva sjenica, u kojoj je austrijski vojni orkestar za nedjeljne šetnje svirao posjetiteljima parka, a za važnijih blagdana, u ranu zoru je svirao budnice.

3.4.4. Lapidarij

Mnogi muzeji imaju Lapidarij, poseban prostor u kojemu su izložene zbirke radova u kamenu kao što su skulpture ili arheološki spomenici. Upravo takva jedna zbirka, a riječ je o rimskim arheološkim iskopinama iz 3. i 2. stoljeća prije naše ere, nalazi se u hodniku istočnog ulaza u hotel Toplica Top-Termi Topusko. Prostorom lapidarija dominira položen nadgrobni spomenik pronađen prije desetak godina nedaleko hotela. Sudeći po reljefu, spomenik je podignut bračnom paru višeg staleža, a uklesani delfini sa strane njihovih bista simbol su mirnog zagrobnog života.

3.4.5. Kamena spomenica

Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije napravila je prvi korak za očuvanje jedne od najvrijednijih, možda i u svijetu jedinstvene – Kamene spomenice. Spomenica krije stotine pažljivo urezanih imena i inicijala, a tek je nekolicina autora danas poznata poput bana Josipa Jelačića.

Slika 4: Kamena spomenica

Izvor: www.topterme.hr

3.4.6. Turska kosa

Topusko na arheološkoj karti svijeta zauzima vrlo visoko mjesto, a kad se u ozbiljnim europskim povijesno-znanstvenim krugovima raspravlja o periodu od prije 5 - 6 tisuća godina, nezaobilazna je rasprava o lokalitetu Turska kosa kraj Topuskog. Lokalitet se kontinuirano istražuje više od 30 godina, a mjesto je na kojem su se za mrtve prinosile žrtve, ali i nagrade za nešto važno i moćno, što je svakako mogla biti i željezna rudača. Za sada je ovdje obrađeno 25 grobova, pronađeno je svetište s oko 600 idola, veliki tkalački stan (izložen u karlovačkom muzeju) i ukopane peći za taljenje rudače. Posljednje, senzacionalno otkriće koje je odjeknulo u cijelom svijetu, dogodilo se 2009. godine kada je pronađen grob s ljudskim ostacima. Znanstvenici pretpostavljaju da je riječ o poglavarici ili princezi iz starijeg željeznog doba, a studenti koji su radili na iskopinama kada je pronađena, nadjenuli su joj ime Blanka.

3.4.7. Nikolino brdo

Park šuma Nikolino brdo nalazi se na 184 metara nadmorske visine i 50 m više od samog mesta Topusko. Brdo je nastalo tijekom ledenog doba, a na istom su pronađeni fosili okamenjenog drveta. Zabilježeno je oko 100 vrsta različitih biljaka, među kojima bogata zajednica hrasta i graba od kojih se ističu mamutovac (sekvoja) kojemu je prvotno stanište Kalifornija, a u Europu je donesen 1853. Smatra se da je na Nikolinom brdu postojao utvrđeni grad s crkvicom Sv. Nikole i da je u njemu često boravio ugarsko-hrvatski kralj Andrija II.

3.4.8. Vrela u Topuskom

Osim dobro poznatih izvora termalne vode koju su itekako koristili Rimljani, a prije njih i plemena Kolapjana, Kelta i Japoda, Topusko je poznato po brojnim izvorima hladne i pitke vode. U neposrednoj blizini ondašnjeg ljekovitog kupališta uređena su tri vrela: Benkovo, Jelačićovo i Mollinaryjevo. **Benkovo vrelo** nosi ime po zapovjedniku I. banske pukovnije u Glini, Antunu barunu Benku. U vrijeme njegova zapovjedništva (1854. - 1858.), započela je gradnja ravne ceste od katoličke crkve prema Hrvatskom Selu. Cesta završava kod vrela koje je kasnije u čast Antunu barunu Benku prozvano Benkovim vrelom. **Jelačićovo vrelo** nalazi se u šumarku sela Velika Vranovina. Tradicija govori da je vrelo dobilo ime po zapovjedniku I. Banske pukovnije Josipu Jelačiću, kasnije hrvatskom banu i vojskovodji.

Mollinaryjevo vrelo dobilo je ime po zapovjedniku Vojne krajine podmaršalu i barunu Antunu Mollinaryju, smješteno je zapadno od Opatovine, uz potok Kalanjevac. Mollinary je vrlo zaslužan za kulturni napredak Vojne krajine i Topuskog. Na željeznim vratima vrela stoji natpis *Mollinary 1877.* Godina označava vrijeme uređenja i podizanja kamenog zida oko

vrela. Sva tri vrela bila su omiljena odredišta za šetnju kupališnih gostiju Topuskoga i čest motiv na razglednicama kroz više od stotinu godina. Danas su na žalost, u stanju koje zahtjeva njihovo uređenje i restauraciju.

3.4.9. Sunčani sat

Povijesni izvori na ovome području govore o postojanju neuglednog kamenog stupa sa sunčanim satom, koji je prije više od 150 godina Topušćanima pokazivao koliko je sati. Mjesto na kojem se danas nalazi samo stup sunčanog sata, bio je sredinom 19. stoljeća funkcionalan sat u najužem centru Topuskog. U vrijeme Austro-ugarske carevine u značajnim mjestima i na važnim raskrsnicama gradili su se slični satovi. Ovaj u Topuskom djelomično je očuvan i uz manje restauratorske zahvate može se ponovno staviti u funkcionalno stanje i postati atraktivan kao u davno povijesno vrijeme.

3.4.10. Sofijina kada

Kulturnu baštinu Topuskog čine i ostaci kade za kupanje u kojoj se kupala supruga bana Jelačića za vrijeme boravka u tzv. Banskoj palači. Sofijinu kadu izgradio je poznati arhitekt Felbinger. Nalazi se u sklopu Bistrih izvora između Nikolinog brda i Babić brijege. Godine 1818. započela je i gradnja kavane Zdravljak s plesnom dvoranom u povodu dolaska cara Franje II i njegove supruge Karoline. Do 1940. tu se nalaze kupališne zgrade, bazen i Banska palača. Godine 1943., tijekom bombardiranja Topuskog sve su zgrade uništene, a od Zdravljaka su ostale samo stepenice koje se i danas vide.

3.5. Tržište rada

3.5.1. Zaposlenost

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje od datuma 31.12.2011., na području općine Topusko zaposleno je 808 osoba. Najveći broj zaposlenih osoba otpada na radnike zaposlene kod pravnih osoba gdje je 208 radnika, a zatim radnika kod fizičkih osoba gdje je zaposleno 600 osoba.

Iz evidencije nezaposlenih Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, tijekom ožujka 2016. godine zaposleno je na osnovi radnog odnosa 568 osoba, od toga 317 na području Područnog ureda, 231 izvan područja Područnog ureda, ali na području Republike Hrvatske te u inozemstvu 20 osoba. Na određeno vrijeme zaposleno je 513 osoba ili 90,3 %, a na neodređeno vrijeme 55 osoba ili 9,7 %. Bez radnog iskustva zaposleno je 50 osoba.

Koristeći se podacima Državnog zavoda za statistiku i podacima iz popisa stanovništva za 2011. godinu vidljivo je najveći broj stanovnika ipak bez prihoda (908 osoba), dok prihode od

stalnog rada ima 790 osoba. Prihode od povremenog rada ostvaruje 45 stanovnika, a najmanji broj stanovnika ostvaruje prihode od imovine (4 stanovnika). Velik je broj stanovnika (502) koji se financiraju putem starosnih i ostalih mirovina.

Tablica 4: Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu u jedinicama lokalne samouprave prema Popisu stanovništva iz 2011. godine

	Spol	Ukupno	Prihodi od stalnog rada	Prihodi od povremenog rada	Prihodi od poljoprivrede	Starosna mirovina	Ostale mirovine	Prihodi od imovine	Socijalne naknade	Ostali prihodi	Povremena potpora drugih	Bez prihoda	Nepoznato
Sisačko-moslavačka županija	sv.	172 439	49 526	3004	4606	21 903	25 719	265	8275	4331	2993	57 318	49
	m	83 608	28 360	1680	3082	11 034	11 048	151	3757	2059	1381	24 484	17
	ž	88 831	21 166	1324	1524	10 869	14 671	114	4518	2272	1612	32 834	32
Topusko	sv.	2985	790	45	151	502	418	4	153	63	91	908	3
	m	1427	439	27	85	235	154	2	67	34	56	404	2
	ž	1558	351	18	66	267	264	2	86	29	35	504	1

Izvor: Državni zavod za statistiku, Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu u jedinicama lokalne samouprave; Popis stanovništva, 2011. godina

Aktivnim se osobama smatraju oni stanovnici koji obavljaju neko zanimanje, odnosno koji svojim radom zarađuju za život. Formiranje aktivnoga stanovništva pod istodobnim je utjecajem demografskih i društveno-ekonomskih čimbenika. Uspoređivanjem podataka iz popisa stanovništva za 2001. i za 2011. godinu vidljivo je kako se prema popisu iz 2001. godine, slika radno aktivnoga stanovništva znatno promijenila tako da se bitno smanjio broj zaposlenih u primarnim djelatnostima, a povećao u tercijarnim. U primarnim djelatnostima prema popisu iz 2001. godine evidentirano je 34,1 % radno aktivnog stanovništva, u sekundarnim djelatnostima zaposleno je 36,3 %, a u tercijarnim djelatnostima evidentirano je 39,6 % zaposlenih. Iz popisa za 2001. godinu vidljiva je najveća stagnacija zapošljavanja u poljoprivredi, ali i povećanje zaposlenosti u tercijarnim djelatnostima uzrokovano zapošljavanjem u zdravstvu, turizmu, školstvu i upravnim tijelima Općine i županijskim ispostavama. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, najveći broj stanovništva na području općine Topusko zaposlen je u uslužnim i trgovačkim zanimanjima 25,74 % stanovnika, zatim slijede zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji u kojima je zaposleno 13,36 % stanovnika. Zaposlenih najmanje ima u djelatnostima poljoprivrede, šumarstva, ribolova i lova - svega 1% stanovnika te u vojnim zanimanjima 0,5 % stanovnika.

Tablica 5: Zaposleni prema zanimanju, starosti i spolu prema popisu iz 2011. godine

Zanimanje	Spol	Ukupno	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 i više
Ukupno	sv.	808	3	50	83	116	114	91	121	114	77	38	1
	m	446	2	30	48	58	65	49	57	63	47	26	1
	ž	362	1	20	35	58	49	42	64	51	30	12	-
Zakonodavci, dužnosnici i direktori	sv.	18	-	-	1	1	2	2	2	5	2	3	-
	m	13	-	-	1	1	1	2	1	3	2	2	-
	ž	5	-	-	-	-	1	-	1	2	-	1	-
Znanstvenici, inženjeri i stručnjaci	sv.	85	-	2	10	13	12	11	6	11	9	11	-
	m	35	-	2	4	5	3	4	3	4	5	5	-
	ž	50	-	-	6	8	9	7	3	7	4	6	-
Tehničari i stručni suradnici	sv.	114	1	7	11	15	14	9	18	26	9	4	-
	m	58	-	2	6	7	9	6	6	13	5	4	-
	ž	56	1	5	5	8	5	3	12	13	4	-	-
Administrativni službenici	sv.	68	-	3	7	14	11	4	15	3	6	5	-
	m	22	-	2	4	5	2	-	3	-	2	4	-
	ž	46	-	1	3	9	9	4	12	3	4	1	-
Uslužna i trgovačka zanimanja	sv.	208	1	17	28	28	37	33	22	21	17	3	1
	m	87	1	7	11	8	19	14	6	7	10	3	1
	ž	121	-	10	17	20	18	19	16	14	7	-	-
Poljoprivrednici, šumari, ribari i lovci	sv.	8	-	1	1	-	-	1	1	2	2	-	-
	m	7	-	1	1	-	-	-	1	2	2	-	-
	ž	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Zanimanja u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji	sv.	128	1	11	14	19	19	12	19	15	13	5	-
	m	117	1	9	14	16	16	12	17	15	12	5	-
	ž	11	-	2	-	3	3	-	2	-	1	-	-
Rukovatelji postrojenjima i strojevima, industrijski proizvođači i sastavljači proizvoda	sv.	78	-	4	5	13	11	8	14	15	6	2	-
	m	69	-	4	5	12	9	6	11	14	6	2	-
	ž	9	-	-	-	1	2	2	3	1	-	-	-
Jednostavna zanimanja	sv.	90	-	4	3	13	6	11	23	13	12	5	-
	m	34	-	3	2	4	4	5	9	3	3	1	-
	ž	56	-	1	1	9	2	6	14	10	9	4	-
Vojna zanimanja	sv.	4	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-
	m	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	ž	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Nepoznato	sv.	7	-	-	2	-	-	-	1	3	1	-	-
	m	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	ž	5	-	-	2	-	-	-	1	1	1	-	-

Izvor: Državni zavod za statistiku, Zaposleni prema zanimanju, starosti i spolu; Popis stanovništva iz 2011. godine.

3.5.2. Nezaposlenost

Broj ukupno registriranih nezaposlenih osoba u Sisačko-moslavačkoj županiji evidentiranih pri Zavodu za zapošljavanje u 2015. godini iznosio je 18 261, što je za 9,8 % manje nego u 2014. te za 10,7 % manje nego u 2013. godini.

Prosječan broj nezaposlenih osoba na području općine Topusko evidentiranih pri Zavodu za zapošljavanje u 2015. godini iznosio je 314. U usporedbi s 2014. godinom kada je prosječan broj nezaposlenih osoba iznosio 341, vidljivo je smanjenje broja nezaposlenih osoba za 7,9 %, ali i manji porast nezaposlenih žena za 0,6 %.

Udio nezaposlenih osoba na području općine Topusko u 2015. godini u odnosu na ukupan broj nezaposlenih na području Sisačko-moslavačke županije iznosio je 2,5 %, dok je u 2014. godini bio 2,4 %.

Temeljem podataka HZZ-a PU Sisak, Godišnjak 2015., prosječna stopa registrirane nezaposlenosti u općini Topusko u 2015. godini iznosila je 36,6 %, a u Sisačko-moslavačkoj županiji 31,9 %.

Udio mladih s područja općine Topusko u dobi do 24 godine u ukupnom broju nezaposlenih osoba u Sisačko-moslavačkoj županiji iznosio je 0,4 %, dok je njihov udio u dobnoj strukturi nezaposlenih općine Topusko 15,9 %.

Ukupna registrirana nezaposlenost u općini Topusko u razdoblju od 2011. do 2015. godine, prema razini obrazovanja i spolu prikazana je u tablici 6.

Tablica 6: Registrirana nezaposlenost u općini Topusko 2011. - 2015. prema razini obrazovanja i spolu

Registrirana nezaposlenost u općini Topusko od 2011. do 2015. prema razini obrazovanja i spolu														
Godina	Bez škole i nezavršena osnovna škola			Završena osnovna škola			Srednja škola			Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	Fakultet, akademija, magisterij, doktorat			Ukupno
	M	Ž	Bez škole i nezavršena OŠ	M	Ž	Završena OŠ	M	Ž	Srednja škola		M	Ž	Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	
2011.	12	14	26	56	64	120	92	73	165	6	4	3	7	323
2012.	10	12	22	51	57	108	87	76	163	10	3	4	7	310
2013.	10	13	23	50	54	104	95	86	181	9	3	4	7	324
2014.	10	12	22	54	60	114	102	87	189	10	3	3	6	341
2015.	9	11	20	50	62	112	93	74	167	10	1	4	5	314

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje Područni ured Sisak, svibanj 2016. godina

Prema razini obrazovanja u razdoblju od 2011. do 2015. godine, u odnosu na ukupan prosječan nezaposlenih osoba, evidentirano je najviše nezaposlenih sa završenom srednjom školom, prosječno 53,7 %, zatim osnovnom školom 34,8 %, a najmanje s visokoškolskim obrazovanjem (fakultet, akademija, magisterij, doktorat) i to 2,0 % te prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem i višom školom 2,8 %. U 2015. godini smanjio se prosječan broj nezaposlenih osoba bez škole i nezavršenom osnovnom školom, zatim završenom osnovnom i srednjom školom te visokoškolskim obrazovanjem.

3.6. Društvena infrastruktura

3.6.1. Predškolsko obrazovanje

Godine 1995. se otvara Dječji vrtić Topusko, prva takva ustanova otvorena na oslobođenom području Sisačko-moslavačke županije. Ova predškolska ustanova danas broji 58 polaznika razvrstanih u jasličku i dvije predškolske skupine.

3.6.2. Osnovnoškolsko obrazovanje

Prije Domovinskog rata na području općine Topusko formirana je matična škola u Topuskom kojoj su pripadale četverorazredne područne škole Gređani, Poljani, Staro Selo, Vorkapić Selo, Crni Potok te osmorazredna škola Katinovac. U svim ovim školama nastavu je pohađalo oko 650 učenika. Danas u Topuskom postoji samo osmorazredna škola sa svega 220 učenika. Većina zgrada nekadašnjih područnih škola je devastirana i nisu u funkciji.

3.6.3. Srednjoškolsko obrazovanje

Godine 1961. u Topuskom je osnovana srednja škola pedagoškog smjera kao sastavni dio Pedagoške gimnazije Karlovac. Od školske godine 1963./64. Gimnazija s pedagoškog programa prelazi na tzv. opći program, a od 1970./71. prerasta u Srednjoškolski centar Topusko, u kojem su se uz gimnazijsko, obrazovala brojna druga usmjerenja: metalsko, trgovачko, poljoprivredno, ugostiteljsko, drvoprerađivačko... U tom je periodu broj učenika dosezao brojku od 900 učenika godišnje.

Nakon Domovinskog rata srednja škola je obnovljena pod nazivom Srednja škola Topusko. Zbog pada broja stanovnika općine Topusko i okolnih naselja došlo je do znatnog smanjenja broja učenika. On danas iznosi manje od 300 učenika godišnje.

U Srednjoj školi Topusko učenici pohađaju obrazovne programe u sektorima: Turizam i ugostiteljstvo (turističko-hotelijerski komercijalist, kuhar, konobar i slastičar); Zdravstvo i

socijalna skrb (fizioterapeutski tehničar/tehničarka) i Strojarstvo, brodogradnja i metalurgija (automehaničar, instalater kućnih instalacija, vodoinstalater i strojobravar).

Uz redovne programe, Škola pruža mogućnost obrazovanja odraslih u obrazovnim programima: kuhar, konobar, strojobravar, automehaničar, vodoinstalater, limar, tokar i elektroinstalater.

3.6.4. Narodna knjižnica i čitaonica Topusko

Kao kulturna institucija, u Topuskom djeluje Narodna knjižnica i čitaonica koja osim redovne djelatnosti, realizacijom različitih projekata znatno proširuje i promovira kulturne sadržaje Topuskog. Narodna knjižnica i čitaonica u Topuskom priznanje je dobila 2005. godine, kada je zajedno s Narodnom knjižnicom i čitaonicom Sisak bila domaćin 3. savjetovanja za narodne knjižnice RH. Samostalna ustanova postala je 2005. godine, Odlukom Općine Topusko, a time i informacijsko i kulturno središte Topuskog i okolnih mjesta.

3.6.5. Zdravstvo

Zdravstvena zaštita na području općine Topusko pokrivena je djelovanjem Doma zdravlja Petrinja - Ispostava Topusko, Lječilišnog kompleksa Lječilišta Topusko i ljekarne. Na nivou domova zdravlja obavljaju se sljedeće djelatnosti: opća (obiteljska) medicina, patronažna zdravstvena zaštita, zdravstvena zaštita djece predškolskog uzrasta, dentalna zdravstvena zaštita (polivalentna), zdravstvena zaštita žena, zdravstvena njega u kući, medicina rada, radiologija. Sekundarnu zdravstvenu zaštitu obavlja Lječilište Topusko. U Topuskom djeluju i Ispostava Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, Ispostava Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje te Ispostava Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

3.6.5.1. Lječilište Topusko

Lječilište Topusko javna je zdravstvena ustanova osnovana za trajno obavljanje zdravstvene djelatnosti čiji je osnivač i vlasnik Sisačko-moslavačka županija. Lječilište Topusko je suvremeni centar za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju koji prati najmoderne trendove u pružanju usluga fizikalne medicine i rehabilitacije koristeći istovremeno tradicionalnu prihvaćenu balneoterapiju termalnom vodom, ali i suvremenu kvalitetnu medicinsku opremu u novouređenim prostorima. Iskusni i kvalitetni liječnici fizijatri i internist i visoko educirani fizioterapeutski timovi osiguravaju cjelovitu fizikalnu terapiju u prevenciji i liječenju bolesti lokomotornog sustava. Lječilište obavlja zdravstvene djelatnosti i to: preventivnu zdravstvenu zaštitu i specijalističko-konzilijarnu i bolničku rehabilitaciju, preventivne i prethodne preglede, funkcionalnu dijagnostiku i terapiju, pružanje medikamentozne terapije, rehabilitaciju i balneofizikalnu terapiju. Zdravstveni dio lječilišta obuhvaća: Odjel za

liječenje, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju reumatskih i degenerativnih bolesti sustava za kretanje, Odjel za liječenje, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju postoperativnih stanja sustava za kretanje, Odjel za liječenje, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju bolnih sindroma kralježnice, Odjel fizikalne terapije i Odjel laboratorijske i druge dijagnostike, Odjel za djecu s motoričkim poremećajima, ambulantu za rehabilitaciju djece i internističku ambulantu.

Lječilište raspolaže sa 151 posteljom. Uz dugu povijest i tradiciju i znanstvena ispitivanja su pokazala kako termalna voda u Topuskom uspješno pozitivno utječe na brojne reumatske i neurološke bolesti (reumatoidni artritis kao i druge vrste artritisa, mišićne i neurološke slabosti, moždani udari, osteoporozu, stanje prije i poslije operacija, ginekološke bolesti, sterilitet, posljedice prijeloma kostiju i dr.). Termalna voda u Topuskom izrazito povoljno utječe na regeneraciju cijelog organizma i u tijelu mobilizira niz obrambenih čimbenika podižući kvalitetu i opće stanje korisnika. Danas u Topuskom djeluje moderno lječilište s termalnom vodom iz nekoliko izvora koja je ocijenjena jednom od najkvalitetnijih u Europi pa liječenje ozljeda i bolesti sustava za kretanje ovdje daju izvrsne rezultate. Primjenjuju se posebno razrađene metode liječenja za sve dobne skupine, sve vrste ozljeda i bolesti lokomotornog sustava. Lječilište Topusko godišnje pruža zdravstvene usluge za oko 8000 pacijenata i to za 2500 pacijenata i 40 000 noćenja kroz stacionarnu rehabilitaciju, a kroz specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu ostvaruje se 346 000 usluga. Lječilište Topusko je važan, prepoznatljiv, jedinstven i nezaobilazan element i dio turističko-zdravstvenog, ali i javnozdravstvenog sustava ne samo Sisačko-moslavačke županije već i Republike Hrvatske, što ostvaruje koristeći svoje temeljne vrijednosti (termalna voda, bogata povijest i iskustvo u pružanju zdravstvenih i lječilišnih usluga: kvalitetni kadrovi, prostori i oprema).

3.6.6. Socijalna politika

Ulaskom u Europsku uniju Hrvatska je ušla u kompleksan i zahtjevan proces deinstitucionalizacije usluga u području socijalne skrbi. Zadaća i Županije i Općine Topusko jest i provođenje direktiva Europske unije u izgradnji efikasnog civilnog društva. Ti novi oblici izvaninstitucionalne skrbi za potrebite moraju prepoznati te unaprijediti i razviti zdrav i kvalitetan odnos prema udrugama civilnog društva. Jedan od oblika skrbi trebao bi imati naglasak na nezaposlenost jer je to jedan od glavnih uzroka siromaštva koje je prisutno u Sisačko-moslavačkoj županiji, ali i u općini Topusko, što je vidljivo i iz broja primatelja socijalne pomoći koji je u Sisačko-moslavačkoj županiji značajno veći nego na hrvatskoj razini (5,10 % u odnosu na udio u Hrvatskoj od 2,67 %). Socijalna skrb stanovnika općine Topusko ostvaruje se preko Centra za socijalnu skrb Glina - Podružnica Topusko. S obzirom

na nezaposlenost, područni ured Centra za socijalnu skrb Topusko podupire siromašne građane sa zajamčenom minimalnom naknadom. Zajamčena minimalna naknada ukazuje na udio populacije ovisne o sustavu socijalne skrbi uslijed nedostatnih prihoda na temelju rada ili vlastite imovine. Područni ured CZSS Topusko ima čak više od 9 % građana na području svoje nadležnosti ovisne o socijalnom transferu radi smanjenja siromaštva.

Tablica 7: Udio primatelja zajamčene minimalne naknade po centrima za socijalnu skrb u stanovništvu; udio primatelja u Područnom uredu Centra za socijalnu skrb Topusko

	Broj primatelja ZMN	Udio primatelja ZMN u stanovništvu (u %)
PU CZSS Topusko	586	9,84

Izvor: Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2014. godini, Ministarstvo socijalne politike i mladih.

Osim stalnih novčanih potpora, Centri za socijalnu skrb isplaćuju i jednokratne novčane pomoći - 526 u PU Topusko, a za isplatu navedenih naknada sredstva su osigurana u državnom proračunu. Osim prava i usluga koje su prepoznate na državnoj razini sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi, Županija te gradovi i općine u sklopu svojih proračuna osiguravaju sredstva za više vrsta novčanih naknada. Prema Zakonu o socijalnoj skrbi (NN, 157/13, 152/14, 99/15) u sklopu Proračuna Županije osigurava se naknada za podmirenje troškova ogrjeva te u proračunima gradova i općina osiguravaju se sredstva za podmirenje troškova stanovanja korisnicima prava na zajamčenu minimalnu naknadu. U sklopu gradova i općina osiguravaju se sredstva i za financiranje obrazovanja i prijevoza školske djece, jednokratne pomoći osobama u potrebi, prehranu u pučkoj kuhinji, pomoć umirovljenicima, sufinanciranje lokalnih organizacija civilnog društva te drugo ovisno o finansijskim mogućnostima.

Tablica 8: Socijalni transferi temeljem invaliditeta

	Broj primatelja osobne invalidnine	Broj primatelja doplatka za pomoći i njegu	Broj roditelja sa statusom roditelja njegovatelja
PU CZSS Topusko	40	243	-

Izvor: Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti te zaštiti tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj u 2014. godini, Ministarstvo socijalne politike i mladih

Konkretnе usluge koјe nedostaju u zajednicama, prema mišljenju stručnjaka u jedinicama lokalne samouprave su prvenstveno smještaj za starije nemoćne osobe i izvaninstitucionalna podrška starijima (pomoć i njega u kući), a istaknuta je potreba i za udomiteljskim obiteljima, osiguravanjem prijevoza, predškolskog odgoja i sadržaja za djecu i mlade, posebno usluge rane intervencije i pomoć djeci s teškoćama u razvoju, palijativna skrb i potpora nezaposlenim osobama.

Stručnjaci u jedinicama lokalne samouprave su istaknuli da su ranjiva skupina koja najviše iziskuje pozornost starije osobe kao najbrojnija skupina koja nerijetko živi u izoliranim ruralnim sredinama s nedostatnim dohotkom i prepuštene same sebi. Osim ove skupine, istaknuto je da u siromašnijim dijelovima županije poput općine Topusko, pažnju treba pridati mladima koji odrastaju u sredinama bez ikakvih sadržaja, djeci koja dolaze iz siromašnih i depriviranih obitelji, osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju kojima trebaju visokospecijalizirane stručne usluge.

Ispitujući položaj ranjivih i marginaliziranih skupina u županiji i njihovu rasprostranjenost na razini jedinica lokalne samouprave, uočljiv je nedostatak informacija o pojedinim skupinama koje će u značajnom broju jedinica lokalne samouprave ostati neispunjeni. Od ranjivih skupina najbrojnija je populacija siromašnih građana čiji su udjeli u mnogim jedinicama lokalne samouprave veći od 3 % populacije.

Kroz Plan razvojnih programa općine Topusko za 2016. godinu definirano je ulaganje u unaprjeđenje obrazovanja i postojećih socijalnih usluga i to gradnjom dječjeg vrtića, sufinanciranjem troškova školske kuhinje. Važnost u društvenom i kulturnom životu imaju i društveni domovi koji za cilj imaju i revitalizaciju sela, a obuhvaćeni su Planom razvojnih programa općine Topusko kroz jačanje i unaprjeđenje komunalne i ostale infrastrukture. Poboljšanje kvalitete života u općini nastojat će se realizirati i programom javnih potreba u socijalnoj skrbi poput pomoći u novcu pojedincima i obitelji, stipendija učenicima i studentima te sufinanciranje cijene prijevoza.

3.6.7. Civilno društvo

Na području općine Topusko danas djeluju kulturno-umjetnička društva HAKUD „Topusko“ i KUD „Seljačka sloga“ Gredani koji njeguju tamburašku glazbu i folklor ovih krajeva te Udruga „Most“ Perna koja također u svojim programima između ostalog, rade na očuvanju kulturno-povijesne baštine Topuskog i okoline.

Na području općine Topusko iznimno je aktivan Crveni križ koji je organiziranjem dobrovoljnog darivanja krvi, Topusko doveo na vodeće mjesto u Hrvatskoj po broju darivanja u odnosu na broj stanovnika.

Važnu ulogu u njegovanju tradicije i kulturne baštine općine Topuskog imale su i vjerske ustanove. Vjerski život topičkoga kraja može se pratiti kroz crkvenu povijest. Postoje podaci kako su na ovom prostoru bile izgrađene crkve već u srednjem vijeku (Opatija i crkva Blažene Djevice Marije i Cistercitski samostan u Topuskom, zatim crkva Sv. Nikole na istoimenom brdu, dvije crkve u selu Perna). Danas gotovo da nema ni tragova od tih srednjovjekovnih crkvenih zdanja, osim ostataka cistercitske opatije u parku Opatovina u Topuskom. Na području Topuskog u 19. stoljeću podignute su pravoslavna i katolička crkva, a u Velikoj Vranovini i Hrvatskom Selu izgrađene su kapele. Parohijska crkva Jovana Preteče sagrađena je 1826. godine, a Župna crkva Svetе Marije od Pohoda 1830. godine.

Koristeći se podacima općine Topusko, u tablici 9. vidljiva su proračunska sredstva za javne potrebe u kulturi od 2011. do 2015. godine. Sredstva iz godine u godine variraju, najmanje je uloženo u 2014. godini (80.478,68 kuna), a najviše u 2015. godini (129.150,59 kuna). Prema podacima o ukupnim rashodima (tablica 10.), 2011. godina prednjači s ukupnim rashodima od 8.746.998,71 kuna, a najmanje ukupnih rashoda zabilježeno je u 2013. godini (6.059.209,49 kuna). Udio u ukupnim rashodima općine Topusko najviši je bio u 2015. godini, a najniži prema podacima, u 2014. godini (tablica 10.).

Tablica 9: Proračunska sredstva za javne potrebe u kulturi od 2011. do 2015. godine

2011.	111.100,00 kn
2012.	108.405,00 kn
2013.	91.604,96 kn
2014.	80.478,68kn
2015.	129.150,59 kn

Tablica 10: Ukupni rashodi Općine Topusko od 2011. do 2015. godine

2011.	8.746.998,71 kn
2012.	8.379.759,50 kn
2013.	6.059.209,49 kn
2014.	7.289.630,48 kn
2015.	6.916.726,21 kn

Tablica 11: Udio proračunskih sredstava izdvojenih za javne potrebe u kulturi u ukupnim rashodima općine Topusko od 2011. do 2015. godine

2011.	1,27 %
2012.	1,29 %

2013.	1,51 %
2014.	1,10 %
2015.	1,87 %

Izvor: Općina Topusko, za razdoblje od 2011. do 2015. godine

3.6.7.1. Sport

Danas u Topuskom djeluje nogometni klub, a posebna grana sporta koji se u Topuskom njeguje od prije nekoliko godina je stari sport - viseća kuglana. Tu uspješno sudjeluju dvije ekipе iz Topuskog u jedinoj službenoj ligi viseće kuglane u RH, naziva Mala liga viseće kuglane središnje Hrvatske. To su ekipа HVIDRA-e Topusko, sastavljena od članova istoimene udruge i ekipа Ad Fines Topusko, sastavljena od članova obitelji braniteljskih udruga, od kojih su većina supruge branitelja. Općina Topusko uložila je velik trud i finansijska sredstva u osnivanje Dobrovoljnog vatrogasnog društva koje broji preko 77 članova i ima 53 educirana vatrogasca.

Prema podacima općine Topusko od 2011. do 2015. godine proračunska sredstava za javne potrebe u sportu najviša su bila u 2015. godini i iznosila su 118.386,48 kuna, dok je najmanje u sport uloženo u 2013. godini (94.130,45 kuna). Ukupni rashodi najviši su bili u 2011. godini, čak 8.746.998,71 kuna, a najniži 2013. godini s rashodom od 6.059.209,49 kuna. Udio u ukupnim rashodima za javne potrebe u sportu najviši je bio u 2015. godini (1,71 %), a najniži u 2011. godini u postotku od 1,16.

Tablica 12: Sredstva izdvojena za javne potrebe u sportu od 2011. do 2015. godine

2011.	101.520,00 kn
2012.	110.255,22 kn
2013.	94.130,45 kn
2014.	97.563,91 kn
2015.	118.386,48 kn

Tablica 13: Ukupni rashodi od 2011. do 2015. godine

2011.	8.746.998,71 kn
2012.	8.379.759,50 kn
2013.	6.059.209,49 kn
2014.	7.289.630,48 kn
2015.	6.916.726,21 kn

Tablica 14: Udio proračunskih sredstava izdvojenih za javne potrebe u sportu u ukupnim rashodima općine Topusko od 2011. do 2015. godine

2011.	1,16 %
2012.	1,32 %

2013.	1,55 %
2014.	1,34 %
2015.	1,71 %

Izvor: Općina Topusko, za razdoblje od 2011. do 2015. godine

3.6.8. Organizacije civilnog društva

Na području Općine Topusko djeluju sljedeće civilne udruge:

1. UDRUGA DRAGOVOLJACA I VETERANA DOMOVINSKOG RATA (Ogranak županijske udruge) koja za cilj ima zaštitu i očuvanje digniteta Domovinskog rata, ali ima značajnu ulogu u svim bitnim pitanjima sustavnog rješavanja životnih problema svih članova i skrbi za hrvatske branitelje iz Domovinskog rata i članove njihovih obitelji. Između ostalog, ciljevi Udruge su druženje i okupljanje hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji, individualna pomoć pri organizaciji sustavnih prava hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji, informiranje hrvatskih branitelja o pravima koja im pripadaju.
2. UDRUGA HIVIDR-a (Udruga hrvatskih vojnih invalida Domovinskog rata) koja je od svoga osnivanja do danas bila i ostala najveća krovna udruga koja okuplja hrvatske ratne vojne invalide Domovinskog rata RH, kontinuirano radeći na socijalnoj i pravnoj zaštiti prava hrvatskih ratnih vojnih invalida.
3. KUD *Seljačka sloga - Gređani* jest kulturno-umjetničko društvo koje teži očuvanju mikrokulturnih sadržaja i tradicije općine Topusko.
4. HAKUD Topusko, punim nazivom *Hrvatsko amatersko kulturno-umjetničko društvo Topusko* udruženje je namijenjeno očuvanju lokalne baštine Topuskog.
5. Športskoribolovna udruga *Štuka* osnovana je sredinom 50-tih godina 20. stoljeća i raspolaze s nekoliko vodotokova. Svakako najzanimljivija je rječica Glina (20 kilometara od sela Maljevac do Skele) te potoci Čemernica, Trepča i Perna. Sve su vode bogate ribom, posebice šaranom, pastrvom (u gornjem toku Gline), klenom, štukom, mrenom, ploticama, crvenrepkama, menkama te cverglom. U samom mjestu, nedaleko lječilišta već dugo postoji jezero ($34\ 000\ m^2$), nekadašnji ribnjak *Gavrilovića*. Sredstvima EU Programa CARDS, 2007. godine uređeno je jezero kao rekreativski športsko-ribolovni centar.
6. Lovačko društvo *Jelen* namijenjeno lovu, uzgoju i zaštiti divljači.
7. Udruga *Most* Perna pokrenuta je 2013. godine, neovisna je udruga i članica LAG-a Petrova Gora s ciljem razvoja lokalne zajednice.

8. Udruga *Naša nada* Topusko udruga je čija je primarna djelatnost briga o djeci s teškoćama u razvoju na području općine Topusko.
9. Udruga *TOP-NET* Topusko pokrenuta 2014. godine, a osnovana u cilju promicanja, razvijanja i unaprjeđenja informatičke djelatnosti, poticanja informatičke kulture i širenja informatičke klime.
10. Nogometni klub Topusko koji igra u 1. županijskoj nogometnoj ligi.
11. LAG Petrova gora (pun naziv Lokalna akcijska grupa Petrova gora) osnovana je 2010. godine s ciljem sudjelovanja u poticanju ruralnog i regionalnog razvijanja te radi provedbe programa i projekata koji doprinose održivom i ruralnom razvoju.
12. Općinsko društvo Crvenog križa Topusko
13. Dobrovoljno vatrogasno društvo Topusko osnovano 2001. godine, broji preko 70 članova i ima 53 educirana vatrogasca.

Donedavno su djelovale i Udruga žena *Izvori*, Udruga *Dvorska lepeza* koja je njegovala tradiciju i način življjenja u vrijeme bana Josipa Jelačića.

3.7. Komunalna, telekomunikacijska i prometna infrastruktura

3.7.1. Vodoopskrba i odvodnja

Temeljni cilj upravljanja i gospodarenja vodama je postizanje cjelovitog i usklađenog vodnog režima na cijelom teritoriju te uvođenje koncepta održivog gospodarenja vodama i upravljanja sustavom vodoopskrbe. Na području općine Topusko djeluje Vodoopskrba i odvodnja Topusko d.o.o. za djelatnost javne opskrbe i odvodnje. Općina Topusko pripada vodoopskrbnom sustavu Gvozd – Topusko, a prema podacima iz 2015./2016. godine vidljivo je kako općina Topusko bilježi visok stupanj opskrbljenosti (viši od 50 %).

Tablica 15: Sustav vodoopskrbe u općini Topusko

Grad/Općina	Duljina mreže na području JLS (km)	Broj potrošača	Stupanj opskrbljenosti potrošača (%)	Broj naselja s vodoopskrbnim sustavom
Općina Topusko	111,47	1,916	64	9

Izvor: Podaci JLS-a, 2015./2016. godina

U pokrivenosti sustavima javne kanalizacije postoje znatne razlike među regijama i još veće mrežu županijama, odnosno općinama i gradovima. Razina priključenosti stanovništva na sustave odvodnje daje se u odnosu na veličinu naselja te je najlošija u malim naseljima s

manje od 500 stanovnika, kao što je slučaj u općini Topusko u kojima su izgradnja i pogon centraliziranih sustava javne odvodnje teško provedivi zbog tehničko-tehnoloških i finansijskih ograničenja. Nijedno naselje na području Sisačko-moslavačke županije, a time i općine Topusko nema izgrađen cjeloviti kanalizacijski sustav s pripadajućim pročišćivačima otpadnih voda. Za prihvat otpadnih voda iz domaćinstava u naseljima bez kanalizacijskog sustava služe septičke jame, a recipijenti su vodotoci i melioracijski kanali. U tablici 15. prikazan je sustav odvodnje za općinu Topusko i iz nje je vidljivo kako samo dva naselja u općini imaju sustav odvodnje i kako je s obzirom na broj potrošača, mali broj stupanj opskrbljenosti (33 %).

Tablica 16: Sustav odvodnje općine Topusko

Grad/Općina	Duljina mreže na području JLS (km)	Broj potrošača	Stupanj opskrbljenosti potrošača (%)	Broj naselja sa sustavom odvodnje
Općina Topusko	9,7	990	33	2

Izvor: Podaci JLS za 2015./2016.

Kroz Plan razvojnih programa općine Topusko za 2016. godinu utvrđena je mjera jačanja komunalne infrastrukture kroz izgradnju vodovoda u okolnim naseljima, izgradnju kanalizacije i toplifikacije u Topuskom, ali i povezivanje crpilišta s postojećim vodoopskrbnim sustavom te proširenje vodoopskrbnog sustava na sva naselja općine Topusko.

3.7.2. Gospodarenje otpadom

Djelatnost sakupljanja i odlaganja komunalnog otpada na području općine Topusko obavlja tvrtka Komunalno Topusko d.o.o. Obveznim sakupljanjem komunalnog otpada obuhvaćena su sljedeća naselja: Topusko, Hrvatsko Selo, Velika Vranovina, Ponikvari, Gređani, Donja Čemernica, Batinova Kosa. Organiziranim odvozom obuhvaćeno je ukupno oko 1750 stanovnika s područja općine Topusko, odnosno 59 % stanovništva. Organizirano prikupljen otpad s područja općine Topusko odvozi se i odlaže na odlagalište komunalnog otpada Blatuša u općini Gvozd. Opasni i neopasni proizvodni otpad se privremeno skladišti na mjestima nastanka (industrija, bolnice). Građevinski otpad se preuzima na postojećoj lokaciji odlagališta komunalnog otpada Blatuša. Predviđa se uporaba odlagališta Blatuša do 2018. godine, do realizacije regionalnog centra za gospodarenje otpadom. Općina Topusko nema izgrađeno reciklažno dvorište niti postavljene zelene otoke. Izgradnja reciklažnog dvorišta je

predviđena na lokaciji na području naselja Ponikvari, u vlasništvu tvrtke Komunalno Topusko d.o.o. Lokacija se nalazi u zoni poslovne namjene predviđene Prostornim planom općine Topusko. Nacrtom izmjena i dopuna Plana gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2007. - 2015. godine, predviđa se osnivanje centara za gospodarenje otpadom na području Republike Hrvatske. Nacrtom je predloženo da se otpad iz dijela Sisačko-moslavačke županije (između ostalog općina Topusko) zbrinjava u centru za gospodarenje otpada Babina gora u Karlovačkoj županiji. Prema planu razvoja za 2016. godinu, općina namjerava krenuti u izgradnju reciklažnog dvorišta i postavljanje zelenih otoka. Također se planira prijeći na novi način obračuna usluge odvoza i zbrinjavanja otpada prema volumenu te pojačano provoditi marketinške aktivnosti oko edukacije stanovništva. Planirane aktivnosti imaju za cilj smanjenje ukupne količine otpada te poboljšanje uvjeta zbrinjavanja otpada na području općine Topusko. U razdoblju 2013. - 2015. godine na državnoj razini doneseni su dokumenti koji se odnose na gospodarenje otpadom u RH i to Strateškom studijom Nacrta prijedloga plana gospodarenja otpadom RH za razdoblje 2015. - 2021., u kojima je planirano da će jedinica lokalne samouprave Sisačko-moslavačke županije nakon 2018. godine, općina Topusko, otpad odlagati u Centru za gospodarenje otpadom Babina gora.

Tablica 17: Vrsta i broj korisnika organiziranog odvoza i zbrinjavanja otpada na području općine Topusko

VRSTA KORISNIKA	BROJ KORISNIKA
Domaćinstva	802
Pravne osobe	55
UKUPNO	857

Izvor: Izvješće Općinskog načelnika Topuskog o izvršenju Plana gospodarenja otpadom općine Topusko za 2014. godinu, ožujak, 2015.

3.7.3. Opskrba energijom

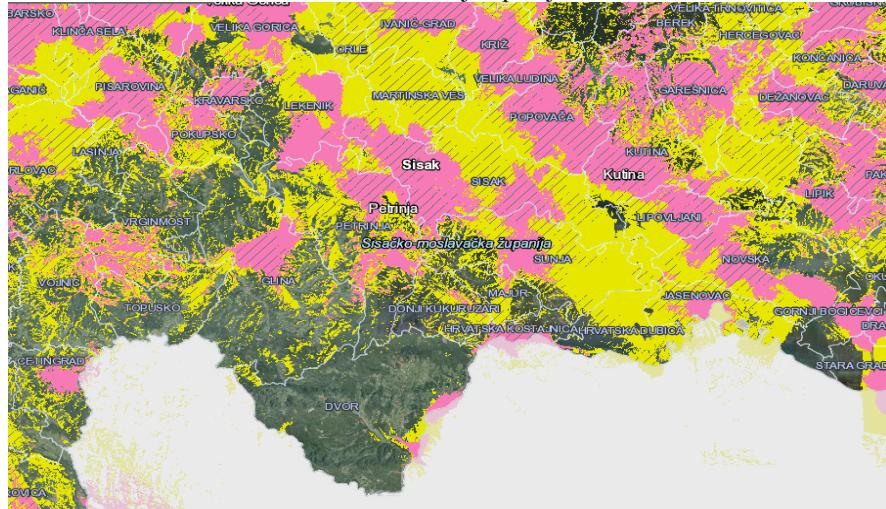
Općinu Topusko električnom energijom opskrbljuje Hrvatska elektroprivreda sa snagom postrojenja od 12 000 kWh. Sustav zadovoljava potrebe općine, a broj spojenih kućanstava na sustav opskrbe električnom energijom u porastu je; prema podacima iz 2011. godine, broj kućanstava koji je bio spojen na sustav opskrbe iznosio je 1359, dok broj kućanstava spojenih u 2015. godini za dvadeset je priključaka veći nego u 2011. godini i iznosi 1379 kućanstava spojenih na sustav opskrbe električnom energijom. U općini se nalaze i četiri solarne elektrane u privatnom vlasništvu i jedna hidroelektrana, također u privatnom vlasništvu.

3.7.4. Telekomunikacijska infrastruktura

Suvremeno gospodarstvo sve više se oslanja na poslovanje putem elektroničkih komunikacijskih usluga i usluga informacijskog društva. Uvođenje novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija te usluga za koje su potrebne velike brzine pristupa nezamislive su bez razvijenog širokopojasnog pristupa internetu i izgrađene širokopojasne infrastrukture koje omogućavaju uvođenje mnogobrojnih elektroničkih komunikacijskih usluga javnog i privatnog sektora, na dobrobit potrošača i društva općenito. Sukladno tome izrađen je prijedlog nove Strategije razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine, koja ima za cilj nastavak pozitivne stečevine dosadašnjeg razvoja te razvoj infrastrukture i usluga širokopojasnog pristupa internetu, brzinama većim od 30 Mbit/s, ali i omogućiti da najmanje 50 % kućanstva Republike Hrvatske budu korisnici usluge pristupa internetu brzinom od 100 Mbit/s ili većom. Navedena strategija slijedi ciljeve razvoja širokopojasnog pristupa u skladu s važećim smjernicama Europske komisije, odnosno Strategije EU.

Prikaz područja korištenja brzina širokopojasnog pristupa 2 - 100 Mbit/s operatera u Sisačko-moslavačkoj županiji, putem vlastite infrastrukture koja obuhvaća sve tehnologije, odnosno područja na kojima pojedini operateri mogu u kratkom roku i bez značajnih ulaganja korisnike spojiti na pristupnu širokopojasnu infrastrukturu, vidljiv je na slici:

Slika 5: Prikaz područja korištenja brzina širokopojasnog pristupa 2 - 100 Mbit/s operatera u Sisačko-moslavačkoj županiji

Izvor: bbzone.hakom.hr/hr-HR/ŠirokopojasniPristup, prosinac 2015. godine

Prikaz korištenja brzina širokopojasnog pristupa 2 - 100 Mbit/s u Sisačko-moslavačkoj županiji u odnosu na broj stanovnika, prikazan je u tablici i daje uvid u aktualno stanje te se koristi se za pripremu projekata izgradnje širokopojasnih pristupnih mreža za financiranje

sredstvima iz struktturnih EU fondova, kao i za praćenje ispunjenja ciljeva gradova, općina i županije.

Tablica 18: Prikaz postotka priključenosti na širokopojasni pristup u jedinici lokalne samouprave, općina Topusko (izraženo u postotku)

Jedinica lokalne samouprave	%
Općina Topusko	30,1

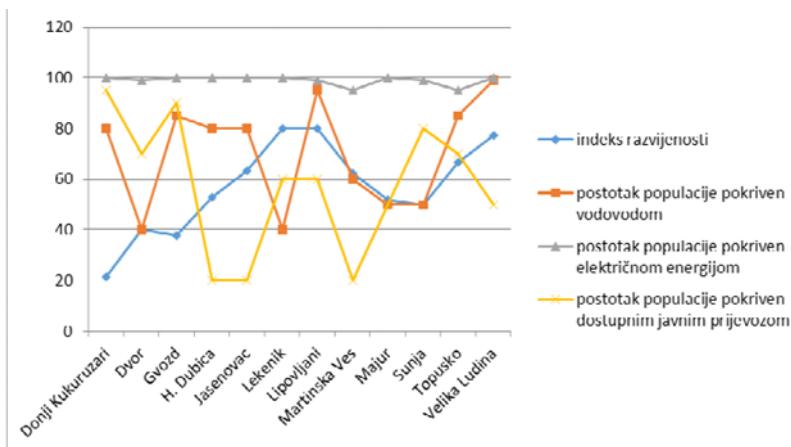
Izvor: bbzone.hakom.hr/hr-HR/StatističkiPrikaz, prosinac 2015. godina

Na temelju analize stanja razvijenosti širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj, a time i Sisačko-moslavačkoj županiji, vidljivo je zaostajanje u broju priključaka širokopojasnog. Prisutna je značajna neravnomjernost u broju i gustoći širokopojasnih priključaka po županijama koja je uzrokovana nepovoljnom demografskom strukturom, nepoznavanjem načina korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija kod dijela građana te nedostatnom dostupnosti infrastrukture širokopojasnog pristupa u svim hrvatskim regijama. Iz tablice 18. o prikazu postotka priključenosti na širokopojasni pristup za jedinicu lokalne samouprave, za općinu Topusko vidljiv je postotak od svega 30,1 % priključenosti čime i općina Topusko spada u područja koja su neravnomjerno i nedovoljno obuhvaćena u telekomunikacijskom sustavu.

3.7.5. Prometna infrastruktura

Služeći se grafikonom (grafikon 1.) može se vidjeti podatak kako je općina Topusko najmanje pokrivena dostupnim javnim prijevozom, gotovo da taj postotak pada ispod 60 % populacije naspram ostalih općina i gradova u županiji. Općina Topusko imala je i željeznički promet koji danas nije u funkciji. S obzirom na nedostupnost javnog prijevoza i loše povezanosti s gradovima, za općinu se ne može reći da je dobro prometno povezana na županijskoj i međužupanijskoj razini. Autobusne linije su rijetke, kako prema ostalim gradovima u županiji, tako i prema naseljima općine Topusko. U biciklističkom prometu, općina Topusko dala je urediti i pustiti u korištenje pet biciklističkih staza duljine 81,1 kilometar.

Grafikon 1: Pokrivenost osnovnom infrastrukturom stanovništva u općinama

Izvor: Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje od 2015. do 2020. godine

Prema podacima općine Topusko, duljina nerazvrstanih cesta u naseljima na području općine je 97,967 km (bez poljskih putova) što čini 500,04 m/km². Na asfaltirane ceste se odnosi 16,958 km, a na makadamske ceste 81,009 km. Poslove tekućeg održavanja nerazvrstanih cesta obavlja komunalno društvo u većinskom vlasništvu općine Topusko. Organizaciju održavanja i upravljanja nerazvrstanim cestama obavlja jedinstveni upravni odjel Općine Topusko. Općinsko vijeće je donijelo Program održavanja komunalne infrastrukture unutar Plana razvojnih programa kojim je, između održavanja javnog prostora i uređenja groblja, planirano i održavanje cesta na području općine.

U tablici u nastavku (tablica 19.) vidljivi su podaci o površini, broju stanovnika, duljini nerazvrstanih cesta na području jedinica lokalne samouprave te prosječnu gustoću mreže nerazvrstanih cesta u odnosu na površinu jedinice lokalne samouprave te u odnosu na broj stanovnika na području.

Tablica 19: Površina, broj stanovnika, duljina nerazvrstanih cesta te prosječna gustoća mreže nerazvrstanih cesta u odnosu na površinu jedinice lokalne samouprave

Jedinica lokalne samouprave	Površina u km ²	Broj stanovnika	Ukupna duljina nerazvrstanih cesta u m	Gustoća mreže nerazvrstanih cesta u m/km ²	Duljina nerazvrstanih cesta u m/stanovniku
Općina Topusko	195,92	2985	97967	500,04	33

Izvor: Izvješće o reviziji, održavanje nerazvrstanih cesta u jedinicama lokalne samouprave Sisačko-moslavačke županije, Državni ured za reviziju, područni ured Sisak, studeni 2013.

3.8. Lokalno gospodarstvo

Gospodarske djelatnosti na području današnje općine Topusko kako u prošlosti, tako i danas, ovisile su o fizičko-geografskim karakteristikama ovoga prostora, ali i o društveno-političkim kretanjima kroz povijest. Glavno zanimanje stanovništva topičkoga kraja od davnina je bilo ratarstvo, stočarstvo i šumarstvo, ali i iskorištavanje prirodnih bogatstava kao što su šume, termalne mineralne vode i rudno bogatstvo. Koristeći se podacima iz 2011. godine najviše je registriranih djelatnosti na području prerađivačke industrije (3 obrta), te trgovina na veliko i malo i to najviše malih obrta. Najmanje je djelatnosti iz područja opskrbe električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom, ali i opskrbom vodom te djelatnosti iz područja građevinarstva.

Iz podataka za 2012. godinu može se iščitati kako u toj godini raste broj obrta u građevinarstvu te u trgovini na malo i veliko (2 obrta), a isti broj ostaje u prerađivačkoj industriji (3 obrta). U 2012. godini registriran je i jedan mali obrt za stručnu, znanstvenu i tehničku djelatnost. U 2013. godini, prema podacima sisačke podružnice Hrvatske gospodarske komore, registrirana je i jedna djelatnost u prometu nekretninama, ali i jedna u poljoprivredi. Obrti u prerađivačkoj industriji i dalje su najbrojniji obrti (3 obrta). Prema podacima iz 2014. godine, najzastupljeniji su obrti u prerađivačkoj industriji (3 obrta), zatim u građevinarstvu, a djelatnost na području poslovanja s nekretninama povećava se na još jedan obrt. Djelatnosti u području prijevoza i skladištenja registrirane su, prema podacima Hrvatske gospodarske komore u cijelom razdoblju od 2011. do 2014. godine. Općina Topusko objavila je plan razvojnih programa općine Topusko za 2016. godinu kojim nastoji poticati razvoj gospodarstva subvencioniranjem kamata za odobrene kredite.

Tablica 20: Djelatnosti na području općine Topusko u razdoblju od 2011. do 2015. godine
2011.

Djelatnost		Broj tvrtki			
Šifra	Naziv	MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
C	Prerađivačka industrija	3	0	0	3
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	1	0	0	1
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1	0	0	1
F	Građevinarstvo	1	0	0	1
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	3	0	0	3
H	Prijevoz i skladištenje	1	0	0	1
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	0	1	0	1
		10	1	0	11

2012.

Djelatnost		Broj tvrtki			
Šifra	Naziv	MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
C	Prerađivačka industrija	3	0	0	3
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom	1	0	0	1
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1	0	0	1
F	Građevinarstvo	2	0	0	2
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	2	0	0	2
H	Prijevoz i skladištenje	1	0	0	1
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	0	1	0	1
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1	0	0	1
		11	1	0	12

2013.

Djelatnost		Broj tvrtki			
Šifra	Naziv	MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1	0	0	1
C	Prerađivačka industrija	2	1	0	3
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1	0	0	1
F	Građevinarstvo	2	0	0	2
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	2	0	0	2
H	Prijevoz i skladištenje	1	0	0	1
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	0	1	0	1
L	Poslovanje nekretninama	1	0	0	1
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1	0	0	1
		11	2	0	13

2014.

Djelatnost		Broj tvrtki			
Šifra	Naziv	MALO	SREDNJE	VELIKO	UKUPNO
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1	0	0	1
C	Prerađivačka industrija	3	0	0	3
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1	0	0	1
F	Građevinarstvo	2	0	0	2
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	1	0	0	1
H	Prijevoz i skladištenje	1	0	0	1

I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	0	1	0	1
L	Poslovanje nekretninama	2	0	0	2
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1	0	0	1
		12	1	0	13

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, ŽK Sisak, lipanj 2016.

3.8.1. Obrtništvo

Ekonomski i socijalna transformacija sela uopće, pa tako i u općini Topusko, uvjetovala je da su posljednjih tridesetak godina počeli odumirati neki obrti kao što su kolarski, kovački, krojački, postolarski, a obrti kao remenari, bačvari, urari, puškari i drugi više ne postoje.

Danas u Topuskom postoje sljedeće vrste obrta: autoprijevoznici, autolimar, vulkanizer, automehaničar, vodoinstalater, električar, trgovci i ugostitelji. Najrazvijeniji obrti u Topuskom su građevinski obrt Kovačević te Toplice d.o.o. Topusko, koje se bavi montažom odbojnika i ograda i trenutno zapošljava šest radnika.

Iz podataka tablice 21. vidljiv je trend smanjivanja obrta u razdoblju od 2010. do 2015. godine. Broj obrta u radu smanjivao se prema 2015. godini i došao je do broja od 48 obrta koji obavljaju djelatnosti.

Tablica 21: Broj obrta za jedinicu lokalne samouprave, općina Topusko za razdoblje od 31.12.2010. godine do 31.12.2015. godine

	Broj obrta 31.12.2010.		Broj obrta 31.12.2011.		Broj obrta 31.12.2012.		Broj obrta 31.12.2013.		Broj obrta 31.12.2014.		Broj obrta 31.12.2015.	
Udruženje obrtnika	U radu	Svega										
Topusko	53	54	48	50	49	49	48	49	47	47	47	48

Izvor: Obrtnička komora Sisačko-moslavačke županije, stanje na dan 31. prosinca 2015.godine

3.8.2. Poduzetništvo

Poduzetničke zone infrastrukturno su opremljena područja definirana prostornim planovima, namijenjena obavljanju određenih vrsta poduzetničkih, odnosno gospodarskih aktivnosti. Prema Programu razvoja poduzetničkih zona na području Sisačko-moslavačke županije za razdoblje od 2015. - 2020. godine⁹ u općini Topusko od trenutnih poduzetničkih aktivnosti u

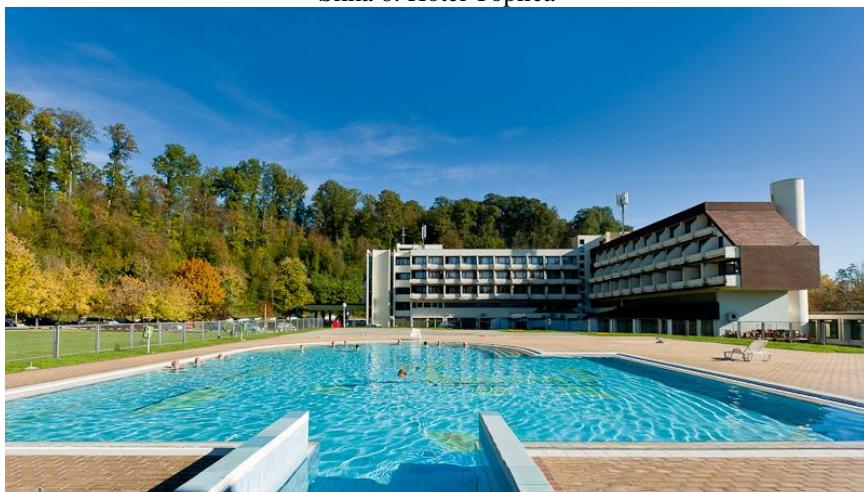
⁹ Za izradu ovog programa korišteni su podaci dobiveni od jedinica lokalne samouprave te podaci iz Izvješća o obavljenoj reviziji Osnivanja i ulaganja u opremanje i razvoj poduzetničkih zona na području Sisačko-moslavačke županije Državnog ureda za reviziju – Područni ured Sisak KLASA: 041-01/1410/18, URBROJ: 613-05-14-63, od 13. listopada 2014. godine; nositelj Programa je Upravni odjel za gospodarstvo, regionalni razvoj i fondove EU u Sisku, Sisačko-moslavačka županija

poduzetničkim zonama aktivna je poduzetnička zona Blatuša s dva aktivna poduzetnika i isto toliko zaposlenih. Dosadašnje poduzetničke zone Donja Čemernica, Komunalna zona, Gavrilović 1, Gavrilović 2 i Gospodarska zona – staklenici nisu u funkciji, a na razvoj poduzetničkih aktivnosti negativno utječe i činjenica da općina Topusko nema izgradenu tržnicu sa svom potrebnom infrastrukturom.

3.8.3. Turizam

Najveću važnost u području turizma za općinu Topusko imaju Lječilište Topusko i njena tvrtka kćer Top-terme d.o.o. Termomineralna voda, kao najvažniji prirodni resurs, geografski položaj i klima te uređeni kompleks, kao i ljudski faktor, doprinijeli su da danas Lječilište i Top Terme pružaju veoma širok spektar zdravstvenih i turističkih usluga. Same Top-Terme osnovane su 2003. godine kao tvrtka kćer Lječilišta Topuskog.

Slika 6: Hotel Toplica

Izvor: www.toptermehr

U sklopu tvrtke nalazi se hotel Toplica s 232 ležaja u 58 jednokrevetnih i 88 dvokrevetnih soba. U sklopu hotela su dva restorana - pansionski i *a la carte* restoran, rekreacijski centar sa zatvorenim-otvorenim bazenom, sauna, sportskom dvoranom, teretanom, prostorom za terapiju i *wellness*, stolnim tenisom, biciklima, četverostaznom automatskom kuglanom, poslovnice dviju banaka, suvenirnice, dva aperitiv bara i vanjska terasa. U neposrednoj blizini hotela nalazi se kompleks vanjskih bazena - 5 bazena različite veličine, dubine i temperature, igralište za odbojku na pijesku, tri teniska terena, bočalište, mini golf, otvoreni restoran. Svi bazeni (i zatvoreni i otvoreni) punjeni su termalnom vodom. Termalna voda je vulkanskog

podrijetla, na izvoru temperature 68 – 72 °C, a temperatura u bazenima kreće se od 27 – 34 °C.

Iz tablice u nastavku je vidljiv porast broja dolazaka turista u općinu Topusko. Najveći je zabilježen u 2011. godini, stagnirao je zatim u 2012., 2013. i 2014. i opet porastao u 2015. godini.

Tablica 22: Podaci o broju dolaska, broj noćenja i broj kreveta u razdoblju od

2011. do 2015. godine u općini Topusko

Godina	Broj dolazaka	Broj noćenja	Broj kreveta
2011.	17 295	100 832	436
2012.	14 332	89 034	438
2013.	14 331	79 976	440
2014.	13 635	75 577	456
2015.	15 575	82 086	439

Izvor: Državni zavod za statistiku

U Topuskom djeluje i Turistička zajednica koja u suradnji s Općinom, raznim sadržajima obogaćuje turističku ponudu općine. Očuvanost prostora i očuvana kulturna baština daju velike razvojne mogućnosti za općinu; bogata kulturno-povijesna ostavština prilika je nad kojom se može stvoriti potencijal za kulturni turizam i poboljšati postojeći turistički sadržaji.

Slika 7: Otvoreni bazeni, Top-Terme Topusko

Izvor: www.menu.hr

Osim zdravstvenog turizma, općina Topusko organizira i mnoštvo manifestacija poput Dana meda u organizaciji Zajednice udruge pčelara te amaterski šahovski turnir pod nazivom Open Topusko. Eko-turizam također je jedna od turističkih atrakcija općine. Mlin *Pilana* je popularizirano izletište u Starom Selu na rijeci Glini, a u naselju Crni Potok konjički klub

Petrova gora organizira terenska jahanja kroz šume Petrove Gore. Općina Topusko njeguje i oblik biciklističkog turizma - cikloturizam, uredivši pet biciklističkih staza. Svake godine održava se i biciklijada pod nazivom Pedalom kroz povijest Topuskog, koja za cilj ima upoznavanje povijesnih znamenitosti rekreativnom vožnjom biciklima i druženje. Veliki potencijal za turistički razvoj općine imaju i seoski turizmi koji svojom bogatom ponudom mogu doprinijeti razvoju općine.

3.8.4. Poljoprivreda

Od poljoprivrednih površina općine Topusko u privatnom vlasništvu ukupne površine 2829,70 ha, ukupno je obrađeno 1203,41 ha poljoprivrednih površina, dok je neobrađeno ukupno 1626,29 ha. Diversifikacijom poljoprivrednog zemljišta navedeno je kako općina Topusko raspolaže s: oranicama i vrtovima (737,97 ha), livadama (311,79 ha) te voćnjacima i vinogradima (3,33 ha). Najzastupljenije kulture su: krumpir, žitarice, mahunasto povrće te krmno bilje. U voćarstvu je najzastupljeniji uzgoj: šljiva, jabuka, krušaka, oraha te lješnjaka. Prema podacima Upisnika poljoprivrednika za 2015. godinu na području općine Topusko, upisano je 8 poljoprivrednih gospodarstava s 417 košnica, što pokazuje veliko zanimanje poljoprivrednika za pčelarstvo i medarstvo koji su od velikog značaja za općinu.

Prema podacima o vrsti poljoprivrednih gospodarstava u općini Topusko i Sisačko-moslavačkoj županiji, u općini Topusko najzastupljenije je obiteljsko gospodarstvo (232 poljoprivredna gospodarstva), zatim slijede obrti te zadruge. Uvezši u obzir broj poljoprivrednih gospodarstava u Sisačko-moslavačkoj županiji, udio poljoprivrednih gospodarstava koje općina Topusko zauzima u županiji je 2,49 %.

Tablica 23: Broj poljoprivrednih gospodarstava u općini Topusko i Sisačko-moslavačkoj županiji

Vrsta poljoprivrednog gospodarstva	Broj PG-ova u općini Topusko	Broj PG-ova u SMŽ
Obiteljsko gospodarstvo	232	9328
Obrt	1	83
Ostali	0	2
Trgovačko društvo	1	93
Zadruga	1	24

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2016.

Na području općine Topusko u 2015. godini registrirano je 235 poljoprivrednih gospodarstava od čega su žene nositelji njih 61, a muškarci 174. Kao i u drugim područjima, proizlazi da je

poljoprivreda dominantno zanimanje u muškoj populaciji. Iz podataka proizašlih o broju poljoprivrednih gospodarstava prema dobi nositelja, vidljivo je kako je najveći broj osoba starijih od 60 godina nositelj poljoprivrednog gospodarstva zbog čega je dobna struktura za bavljenje istim nepovoljna.

Tablica 24: Broj poljoprivrednih gospodarstava prema dobi nositelja za općinu Topusko

Dob	broj PG
≤ 40	16
41 – 45	11
46 – 50	10
51 – 55	22
56 – 60	30
61 – 65	36
≥ 66	110
UKUPNO	235

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, 2016. godina

Prema vrsti uporabnog zemljišta u općini Topusko, koristeći se podacima ARKOD sustava, nacionalnog sustava identifikacije zemljišnih parcela, u općini Topusko najzastupljenije su livade i oranice, zatim pašnjaci i voćnjaci, dok postoji potencijal za razvoj rasadnika i plastenika. Općina Topusko objavila je Plan razvojnih program općine Topusko za 2016. godinu koji za cilj ima poticanje razvoja poljoprivrede kroz subvencioniranje uzgoja stoke.

3.9. Stanje okoliša

3.9.1. Vode

Lokalne površinske vode u Sisačko-moslavačkoj županiji prema kvaliteti su se, u periodu do 2010. godine, a temeljem izmjerениh i statistički obrađenih podataka i usporedbe istih s kriterijima iz Uredbe o klasifikaciji voda i Uredbe o opasnim tvarima u vodama, svrstavale u kategorije (Izvor: Izvješće o kakvoći lokalnih površinskih voda (voda II. reda) u Sisačko-moslavačkoj županiji u 2006. godini, u 2007. godini, u 2008. godini, u 2009. godini i u 2010. godini - www.smz.hr/site/uprod/okoli) i time potok Perna u naselju Perna pri općini Topusko spada u treću vrstu voda.

3.9.2. Tlo

Praćenje kakvoće tla na prostoru Sisačko-moslavačke županije odvija se u skladu s mjerama Programa zaštite okoliša i odnosi se na ispitivanje kakvoće tla uz odlagališta komunalnog

otpada među kojima je i odlagalište Blatuša. Usporedbom rezultata ispitivanja kakvoće tla uz odlagališta komunalnog otpada, prema dostupnim podacima (Izvor: Izvješće o stanju okoliša Sisačko-moslavačke županije 2011. - 2014.), s maksimalno dopuštenim vrijednostima sukladno Pravilniku o zaštiti poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja štetnim tvarima (NN 9/14), vidljivo je da su se izmjerene koncentracije onečišćujućih tvari nalazile uglavnom unutar graničnih vrijednosti za I. i II. grupu tala. Obzirom na uočene značajne oscilacije koncentracije pojedinih onečišćujućih tvari na nekim lokacijama, zaključeno je da je u ovisnosti o vremenskim prilikama, dolazilo do povremenih onečišćenja tla. Ispitivanja kakvoće tla uz odlagališta komunalnog otpada nisu nastavljena i nema podataka o zagađenosti na tim lokacijama.

3.9.3. Buka

Buka okoliša je neželjen ili po ljudsko zdravlje i okoliš štetan zvuk u vanjskome prostoru izazvan ljudskom aktivnošću, uključujući buku koju emitiraju prijevozna sredstva, cestovni promet, željeznički promet, zračni promet, pomorski i riječni promet, postrojenja i sl. Za ocjenu i upravljanje bukom okoliša, utvrđene su mjere sprječavanja ili smanjenja štetnih učinaka buke u okolišu utvrđivanjem izloženosti buci izradom karata buke. Obvezu izrade strateških karata buke i akcijskih planova imaju naseljena područja koja imaju više od 100 000 stanovnika te ih gradovi i općine u Sisačko-moslavačkoj županiji, prema Zakonu o zaštiti od buke, nisu obvezni izraditi.

3.9.4. Zrak

Na području općine Topusko ne provode se sustavna mjerena kakvoće zraka. Sukladno odredbama Plana gospodarenja otpadom općine Topusko za razdoblje 2014. - 2020. godine, predložen je program praćenja stanja okoliša koji je sukladan Studiji utjecaja na okoliš ciljanog sadržaja za sanaciju i nastavak odlaganja do zatvaranja odlagališta Blatuša. Jedna od najznačajnijih mjera glede zaštite okoliša je provođenje redovitog nadzora okoliša tijekom dalnjeg rada i sanacije te zatvaranja odlagališta. Preporučeno je provoditi praćenje emisije onečišćenja u zrak, kakvoće zraka te kakvoće površinskih i podzemnih voda. Prije početka sanacije potrebno je izraditi snimku postojećeg stanja i to vode, zraka, tla i buke na lokaciji zahvata. Meteorološki parametri su podloga za tumačenje mogućeg utjecaja odlagališta na okoliš te ih treba pratiti na odlagalištu ili u njegovoј blizini za vrijeme sva tri perioda. Za sada na širem području odlagališta Blatuša nije zabilježeno veće onečišćenje tla kemijskim sredstvima, osim uobičajenih onečišćavanja upotrebom kemijskih sredstava u poljoprivrednoj proizvodnji. Zbog manjeg intenziteta obrade zemljišta smanjena je i uporaba ovih sredstava.

3.10. Druga područja relevantna za razvoj

3.10.1. Međuregionalna i međunarodna suradnja

Međuregionalna i međunarodna suradnja predstavljaju jednu od mogućnosti budućeg razvoja općine, posebice tijekom pripreme i oblikovanja razvojnih projekata za sredstva programa prekogranične i transnacionalne suradnje koja su Republici Hrvatskoj na raspolaganju u značajnijem obimu nakon pristupanja EU. Ostvarujući zajednički interes u unaprjeđivanju gospodarskog, društvenog i kulturnog razvijanja, općina Topusko uspostavlja i održava suradnju s drugim jedinicama lokalne samouprave u zemlji i inozemstvu, u skladu sa zakonima i međunarodnim ugovorima.

3.11. Analiza kapaciteta lokalne samouprave

Tijela u sastavu Općine Topusko čine Općinski načelnik i Općinsko vijeće. Općinsko vijeće je predstavničko tijelo građana i tijelo lokalne samouprave koje donosi odluke i akte u okviru prava i dužnosti Općine. Ono prati finansijske tokove lokalne samouprave i vrši nadzor nad izvršavanjem proračuna i svrshishodnom upotrebom sredstava. Općinsko vijeće sastavljeno je od 14 vijećnika (u Statutu 13) i vijećica čiji mandat traje četiri godine. Nositelj izvršne vlasti je općinski načelnik s mandatom u trajanju od četiri godine. On je odgovoran za ustavnost i zakonitost obavljanja poslova koji su u njegovom djelokrugu te za ustavnost i zakonitost akata upravnog odjela Općine.

Upravno tijelo Općine je jedinstveni upravni odjel na čijem je čelu Pročelnica. Upravni odjel općine Topusko samostalan je u okviru svog djelokruga, a za zakonito i pravovremeno obavljanje poslova iz svoje nadležnosti odgovara načelniku. Kao oblik mjesne samouprave na području općine Topusko osnovani su mjesni odbori: Bjeljavina, Crni Potok, Donja Čemernica, Donji Gređani, Gornji Gređani, Hrvatsko Selo, Katinovac, Malička, Pecka, Perna, Poljani, Ponikvari, Staro Selo, Topusko, Velika Vranovina, Vorkapić.

4. SWOT ANALIZA

SWOT analiza je analitički okvir za dobijanje relevantnih informacija o području općine Topusko i o okruženju u kojem djeluje sada i u budućnosti. Svrha analize je utvrditi snage i slabosti te mogućnosti i prijetnje u okruženju. Nalazi SWOT analize temelje se na pretpostavci da se najveći uspjeh postiže maksimiziranjem vlastitih snaga i prilika u okolini uz istovremeno minimiziranje prijetnji i slabosti. Nakon izrađene Analize stanja pristupilo se

izradi SWOT analize, odnosno analize razvojnih problema i razvojnih mogućnosti s ciljem dalnjeg definiranja strateških ciljeva, prioriteta i mjera. SWOT analiza omogućila je prepoznavanje unutarnjih snaga i slabosti zajednice, ali i mogućnosti (prilika) i prijetnji (ograničenja) iz okruženja. SWOT analiza detaljno je raspravljena i usuglašena s članovima Radne skupine za izradu i provedbu Strateškog razvojnog programa općine Topusko 2015. - 2020. dana 6. listopada 2016. u Topuskom.

Snage	Slabosti
<p>Prirodni resursi</p> <ul style="list-style-type: none"> - prostorna i biološka raznolikost - povoljni klimatski uvjeti za razvoj ekološke poljoprivredne proizvodnje (povrtlarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, pčelarstvo, peradarstvo, ljekovito bilje i dr.) - termalni izvori - mineralne sirovine (tehnički građevni kamen – kamenolomi) - šume (52 % područja općine) - vodni potencijal i rijeke - tradicija korištenja ljekovitog blata u zdravstvene svrhe i daljnji razvoj fango terapije <p>Gospodarstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> - sustav poticanja razvoja gospodarstva subvencioniranjem kamata na odobrene kredite - sustav poticanja razvoja poljoprivrede kroz subvencioniranje uzgoja stoke - planirana staklenička poljoprivredna proizvodnja - započet proces modernizacije strukovnih programa škola u skladu s potrebama tržišta rada <p>Društvena infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> - planirana izgradnja dječjeg vrtića - korištenje seoskih društvenih domova; revitalizacija sela - idealni uvjeti za stvaranje kamp-naselja - ljudski potencijal – dostupnost kvalificirane i iskusne radne snage za pojedine sektore (prehrambena 	<p>Gospodarstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> - neobnovljeni/uništeni gospodarski objekti (napuštene škole koje se mogu prenamijeniti) - nepostojanje tržnice - nedovoljan broj pripremljenih poslovnih zona - pad broja obrtnika <p>Društvena infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> - nepovoljna demografska slika - izražen proces napuštanja i propadanja ruralnih sredina (visok udio stare i radno neaktivne populacije) - visok stupanj socijalne i radne isključenosti - visoka stopa nezaposlenosti - značajan odljev obrazovanih ljudi, osobito mladih iz općine Topusko - značajan udio nezaposlenih mladih osoba u dobi od 20 do 34 godine - neriješeni imovinsko-pravni odnosi (u potpunosti) - nedovoljno opremljeno vatrogasno društvo (zastarjela oprema) <p>Turizam</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedovoljna iskorištenost turističkih potencijala - nedovoljna iskorištenost kulturne baštine u turističke svrhe - pomanjkanje kvalitetnih sadržaja ponude specifičnih oblika turizma - ograničeni izvori financiranja za investicije u turizmu - termalni izvori i postojeći lječilišni kapaciteti nisu u skladu s potrebama

<p>industrija, turizam i ugostiteljstvo te zdravstvo)</p> <ul style="list-style-type: none"> - multikulturalnost <p><u>Turizam</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tradicija i kontinuitet lječilišnog turizma – lječilište visoke kategorije - postojanje uvjeta za razvoj različitih oblika turizma (zdravstveni, lovni, seoski, rekreativni, cikloturizam, gastroturizam i sl.) - broj smještajnih kapaciteta u turizmu u stalnom porastu - bogato i raznovrsno kulturno i povijesno naslijeđe - postojanje uvjeta za poticanje i bendiranje selektivnih oblika sporta (viseće kuglane) - potpora i promoviranje selektivnih oblika turizma (npr. cikloturizma) <p><u>Komunalna infrastruktura</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - planirana izgradnja reciklažnog dvorišta - planirana rekonstrukcija i proširenje toplovoda - potencijal razvoja korištenja obnovljivih izvora energije (postojanje 4 solarne elektrane i jedna hidroelektrana) 	<p>svremenog zdravstvenog turizma</p> <p><u>Komunalna infrastruktura</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - nijedno naselje u općini nema izgrađen cjelovit kanalizacijski sustav s pripadajućim pročišćivačem otpadnih voda (recipijenti su vodotoci i melioracijski kanali) - samo dva naselja s uspostavljenim sustavom odvodnje - samo 31 % priključenosti stanovništva na širokopojasni pristup internetu - oko 60 % populacije nema dostupan javni prijevoz - lokalne ceste - loša prometna povezanost - neobnovljena elektro-mreža - poljoprivreda je dominantno zanimanje muške populacije, nepovoljna demografska slika pokazuje kako su nositelji poljoprivrednih gospodarstava osobe starije od 60 godina - nedostatna sredstva za ublažavanje klimatskih promjena i elementarnih nepogoda - EE - postojanje miniranih područja - održavanje groblja
<p>Mogućnosti</p> <p><u>Gospodarstvo</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - domaća i strana poticanja razvoja poduzetništva i turizma - obnova tradicionalnog obrta - poticanje razvoja drvo-prerađivanja - razvoj sustava palijativne skrbi - sredstva EU fondova na raspolaganju za projekte <p><u>Komunalna infrastruktura</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - izgradnja i poboljšanje prometne i ostale infrastrukture (cestovne, željezničke) - poboljšanje sustava i tehnologija za gospodarenje otpadom - izgradnja i poboljšanje energetske i 	<p>Prijetnje</p> <p><u>Društvena infrastruktura</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kontinuitet depopulacije, starenje stanovništva i deruralizacija - HZZO i limiti (smanjenje sredstava; broj odobrenja, duljina liječenja) - odljev stručnih i visokoobrazovanih kadrova (emigracija mladih i obrazovanih) - smanjivanje interesa za tradicionalna zanimanja (bez razmatranja ekonomске isplativosti/neisplativosti) <p><u>Komunalna infrastruktura</u></p>

informacijsko-komunikacijske infrastrukture <ul style="list-style-type: none"> - povećanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora i poboljšanje energetske učinkovitosti - izgradnja i razvoj stakleničke proizvodnje - planiran koridor brze ceste prema Prostornom planu SMŽ - blizina graničnih prijelaza sa BiH - <u>Prirodni resursi</u> - ugroženi rijetki i stanišni tipovi koji zahtijevaju provođenje mjera očuvanja sukladno Zakonu o zaštiti prirode 	<ul style="list-style-type: none"> - prisutnost minski sumnjivih površina - izostanak investicija - klimatske promjene i elementarne nepogode - <u>Gospodarstvo</u> porast konkurenkcije u kontinentalnom i zdravstvenom turizmu
---	---

5. STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE TOPUSKO

5.1. Vizija

U obliku sažete izjave, vizija predstavlja sažetu i jasnu zamisao o željenom i predvidljivom postignuću u razvoju općine Topusko. Zasniva se na rezultatima analize stanja, SWOT analize, razvojnih trendova u užem i širem okružju te idejama o budućnosti općine.

Vizija općine Topusko

Općina Topusko razvijena je destinacija zdravstvenog turizma, očuvane bogate prirodne i kulturne baštine. Njeguje dugu tradiciju održivog korištenja termalnih izvora i drugih prirodnih resursa. Područje je ugodnog i kvalitetnog življenja s potrebnim sadržajima i preduvjetima za rad i život svojih stanovnika koji razvijaju ekološku poljoprivrodu, gospodarstvo i turizam.

5.2. Strateški okvir: ciljevi – prioriteti – mjere

5.2.1. Uvod

Temeljem vizije razvoja koja je usuglašena raspravom članova Radne skupine i izrađivača SRP-a, pristupilo se oblikovanju ciljeva, prioriteta i mjer. Strateškim okvirom SRP-a Topusko za razdoblje 2015. - 2020. određena je prioritizacija identificiranih potreba i definirane su one na koje se treba usmjeriti. Strateškim okvirom osigurana je usklađenost s politikama i strategijama na višim teritorijalnim razinama i na razinama pojedinih sektora,

odnosno usklađenost sa županijskim, nacionalnim i EU strateškim dokumentima te sektorskim strateškim dokumentima na razini županije i lokalnoj razini. Nakon što su analizom stanja i SWOT analizom prepoznate prioritetne razvojne potrebe, promjena koja se želi postići na razini općine izražena je u obliku vizije i hijerarhije ciljeva, prioriteta i mjera. Ciljevi su konzistentan i sažeti opis namjeravanih ishoda razvoja, jasno izraženih i mjerljivih te doprinose ostvarenju vizije.

Prioriteti razvoja općine sadrže razradu ciljeva te logično proizlaze iz vizije i ciljeva. Oni konkretiziraju i utvrđuju sve sastavnice ciljeva. Prioritet po svom sadržaju objedinjuje određeni broj mjera koje su tematski slične i komplementarne te čija će provedba doprinijeti ostvarenju prioriteta.

Mjere za razvoj općine su prikazane kao intervencije i aktivnosti u nekom sektoru/području i predstavljaju okvir za pripremu i izradu konkretnih razvojnih projekata. Mjere proizlaze iz prioriteta i ciljeva te s njima tvore hijerarhijsku strukturu.

5.2.2. Sažetak strukture ciljeva, prioriteta i mjera Strateškog razvojnog programa općine Topusko

Pregled strukture ciljeva, prioriteta i mjera Strateškog razvojnog programa općine Topusko prikazan je u sljedećoj tablici:

CILJEVI	PRIORITETI	MJERE
Cilj 1. Gospodarski rast i razvoj lokalnog poduzetništva	Prioritet 1.1. Razvoj zdravstvenog i drugih oblika turizma	Mjera 1.1.1. Izgradnja turističke infrastrukture i jačanje ponude i usluga Mjera 1.1.2. Povećanje prepoznatljivosti područja općine Topusko
	Prioritet 1.2. Razvoj poduzetništva i izgradnja poticajnog investicijskog okruženja	Mjera 1.2.1. Poticanje oživljavanja i razvoja tradicijskih obrta Mjera 1.2.2. Potpora jačanju proizvodnje i preradivačke industrije Mjera 1.2.3. Unaprjeđenje povoljnog finansijskog okruženja za obrtne i poduzetnike Mjera 1.2.4. Razvoj poduzetničke infrastrukture Mjera 1.2.5. Jačanje i povezivanje turističke ponude i lokalnog poduzetništva
Cilj 2. Konkurentna i održiva poljoprivreda	Prioritet 2.1. Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade	Mjera 2.1.1. Razvoj poduzetništva u poljoprivredi Mjera 2.1.2. Potpora poljoprivrednoj proizvodnji
Cilj 3. Očuvanje prirodne i kulturne baštine	Prioritet 3.1. Održivo upravljanje prirodnim i kulturnim resursima	Mjera 3.1.1. Zaštita i njegovanje kulturne baštine Mjera 3.1.2. Učinkovito upravljanje zaštićenim prirodnim resursima
Cilj 4. Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog	Prioritet 4.1. Unaprjeđenje komunalne i ostale infrastrukture	Mjera 4.1.1. Učinkovito zbrinjavanje otpada Mjera 4.1.2. Razvoj sustava i povećanje energetske učinkovitosti

mjesta za život i rad	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 10%;">Mjera 4.1.3.</td><td style="width: 90%;">Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije</td></tr> <tr> <td>Mjera 4.1.4.</td><td>Izgradnja i poboljšanje cestovne infrastrukture</td></tr> <tr> <td>Mjera 4.1.5.</td><td>Poboljšanje informacijsko-komunikacijske strukture</td></tr> <tr> <td>Mjera 4.1.6.</td><td>Razvoj sustava vodoopskrbe i odvodnje</td></tr> <tr> <td>Mjera 4.1.7.</td><td>Očuvanje i zaštita okoliša</td></tr> <tr> <td>Mjera 4.2.1.</td><td>Podrška programima obrazovanja i cjeloživotnog učenja</td></tr> <tr> <td>Mjera 4.2.2.</td><td>Unaprjeđenje institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika skrbi te socijalne uključenosti</td></tr> <tr> <td>Mjera 4.2.3.</td><td>Unaprjeđenje zdravstvene infrastrukture i usluga</td></tr> <tr> <td>Mjera 4.2.4.</td><td>Razvoj društvene infrastrukture</td></tr> <tr> <td>Mjera 4.2.5.</td><td>Usklađenost ponude i potražnje na tržištu rada</td></tr> <tr> <td>Mjera 4.2.6.</td><td>Povećanje kvalitete postojećih i uređenje javnih općinskih prostora</td></tr> <tr> <td>Mjera 4.2.7.</td><td>Upravljanje i prostorno planiranje</td></tr> </table>	Mjera 4.1.3.	Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije	Mjera 4.1.4.	Izgradnja i poboljšanje cestovne infrastrukture	Mjera 4.1.5.	Poboljšanje informacijsko-komunikacijske strukture	Mjera 4.1.6.	Razvoj sustava vodoopskrbe i odvodnje	Mjera 4.1.7.	Očuvanje i zaštita okoliša	Mjera 4.2.1.	Podrška programima obrazovanja i cjeloživotnog učenja	Mjera 4.2.2.	Unaprjeđenje institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika skrbi te socijalne uključenosti	Mjera 4.2.3.	Unaprjeđenje zdravstvene infrastrukture i usluga	Mjera 4.2.4.	Razvoj društvene infrastrukture	Mjera 4.2.5.	Usklađenost ponude i potražnje na tržištu rada	Mjera 4.2.6.	Povećanje kvalitete postojećih i uređenje javnih općinskih prostora	Mjera 4.2.7.	Upravljanje i prostorno planiranje
Mjera 4.1.3.	Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije																								
Mjera 4.1.4.	Izgradnja i poboljšanje cestovne infrastrukture																								
Mjera 4.1.5.	Poboljšanje informacijsko-komunikacijske strukture																								
Mjera 4.1.6.	Razvoj sustava vodoopskrbe i odvodnje																								
Mjera 4.1.7.	Očuvanje i zaštita okoliša																								
Mjera 4.2.1.	Podrška programima obrazovanja i cjeloživotnog učenja																								
Mjera 4.2.2.	Unaprjeđenje institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika skrbi te socijalne uključenosti																								
Mjera 4.2.3.	Unaprjeđenje zdravstvene infrastrukture i usluga																								
Mjera 4.2.4.	Razvoj društvene infrastrukture																								
Mjera 4.2.5.	Usklađenost ponude i potražnje na tržištu rada																								
Mjera 4.2.6.	Povećanje kvalitete postojećih i uređenje javnih općinskih prostora																								
Mjera 4.2.7.	Upravljanje i prostorno planiranje																								
Prioritet 4.2. Razvoj ljudskih resursa i društvene infrastrukture																									

5.2.3. Obrazloženje strukture ciljeva, prioriteta i mjera Strateškog razvojnog programa općine Topusko

U nastavku teksta slijedi obrazloženje strukture ciljeva, prioriteta i mjera Strateškog razvojnog programa općine Topusko.

STRATEŠKI CILJ 1: Gospodarski rast i razvoj lokalnog poduzetništva

Općina Topusko strateški je usmjerena gospodarskom rastu i razvoju lokalnog poduzetništva. Najveću važnost u području gospodarstva za općinu Topusko ima zdravstveni turizam. Termomineralna voda kao najvažniji prirodni resurs, dugogodišnja tradicija lječilišnog turizma, povijesna i kulturna baština temelj su na kojemu počiva gospodarski rast, ali i razvoj lokalnog poduzetništva. Navedeni cilj ostvarit će se kroz prioritete *Razvoj zdravstvenog i drugih oblika turizma* te *Razvoj poduzetništva i izgradnja poticajnog investicijskog okruženja*. Unutar prioriteta *Razvoj zdravstvenog i drugih oblika turizma* definirane su mjere koje doprinose gospodarskom rastu i povećanju prihoda turističkih subjekata. Mjere *Izgradnja turističke infrastrukture i jačanje usluga i proizvoda* te *Povećanje prepoznatljivosti područja općine Topusko* usmjerene su na aktivnosti unapređenja postojećih infrastrukturnih kapaciteta turističkih proizvoda i usluga, povećanja prepoznatljivosti i razvoja selektivnih oblika turizma.

Koristeći se podacima iz analize stanja za općinu Topusko, aktivna je jedna poduzetnička zona, tradicijski obrti su gotovo nestali, a najzastupljenija djelatnost je prerađivačka

industrija. Prioritetom *Razvoja poduzetništva i izgradnjom poticajnog investicijskog okruženja* namjerava se unutar mjera *Poticanje oživljavanja tradicijskih obrta, Potporu jačanju proizvodnje i prerađivačke industrije, Unapređenje povoljnog finansijskog okruženja za obrtnike i poduzetnike, Razvoj poduzetničke infrastrukture, Jačanje i povezivanje turističke ponude i lokalnog poduzetništva* jačati konkurentnost i postizati pozitivne ekonomske učinke na gospodarstvo općine Topusko. Pokazatelji uspješnosti provedbe mjera bit će broj oživljenih tradicijskih obrta, broj novih investitora u sektoru prerađivačke industrije, broj zaposlenih i novootvorenih poduzeća te broj aktivnih subjekata u poduzetničkim zonama i količina infrastrukturnog uređenja.

Strateški cilj 1. Gospodarski rast i razvoj lokalnog poduzetništva	
Prioritet 1.1. Razvoj zdravstvenog i drugih oblika turizma	
Mjera 1.1.1.	Izgradnja turističke infrastrukture i jačanje ponude i usluga
Cilj	Doprinijeti gospodarskom rastu i razvoju turizma izgradnjom novih i unaprjeđenjem i modernizacijom postojećih turističkih kapaciteta, usluga i proizvoda te obogaćivanjem turističke ponude suradnjom svih turističkih sudionika.
Sadržaj	Svrha mjere je uvesti nove turističke sadržaje koji prate tržišne trendove, podizati kvalitetu usluga te izgraditi nove smještajne kapacitete kojima će se stvoriti visokokvalitetni smještaj s atraktivnim dodatnim sadržajima. Dodatni sadržaji obuhvatiti će izgradnju novih lječilišnih i kapaciteta zdravstvenog turizma (npr. bazeni, saune, blatne kupke, <i>wellnes</i>), te pratećih sadržaja (tematske staze, parkovi, sportsko-rekreacijski objekti, galerije, zbirke, muzeji i sl.). Naglasak će biti na pozicioniranju pojedinih elemenata u turističku ponudu poput novih usluga i proizvoda koji mogu biti integrirani u povijesnu i kulturnu baštinu, selektivne oblike turizma poput cikloturizma, ruralnog turizma, sportsko-rekreacijskog te kongresnog. Potrebna je bolja povezanost lokalnih proizvođača (autohtonii proizvodi) s turističkim sektorom kako bi se kvalitetni domaći proizvodi predstavili tržištu, što će utjecati na jačanje njihovih konkurenčkih sposobnosti. Radi toga, smjer budućeg razvoja treba biti povezivanje dionika u turizmu i proizvodnji.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija, Turistička zajednica općine Topusko, Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo turizma, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Ministarstvo graditeljstva, poduzetništva i obrta, Ministarstvo kulture, Proračun Sisačko-moslavačke županije, Proračun Općine Topusko, Turistička zajednica općine Topusko.

Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj smještajnih jedinica - izgrađeni popratni sadržaji (sportsko-rekreacijski, kongresni, igrališta, uslužni objekti, saune, blatne kupke, kulturni centar i dr.) - broj sudionika uključenih u stvaranje novih proizvoda i usluga - broj novih turističkih usluga - broj turističkih proizvoda - broj dolazaka posjetitelja - broj noćenja turista
---	--

Strateški cilj 1.	Gospodarski rast i razvoj lokalnog poduzetništva
Prioritet 1.1.	Razvoj zdravstvenog i drugih oblika turizma
Mjera 1.1.2.	Povećanje prepoznatljivosti područja općine Topusko
Cilj	Cilj ove mjere je ojačati prepoznatljivost područja općine Topusko kao privlačne i uspješne kontinentalne turističke destinacije
Sadržaj	Sadržajem ove mjere predviđena je analiza postojećih marketinških aktivnosti s ciljem unaprjeđenja postojećih i stvaranja novih. Predviđeno je aktivno sudjelovanje svih sudionika i nositelja turističke ponude te isticanjem autentičnosti stvoriti marketinške aktivnosti poput predstavljanja lokalnih proizvoda, manifestacija i kulturno-povijesnih sadržaja. Imidž općine bit će predstavljen i kreiranjem promidžbenog materijala, brošura, ažuriranjem internetskih stranica, stvaranjem infocentara te izložbenih prostora. Brendiranjem općine Topusko planirano je utemeljiti tržišnu poželjnost lokacije te uz klasične kanale komunikacije (oglašavanjem, promotivnim materijalima, kroz odnose s javnošću i komunikacijom s posjetiteljima) kontinuirano raditi na kvaliteti i raznolikosti turističke ponude.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Turistička zajednica općine Topusko, Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo turizma, Ministarstvo kulture, Proračun Sisačko-moslavačke županije, Proračun Općine Topusko, Turistička zajednica općine Topusko
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - analiza postojećih marketinških aktivnosti - broj sudionika u marketinškim aktivnostima - broj predstavljenih lokalnih proizvoda - broj manifestacija - broj posjetitelja - broj info centara - broj izložbenih prostora

Strateški cilj 1.	Gospodarski rast i razvoj lokalnog poduzetništva
Prioritet 1.2.	Razvoj poduzetništva i izgradnja poticajnog investicijskog okruženja
Mjera 1.2.1.	Poticanje oživljavanja i razvoja tradicijskih obrta
Cilj	Omogućiti oživljavanje i pokretanje tradicijskih obrta i poduzeća te širenje postojećih.

	za školovanje u strukovnim školama te poticati deficitarna tradicionalna strukovna zanimanja u srednjim školama koja nisu u obrazovnom sustavu (bačvar, postolar, čilimar, lončar, kovač). S prethodnim ciljem obogaćivanja turističke ponude, a u skladu s bogatom kulturnom i povijesnom baštinom općine Topusko, posjetiteljima je potrebno ponuditi i integrirane obrtničke proizvode te ih upoznati s bogatom tradicijom putem organiziranja sajmova proizvoda tradicionalnih obrta, organiziranih turističkih obilazaka te prilagoditi proizvode potrebama i interesima potrošača.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija, Ministarstvo turizma, Ministarstvo poduzetništva i obrta
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Proračun Vlade RH, Proračun Općine Topusko, Proračun Sisačko-moslavačke županije
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - iznos finansijskih sredstava namijenjenih poticanju tradicijskih obrta - broj aktivnih tradicijskih obrta - broj novootvorenih tradicijskih obrta - broj smjerova tradicionalnih proizvodnih zanimanja u školama - broj održanih edukacija, prekvalifikacija i sl. - broj sudionika edukacija - broj promotivnih materijala o tradicionalnim obrtima - broj manifestacija - broj posjetitelja - ostvarena ukupna dobit obrta

Strateški cilj 1. Gospodarski rast i razvoj lokalnog poduzetništva	
Prioritet 1.2. Razvoj poduzetništva i izgradnja poticajnog investicijskog okruženja	
Mjera 1.2.2.	Potpore jačanju proizvodnje i prerađivačke industrije
Cilj	Jačanje konkurentnosti i postizanje pozitivnih ekonomskih učinaka na gospodarstvo općine Topusko.
Sadržaj	Svrha je ove mjere stvoriti poduzetničku cjelinu općine Topusko odnosno potaknuti udruživanje proizvođača, prerađivača i obrtnika te trgovaca. Na taj način bit će stvorena dodana vrijednost proizvoda, a proizvodi usklađeni s dostupnim resursima područja općine Topusko. Aktivnosti ove mjere obuhvaćaju izgradnju novih i modernizaciju postojećih proizvodnih kapaciteta (koji će na održiv i ekološki prihvatljiv način omogućiti povećanje konkurentnosti gospodarskih subjekata) te obrazovati proizvođače o mogućnostima korištenja distribucijskih kanala za prezentiranje proizvoda na tržištu.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	EU fondovi, Ministarstvo gospodarstva, Proračun Sisačko-moslavačke županije, Proračun Općine Topusko
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj udruženih proizvođača - broj poticajnih mjeru - broj proizvodnih subjekata u sektoru prerađivačke industrije - broj novih investitora u sektoru prerađivačke industrije

Strateški cilj 1.	Gospodarski rast i razvoj lokalnog poduzetništva
Prioritet 1.2.	Razvoj poduzetništva i izgradnja poticajnog investicijskog okruženja
Mjera 1.2.3.	Unaprjeđenje povoljnog finansijskog okruženja za obrtnike i poduzetnike
Cilj	Poduprijeti poduzetnike u otvaranju novih, razvijanju postojećih i širenju poduzeća.
Sadržaj	Svrha ove mjere je očuvanje postojećih i stvaranje novih radnih mesta. Potrebno je unaprijediti suradnju između lokalne i državne razine radi ubrzanja postupaka ishođenja potrebnih dozvola, omogućavanja lakšeg i bržeg pokretanja novih obrta i poduzeća te bržeg i kvalitetnijeg pristupa finansijskim sredstvima.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo gospodarstva, Proračun Sisačko-moslavačke županije, Proračun Općine Topusko
Pokazatelji uspješnosti provedbe	- broj zaposlenih - broj novootvorenih poduzeća - likvidnost i solventnost poduzeća - broj korisnika poticajnih mjer - broj korisnika poduzetničkih kredita

Strateški cilj 1.	Gospodarski rast i razvoj lokalnog poduzetništva
Prioritet 1.2.	Razvoj poduzetništva i izgradnja poticajnog investicijskog okruženja
Mjera 1.2.4.	Razvoj poduzetničke infrastrukture
Cilj	Doprinijeti gospodarskom rastu razvojem poduzetničke infrastrukture.
Sadržaj	Sadržajem ove mjere predviđena je izrada projektne dokumentacije te dovršetak izgradnje komunalne infrastrukture poduzetničke zone (cestovna, energetska, vodovodna, telekomunikacijska i dr.) te ulaganja u modernizaciju postojeće poduzetničke infrastrukture.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo gospodarstva, Proračun Sisačko-moslavačke županije, Proračun Općine Topusko
Pokazatelji uspješnosti provedbe	- broj projekata - količina iskorištenih kvadratnih metara u poduzetničkim zonama - broj aktivnih subjekata u poduzetničkim zonama - broj djelatnika

Strateški cilj 1.	Gospodarski rast i razvoj poduzetničke infrastrukture
Prioritet 1.2.	Razvoj poduzetništva i izgradnja poticajnog investicijskog okruženja
Mjera 1.2.5.	Jačanje i povezivanje turističke ponude i lokalnog poduzetništva
Cilj	Sinergijsko razvijanje turističke ponude povezane s lokalnim poduzetništvom
Sadržaj	Mjerom se namjerava obogaćivati turističku ponudu te podizati konkurentnost poduzetništva lokalnih gospodarstava. Poboljšavanju

	kvalitete turističkih proizvoda i usluga, stvaranja branda autohtonih proizvoda općine doprinijet će i poduzetničke aktivnosti. Kako bi se zatvorio krug domaće proizvodnje i prodaje, namjerava se izgraditi tržnica sa svom potrebnom infrastrukturom (natkriveni javni prostor, zatvorene prostorije za skladištenje gotovih proizvoda, hladnjake, sanitarni čvorovi, prostorije za inspekcijske kontrole i administraciju). Tržnice će služiti kao centar skladištenja i distribucije domaćih proizvoda te prodaju istih. Posjetiteljima i turistima bit će dostupni domaći i tradicionalni proizvodi na jednom mjestu uz pristupačne cijene.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Turistička zajednica općine Topusko, poduzetnički sektor
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo gospodarstva, Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ministarstvo turizma, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Proračun Sisačko-moslavačke županije, Proračun Općine Topusko
Pokazatelji uspješnosti provedbe	- broj autohtonih proizvoda - izgrađena tržnica sa svom potrebnom infrastrukturom

STRATEŠKI CILJ 2: Konkurentna i održiva poljoprivreda

Općina Topusko raspolaže kvalitetnim raspoloživim poljoprivrednim zemljишtem, oranicama i vrtovima, livadama, voćnjacima i vinogradima te postoje preduvjjeti za bavljenje konkurentnom i održivom poljoprivredom. Prioritetom *Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade* definirane su mjere *Razvoj poduzetništva u poljoprivredi* te *Potpore poljoprivrednoj proizvodnji* kojima se nastoji unaprijediti i poticati poljoprivrednu proizvodnju primjenom novih tehnologija te stvoriti preduvjete za zapošljavanje i samozapošljavanje u poljoprivredi, povećati broj PG-a i OPG-a na području općine Topusko. Pokazatelji uspješnosti provedbe mjera su izrađen plan jačanja i poticanja poljoprivredne proizvodnje, broj novih registriranih OPG-ova i PG-ova, broj zaposlenih te povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za sudjelovanje u programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama.

Strateški cilj 2.		Konkurentna i održiva poljoprivreda
Prioritet 2.1.		Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerade
Mjera 2.1.1.	Razvoj poduzetništva u poljoprivredi	
Cilj	Povećati dodanu vrijednost poljoprivrednih proizvoda, stvoriti preduvjete za zapošljavanje i samozapošljavanje u poljoprivredi, povećati broj PG-a i OPG-a na području općine Topusko.	
Sadržaj	Izraditi i provesti plan jačanja i poticanja poljoprivredne proizvodnje, potaknuti osnivanje PG-a i OPG-a te poljoprivrednih zadruga u svrhu proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda. Potrebna je primjena edukacijskih programa i organizacija manifestacija koje imaju svrhu pomoći razvoju poljoprivredne proizvodnje i promicanja	

	značaja poljoprivrednih proizvoda s područja općine Topusko.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo poljoprivrede, Proračun Sisačko-moslavačke županije, Proračun Općine Topusko
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - izrađen plan jačanja i poticanja poljoprivredne proizvodnje na području općine Topusko - broj registriranih OPG-a i PG-a - broj zadruga - iznos dodijeljenih sredstava poticaja - broj održanih edukacija - broj sudionika edukacija - broj projekata financiranih sredstvima EU fondova

Strateški cilj 2. Konkurentna i održiva poljoprivreda	
Prioritet 2.1. Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerađevanja	
Mjera 2.1.2.	Potpore poljoprivrednoj proizvodnji
Cilj	Unaprijediti poljoprivrednu proizvodnju primjenom novih tehnologija i poticanje poljoprivredne proizvodnje
Sadržaj	Kroz ovu mjeru predviđeno je sufinanciranje ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju kako bi se poboljšala ukupna učinkovitost i održivost poljoprivrednih gospodarstava, uključujući zaštitu okoliša i prilagodbu klimatskim promjenama. Ulaganja su moguća u svim poljoprivrednim sektorima, a prednost će imati prioritetni sektori (voćarstvo, ratarstvo, stočarstvo, pčelarstvo). Ulaganja u nove tehnologije doprinijet će smanjenju troškova proizvodnje i poboljšanje kvalitete poljoprivrednih proizvoda te time ostvariti pozitivan učinak na dohodak kao i na otvaranje novih radnih mesta i njihovu održivost. Ulaganja u novu opremu i tehnologiju te modernizaciju imat će pozitivan utjecaj na okoliš. Zbog dugogodišnje krize, nestabilnog tržišta, slabije educiranosti poljoprivrednih proizvođača za vođenje i upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom, smanjile su se investicije u fizičku imovinu. Ovom mjerom doprinijet će se modernizaciji i trajnjem poboljšanju kvalitete poljoprivredne proizvodnje radi poboljšanja gospodarskih rezultata poljoprivrednih gospodarstava.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Proračun Sisačko-moslavačke županije, Proračun Općine Topusko
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u poljoprivredne djelatnosti na ruralnim područjima - povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava koja primaju

	potporu za sudjelovanje u programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama - broj subvencioniranih korisnika - broj projekata sufinanciranih sredstvima fondova EU
--	--

STRATEŠKI CILJ 3: Očuvanje prirodne i kulturne baštine

Općina Topusko područje je bogate i očuvane višestoljetne kulturne baštine koja uz krajobraznu i biološku raznolikost predstavlja osnovni pokretač gospodarskog i turističkog razvoja općine. Ovim strateškim ciljem obuhvaćen je prioritet *Održivo upravljanje prirodnim i kulturnim resursima* čije mjere *Zaštita i njegovanje kulturne baštine* te *Učinkovito upravljanje zaštićenim prirodnim resursima* za cilj imaju jačanje kapaciteta za održivo korištenje prirodnih i kulturnih resursa, ali i identifikaciju istih te uključivanje ključnih čimbenika u planiranje, zaštitu i upravljanje kulturnom i prirodnom baštinom. Pokazatelji uspješnosti provedbe mjera obuhvaćaju ostvarivanje suradnje s turističkim sektorom radi umrežavanja i dalnjeg razvijanja turističke ponude, izrađen akcijski plan o korištenju i održavanju kulturnih objekata te prirodne baštine, broj posjeta uz stručno vodstvo zaštićenim prirodnim vrijednostima te predstavljeni i promovirani turističku kartu općine s tematskim putovima prema zaštićenim prirodnim i kulturnim vrijednostima.

Strateški cilj 3. Očuvanje prirodne i kulturne baštine	
Prioritet 3.1. Održivo upravljanje prirodnim i kulturnim resursima	
Mjera 3.1.1.	Zaštita i njegovanje kulturne baštine
Cilj	Jačanje kapaciteta za održivo korištenje kulturnih resursa, ali i identifikaciju istih te uključivanje ključnih čimbenika u planiranje, zaštitu i upravljanje kulturnom baštinom.
Sadržaj	Provesti procjenu stanja kulturne baštine na razini općine. Napraviti identifikaciju postojećih kulturnih resursa te osmisliti i provesti plan suradnje s turističkim sektorom radi umrežavanja i dalnjeg razvijanja turističke ponude. Izraditi i provesti plan pružanja potpore za obnovu, restauriranje i održavanje kulturnih lokaliteta. Izraditi i provesti program osiguranja stručne i finansijske potpore za očuvanje kulturno-povijesne baštine. Jačati edukacijske programe i manifestacije s ciljem očuvanja i promicanja kulturno-povijesnih vrijednosti. Poticati projekte lokalnih udruga s ciljem očuvanja kulturno-umjetničkih sadržaja i promicanjem aktivnosti vjerskih i manjinskih organizacija.
Nositelji mjere	Općina Topusko, neprofitne organizacije općine Topusko, Turistička zajednica općine Topusko, Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, vjerske i manjinske organizacije s područja općine Topusko
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo kulture, Proračun Sisačko-moslavačke

	županije, Proračun Općine Topusko
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - izvješće o stanju kulturno-povijesnih objekata - održane najmanje tri radionice o održivom upravljanju kulturnom baštinom - iznos sredstava izdvajanja iz proračuna Općine Topusko i Sisačko-moslavačke županije za obnovu, restauriranje i održavanje kulturni lokaliteta - izrađen akcijski plan o korištenju i održavanju kulturnih objekata - broj provedenih edukacijskih programa - broj održanih manifestacija - izrađen plan suradnje turističke zajednice sa organizacijama civilnog društva - broj projekata lokalnih udruga - broj aktivnosti vjerskih i manjinskih organizacija

Strateški cilj 3. Očuvanje prirodne i kulturne baštine	
Prioritet 3.1.	Održivo upravljanje prirodnim i kulturnim resursima
Mjera 3.1.2.	Učinkovito upravljanje zaštićenim prirodnim resursima
Cilj	Unaprjeđenje upravljanja zaštićenim dijelovima prirode te jačanje kapaciteta ustanova za upravljanje zaštićenim vrijednostima s ciljem zaštite i promoviranja prirodnih vrijednosti.
Sadržaj	Provesti procjenu i definirati zaštićene prirodne vrijednosti. Izraditi i provesti plan edukacije i promocije zaštićenih prirodnih vrijednosti i ugraditi iste u turističku ponudu općine. Izraditi plan uključivanja lokalnog stanovništva u prezentaciju prirodne baštine i time stvoriti preduvjet za turistički promociju općine. Razviti tematske putove koji uključuju prirodne vrijednosti i time pojačati turističke kapacitete općine.
Nositelji mjere	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Sisačko-moslavačke županije, Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, Općina Topusko, Turistička zajednica općine Topusko
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, Općina Topusko, Turistička zajednica općine Topusko
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - izvješće o stanju zaštićenih prirodnih vrijednosti - iznos sredstava izdvajanja iz proračuna Općine Topusko i Sisačko-moslavačke županije za održavanje prirodnih lokaliteta - edukacije posjetitelja o prirodnim vrijednostima - broj posjeta uz stručno vodstvo zaštićenim prirodnim vrijednostima - radionice za unaprjeđenje znanja lokalnih turističkih vodiča - predstavljena i promovirana turistička karta općine sa tematskim putovima prema zaštićenim prirodnim vrijednostima

STRATEŠKI CILJ 4: Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mjesto za život i rad

Ovim ciljem obuhvaćeni su prioriteti *Unaprjeđenje komunalne i ostale infrastrukture* i *Razvoj ljudskih resursa i društvene infrastrukture* čije mjere za cilj imaju povećanje kvalitete života stanovnika te jačanje postojeće i izgradnju nove infrastrukture. Prioritetom *Unaprjeđenje komunalne i ostale infrastrukture* definirane su mjere *Učinkovito zbrinjavanje otpada*, *Razvoj sustava i povećanje energetske učinkovitosti*, *Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije*, *Izgradnja i poboljšanje cestovne infrastrukture*, *Poboljšanje informacijsko-komunikacijske strukture*, *Razvoj sustava vodoopskrbe i odvodnje te Očuvanje i zaštita okoliša*. Prioritetom *Razvoj ljudskih resursa i društvene infrastrukture* obuhvaćene su mjere *Podrška programima obrazovanja i cjeloživotnog učenja*, *Unaprjeđenje institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika skrbi te socijalne uključenosti*, *Unaprjeđenje zdravstvene infrastrukture i usluga*, *Razvoj društvene infrastrukture*, *Usklađenost ponude i potražnje na tržištu rada*, *Povećanje kvalitete postojećih i uređenje javnih općinskih prostora te Upravljanje i planiranje prostornim planovima općine*. Među ostalim, definirani su pokazatelji uspješnosti provedbe kroz broj korisnika i potpora na svim razinama obrazovanja, centar za pomoć i njegu u kući te broj zaposlenih proizašlih iz centra. Među ostalim pokazateljima su i ulaganja u obnovu i modernizaciju zdravstvenih objekata i vozila, broj dječjih i sportskih igrališta te nabavljene opreme za civilnu zaštitu, unaprjeđenje postojećih obrazovnih programa u skladu s potrebama na tržištu rada i promocija strukovnog obrazovanja, sredstva za očuvanje općinskog i mjesnih groblja te sredstava za infrastrukturu, uređenje i opremanje društvenih domova, ali i uspostavljen sustav prostornih podataka.

Strateški cilj 4. Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mjesto za život i rad	
Prioritet 4.1.	Unaprjeđenje komunalne i ostale infrastrukture
Mjera 4.1.1.	Učinkovito zbrinjavanje otpada
Cilj	Cilj ove mјere jest stvoriti integrirani sustav zbrinjavanja otpada u skladu sa zakonskim smjernicama Republike Hrvatske i Europske unije.
Sadržaj	Važno je provesti informativno-promotivne kampanje koje za cilj imaju informirati i podići razinu svijesti gospodarskih subjekata i građana o problematici otpada i njegovoj vrijednosti kao sirovine. Potrebno je ojačati sustav prikupljanja otpada i smanjenje količine ostatnog otpada. Važno je sanirati i prenamijeniti postojeća odlagališta otpada te sanirati divlja odlagališta otpada, uspostaviti

	reciklažna dvorišta i pretovarne stanice.
Nositelji mjere	Općina Topusko, komunalno poduzeće
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Proračun Sisačko-moslavačke županije, Proračun Općine Topusko

Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - analiza postojećeg stanja u gospodarenju otpadom - broj održanih informativno-promotivnih kampanja + broj sudionika - pojačanja suradnja s lokalnom komunalnom tvrtkom - razvijena svijest o važnosti prikladnog odlaganja otpada - uspostavljeno reciklažno dvorište - uspostavljeni zeleni otoci - broj nabavljenih komunalnih opreme
---	---

Strateški cilj 4. Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mjeseta za život i rad	
Prioritet 4.1.	Unaprjeđenje komunalne i ostale infrastrukture
Mjera 4.1.2.	Razvoj sustava i povećanje energetske učinkovitosti
Cilj	Korištenje energije sustavnim gospodarenjem energijom.
Sadržaj	Mjera podrazumijeva izradu i provedbu projekata koji doprinose povećanju energetske učinkovitosti u cilju uštete korištenja energije i smanjenja zagađenja. Naglasak je na korištenju prirodnih resursa (ponajprije izvora geotermalne energije) u svrhu gospodarskog razvoja i poboljšanja energetske učinkovitosti. Predviđene su i aktivnosti informiranja javnosti i promoviranja mogućnosti i načina povećanja energetske učinkovitosti u gospodarskom, javnom i sektoru stanovanja te praćenje i vrednovanje realizacije i učinka mjera.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost, APN
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj projekata učinkovitog korištenja energije (ponajprije geotermalne energije) - iznos investicija u projekte održivog korištenja geotermalne energije - broj edukacija o energetskoj učinkovitosti - povećana razina znanja i informiranosti o energetskoj učinkovitosti - povećana energetska učinkovitost objekata u gospodarstvu i stanovanju - broj energetski certificiranih javnih zgrada - broj postavljene LED rasvjete - broj toplificiranih kućanstava

Strateški cilj 4. Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mesta za život i rad	
Prioritet 4.1.	Unaprjeđenje komunalne i ostale infrastrukture
Mjera 4.1.3.	Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije
Cilj	Doprinijeti održivom korištenju energije iz obnovljivih izvora energije uspostavom sustava poticanja korištenja ekoloških izvora energije i posebice korištenje geotermalne energije.
Sadržaj	Unaprijediti postojeće sustave korištenja obnovljivih izvora energije, uspostaviti održive mogućnosti korištenja obnovljivih izvora energije u gospodarske (turizam, poljoprivreda) i stambene svrhe.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - izvješće o stanju okoliša - program zaštite okoliša - izvješće o emisijama CO² - broj projekata održivog korištenja obnovljivih izvora energije u gospodarske svrhe - broj korisnika energije iz obnovljivih izvora - broj punionica za električne automobile
Strateški cilj 4. Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mesta za život i rad	
Prioritet 4.1.	Unaprjeđenje komunalne i ostale infrastrukture
Mjera 4.1.4.	Izgradnja i poboljšanje cestovne infrastrukture
Cilj	Cilj mjere je unaprjeđenje dostupnosti i poboljšanja kvalitete cestovnog prometa.
Sadržaj	Svrha je mjere uspostaviti optimalni sustav cestovnog prometa koji omogućuje rješavanje niza životnih potreba stanovnika udaljenih i prometno izoliranih naselja. Svrha je i ublažavanja prometne izoliranosti, smanjenja zagušenosti i povećanja sigurnosti te razvoja turističke destinacije. Mjerom će se jačati i ulaganja u redovno i izvanredno održavanje županijskih, lokalnih i nerazvrstanih cesta, te izgradnju nogostupa i biciklističkih staza. Posebna pozornost bit će posvećena označivanju biciklističkih staza koje su važan segment turističke ponude općine Topusko.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Županijska uprava za ceste SMŽ, Sisačko-moslavačka županija
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Županijska uprava za ceste Sisačko-moslavačke županije, Proračun Općine Topusko
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - iznos uloženih sredstava u redovno održavanje nerazvrstanih cesta - iznos uloženih sredstava u izvanredno održavanje nerazvrstanih cesta - iznos uloženih sredstava u obnovu lokalnih i županijskih cesta - povećana razina povezanosti između naselja - duljina izgrađenih nogostupa - duljina izgrađenih i označenih biciklističkih staza - broj autobusnih linija

Strateški cilj 4: Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mesta za život i rad	
Prioritet 4.1.	Unaprjeđenje komunalne i ostale infrastrukture
Mjera 4.1.5.	Poboljšanje informacijsko-komunikacijske strukture
Cilj	Mjera za cilj ima daljnji razvoj korištenja interneta i širokopojasnog pristupa internetu.
Sadržaj	S obzirom na nedostatnu rasprostranjenost širokopojasnosti u slabije razvijenim područjima poput općine Topusko i njen značaj kao pokretača gospodarskog razvoja te nezaobilaznog čimbenika u osiguravanju učinkovitijeg zdravstva, obrazovanja, znanosti, kulture, turizma i ostalih gospodarskih grana, poticanje razvoja suvremenih komunikacijskih mreža ove vrste predstavlja i podršku razvoju informatičkog društva i društva znanja.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija, HAKOM
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, HAKOM
Pokazatelji uspješnosti provedbe	- povećana gustoća širokopojasnog pristupa - broj priključaka na širokopojasni pristup

Strateški cilj 4: Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mesta za život i rad	
Prioritet 4.1.	Unaprjeđenje komunalne i ostale infrastrukture
Mjera 4.1.6.	Razvoj sustava vodoopskrbe i odvodnje
Cilj	Osigurati opskrbu pitkom vodom i osigurati odvodnju
Sadržaj	Podići razinu dostupnosti pitke vode iz općinske vodoopskrbne mreže na područja na kojima do sada nije provedena mreža te stvoriti kvalitetan sustav odvodnje. Svrha mjere je i uspostava suvremenog sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda te smanjenje opasnosti od zagađenja okoliša i opasnosti za ljudsko zdravlje.
Nositelji mjere	Općina Topusko, komunalno poduzeće
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Hrvatske vode
Pokazatelji uspješnosti provedbe	- povećanje broja stanovnika obuhvaćenih sustavom javne vodoopskrbe i odvodnje - broj priključaka na vodovodnu mrežu - broj priključaka na kanalizacijski sustav - broj pročišćivača otpadnih voda

Strateški cilj 4: Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mesta za život i rad	
Prioritet 4.1.	Unaprjeđenje komunalne i ostale infrastrukture
Mjera 4.1.7.	Očuvanje i zaštita okoliša
Cilj	Unaprjeđenje kvalitete života stanovništva i razvijanje svijesti o važnosti održivosti i zaštite okoliša radi osiguranja općine kao sigurnog i poželjnog mesta za život.
Sadržaj	Mjerom je predviđeno očuvanje okoliša sprječavanjem onečišćenja te

	korištenjem ekološki prihvatljivih tehnologija. Svrha mjere je zaštititi i očuvati, tlo, zrak i vode i održavati ih kako ne bi ugrožavali zdravlje i život čovjeka, te da nisu štetni za biljni i životinjski svijet. Jačanje svijesti o važnosti očuvanja okoliša dovodi do sigurnijeg i održivog mesta za život. Mjera za cilj ima i ubrzanje procesa razminiranja minski sumnjivih područja te pripreme i korištenje razminiranih područja u svrhu gospodarskog razvoja.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija, Hrvatski centar za razminiranje
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Hrvatski centar za razminiranje, Proračun Sisačko-moslavačke županije
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - izvješće o stanju okoliša - program zaštite okoliša - izvješće o stanju miniranih područja na području općine - broj provedenih edukacija o minski sumnjivim područjima - saniranje postojećih minski sumnjivih područja - broj provedenih radionica o provedbi poticanja razvoja gospodarskih aktivnosti na razminiranom području

Strateški cilj 4: Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mesta za život i rad

Prioritet 4.2. Razvoj ljudskih resursa i društvene infrastrukture	
Mjera 4.2.1.	Podrška programima obrazovanja i cjeloživotnog učenja
Cilj	Cilj mjere je pridonijeti obrazovanju građana na svim razinama jačanjem infrastrukture i razvojem odgojnih i obrazovnih programa. Cjeloživotno obrazovanje za cilj ima povećati osobnu razinu obrazovanja i prilagodljivosti na tržištu rada. Jačanjem i poticanjem institucija za odgoj, obrazovanje i cjeloživotno obrazovanje poticati i educirati građane na samoinicijativno uključivanje u programe.
Sadržaj	Počev od predškolskog odgoja, preko osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, ovom mjerom predviđena su ulaganja u infrastrukturu, opremanje i modernizaciju objekata i sadržaja. U osnovnom i srednjem školstvu jačat će se ulaganja u javne potrebe poput sufinsanciranja prijevoza učenika i školske kuhinje te stipendiranja učenika. Osim redovnih obrazovnih programa, planirani su i programi cjeloživotnog obrazovanja i programi prekvalifikacije. Poticati razvoj nositelja edukacija (Narodne knjižnice i čitaonice, udruge) sredstvima za rad knjižnice i nabavkom knjiga te time ojačati svijest institucija o potrebi ulaganja u cjeloživotno obrazovanje. Ojačati formalno i neformalno obrazovanje umrežavanjem s neprofitnim organizacijama radi olakšavanja pristupa obrazovanju, a time i konkuriranju nezaposlenih na tržištu rada.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Dječji vrtić, Osnovna škola, Srednja škola Topusko, neprofitne organizacije, Narodna knjižnica i čitaonica, Sisačko-moslavačka županija

Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Erasmus+ program, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Proračun Sisačko-moslavačke županije
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj projekata obnove i modernizacije odgojno-obrazovnih infrastrukturnih objekata (izgradnja dječjeg vrtića) - broj učenika kojima je subvencioniran prijevoz - broj stipendiranih učenika - broj subvencioniranih školskih obroka - broj nabavljenih knjiga za knjižnicu - broj programa cjeloživotnog obrazovanja - broj programa prekvalifikacije - broj korisnika programa cjeloživotnog učenja - povećana razina informiranosti korisnika

Strateški cilj 4: Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mesta za život i rad	
Prioritet 4.2. Razvoj ljudskih resursa i društvene infrastrukture	
Mjera 4.2.2.	Unaprjeđenje institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika skrbi te socijalne uključenosti
Cilj	Povećanje kvalitete usluga institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika skrbi te uključivanje marginaliziranih skupina u društvo. Cilj mjere je omogućiti zadovoljenje potreba za zdravstvenom i socijalnom skrbi svih stanovnika, posebice osoba treće životne dobi, osoba s invaliditetom i osoba koje zbog niza okolnosti nisu u mogućnosti pristupiti zdravstvenim i socijalnim uslugama.
Sadržaj	Podrška aktivnostima institucionalne i izvaninstitucionalne socijalne i zdravstvene skrbi, osnivanje izvaninstitucionalnih centara skrbi za pomoć i njegu u vlastitim domovima, osiguranje dovoljnog broja zdravstvenih djelatnika te pratećih usluga. Modernizacija i provedba programa edukacije i prevencije.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija, Centar za socijalnu skrb, Srednja škola Topusko, domovi za starije i nemoćne
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Proračun Sisačko-moslavačke županije
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj korisnika institucionalnih i izvaninstitucionalnih usluga - osnovan centar za pomoć i njegu u kući - iznos dodijeljenih sredstava za pomoć pojedincima i obiteljima - vrijednost pomoći u ogrjevu - broj održanih programa edukacije i prevencije - broj zaposlenog stručnog osoblja

Strateški cilj 4: Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mjesto za život i rad	
Prioritet 4.2.	Razvoj ljudskih resursa i društvene infrastrukture
Mjera 4.2.3.	Unaprjeđenje zdravstvene infrastrukture i usluga
Cilj	Povećanje razine zdravstvene zaštite stanovnika unaprjeđenjem standarda objekata, opreme i vozila, kvalitetnjom i boljom organizacijom te većom dostupnosti i većom kvalitetom zdravstvenih usluga.
Sadržaj	Osigurati ravnomjernu, dostupnu i kvalitetnu zdravstvenu zaštitu stanovnika. Provoditi programe edukacije stanovnika te unaprijediti znanje stručnog osoblja, a zatim adaptacijom i opremanjem zdravstvenih ustanova osigurati dostupnost usluga.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo zdravstva, Proračun Sisačko-moslavačke županije
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj stručnog osoblja - vrijednost novo nabavljenе opreme - ulaganja u obnovu i modernizaciju objekata zdravstvene skrbi - broj vozila - broj korisnika
Strateški cilj 4: Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mjesto za život i rad	
Prioritet 4.2.	Razvoj ljudskih resursa i društvene infrastrukture
Mjera 4.2.4.	Razvoj društvene infrastrukture
Cilj	Podrška razvoju aktivnosti radi unaprjeđenja društvene infrastrukture i kvalitetnog slobodnog vremena stanovnika.
Sadržaj	Svrha mjere je unaprijediti opremljenost dječjih igrališta, parkova i drugih mesta javnih okupljanja i time obogatiti slobodno vrijeme stanovnika. Ulagati u programe zaštite od požara i civilne zaštite, jačati općinsko društvo Crvenog križa te nabavkom opreme za lokalno vatrogasno društvo. Nadalje, predviđene su aktivnosti usmjerene k jačanju provedbe sportsko-rekreacijskih programa (izgradnjom sportskih igrališta i sl.). Također, planirana je nabavka i postavljanje pozornice kojom će biti osiguran prostor za održavanje različitih manifestacija.
Nositelji mjere	Općina Topusko, organizacije civilnog društva, organizacije civilne zaštite, dobrovoljna vatrogasna društva, sportske udruge
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo državne imovine
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - broj dječjih igrališta - broj parkova - broj aktivnosti - broj korisnika aktivnosti - broj sportskih igrališta - broj opreme za civilnu zaštitu

	<ul style="list-style-type: none"> - broj sportskih aktivnosti - nabavljena pozornica
--	---

Strateški cilj 4: Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mjesto za život i rad

Prioritet 4.2.	Razvoj ljudskih resursa i društvene infrastrukture
Mjera 4.2.5.	Usklađenost ponude i potražnje na tržištu rada
Cilj	Podrška programima stjecanja radnog iskustva te usklađenost s potrebama na tržištu rada.
Sadržaj	Učenje i poučavanje ne temelji se na ishodima učenja koji su u skladu s tržištem rada i fleksibilnim zapošljavanjem nezaposlenih nakon stjecanja osnovnog, a kasnije i srednjoškolskog i visokog obrazovanja. Zbog toga je bitno usmjeriti se na podršku programima koji za cilj imaju zapošljavanje stanovništva u djelatnostima koje su najzastupljenije u općini.
Nositelji mjere	Općina Topusko, Srednja škola Topusko, Sisačko-moslavačka županija
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Erasmus + program, Ministarstvo znanosti i obrazovanja
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - unaprjeđenje postojećih obrazovnih programa u skladu s potrebama na tržištu rada - broj novih obrazovnih programa - promocija strukovnog obrazovanja - povećan broj upisanih u strukovna zanimanja - broj edukacija - broj korisnika edukacija - smanjenje broja nezaposlenih - broj stručnog osoblja

Strateški cilj 4: Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mjesto za život i rad

Prioritet 4.2.	Razvoj ljudskih resursa i društvene infrastrukture
Mjera 4.2.6.	Povećanje kvalitete postojećih i uređenje javnih općinskih prostora
Cilj	Unaprijediti društvenu infrastrukturu očuvanjem i razvojem sadržaja javnih općinskih prostora
Sadržaj	Svrha je mjeru unaprijediti komunalnu infrastrukturu kojom će se održavati općinsko i mjesna groblja te prostorno uređenje. Mjerom se nastoji poticati ulaganja u infrastrukturu i aktivnosti društvenih domova radi povećanja kvalitete istih i stvaranje sadržaja radi kvalitetnijeg društvenog života stanovništva.
Nositelji mjere	Općina Topusko, komunalno poduzeće
Razdoblje provedbe	2016. - 2020.
Izvori financiranja	Fondovi EU, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja
Pokazatelji uspješnosti provedbe	<ul style="list-style-type: none"> - planirana sredstva za očuvanje općinskog i mjesnih groblja - broj društvenih domova - iznos uloženih sredstava u infrastrukturu te uređenje i opremanje

	društvenih domova - broj aktivnosti unutar društvenih domova
--	---

Strateški cilj 4: Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mjesto za život i rad

Prioritet 4.2.		Razvoj ljudskih resursa i društvene infrastrukture
Mjera 4.2.7.		Upravljanje i prostorno planiranje
Cilj		Uspostaviti cijelovit sustav za analizu, izradu i razmjenu te distribuciju prostornih podataka.
Sadržaj		Svrha je mjere unaprijediti upravljanje prostorom općine, planiranje razvoja i zaštitu prostora na temelju ažurnih, cijelovitih i tehničkih suvremenih podataka. Poboljšati lokalnu infrastrukturu prostornih podataka za potrebe uprave, gospodarstva i građana. Učinkovito korištenje podatka o prostoru i stanovništvu grada za potrebe učinkovitijeg i kvalitetnijeg rada.
Nositelji mjere		Općina Topusko, Odjel za prostorno uređenje i komunalne djelatnosti u JUO
Razdoblje provedbe		2016. - 2020.
Izvori financiranja		Proračun općine Topusko
Pokazatelji uspješnosti provedbe		- uspostavljen sustav prostornih podataka - broj korisnika sustava

5.2.4. Usklađenost strateškog razvojnog programa općine Topusko s razvojnom strategijom Sisačko-moslavačke županije

Strateški razvojni program općine Topusko temeljni je dokument za pripremu projekata i korištenje bespovratnih sredstava iz europskih fondova, stoga su strateški ciljevi definirani u sklopu ovoga dokumenta usklađeni sa strateškim ciljevima relevantnih dokumenata na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini.

Na europskoj razini usklađen je sa strategijom Europa 2020, dok je na nacionalnoj razini usklađen s relevantnim nacionalnim strategijama i operativnim programima.

Na regionalnoj razini Strateški razvojni program općine Topusko 2015. – 2020. usklađen je sa strateškim ciljevima Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2011. – 2013. (2017.) i strateškim ciljevima Županijske razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017. – 2020. koja je u izradi.

Strateški ciljevi razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2011. - 2013. (2017.) su:

Cilj 1. Učinkovito upravljanje razvojem i razvojnim resursima

Cilj 2. Razvoj konkurentnog i društveno odgovornog gospodarstva

Cilj 3. Razvoj ljudskih resursa i visokog društvenog standarda

Cilj 4. Očuvani okoliš, održivo upravljanje prirodnom i kulturnom baštinom

Predloženi Strateški ciljevi razvojne strategije Sisačko-moslavačke županije 2017. – 2020. su:

Cilj 1. Gospodarski rast i zapošljavanje

Cilj 2. Zaštita okoliša i očuvanje prirodne i kulturne baštine

Cilj 3. Razvoj infrastrukture i unaprjeđenje kvalitete života

Strateški ciljevi Strateškog razvojnog programa općine Topusko 2015. – 2020. su:

Cilj 1. Gospodarski rast i razvoj lokalnog poduzetništva

Cilj 2. Konkurentna i održiva poljoprivreda

Cilj 3. Očuvanje prirodne i kulturne baštine

Cilj 4. Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mesta za život i rad

5.2.5. Baza projektnih ideja

Jedan od najvažnijih rezultata procesa strateškog planiranja i provedbe strateškog razvojnog programa, kao i važno sredstvo za usmjeravanje finansijskih sredstava za razvoj općine su razvojni projekti. Općina Topusko je krenula u postupak prikupljanja projektnih ideja kroz objavu Javnog poziva na predlaganje razvojnih projekata za bazu projekata. Predlagateljima je objavom na službenoj internetskoj stranici općine Topusko pojašnjeno kako je općina Topusko nositelj izrade Strateškog razvojnog programa za razdoblje 2015. - 2020. koji će sadržavati podatke o svim područjima razvoja, strateške ciljeve, prioritete, mjere te bazu razvojnih projekata. Navedeni strateški dokument, posebice baza projekata, bit će temelj za daljnju pripremu, kandidiranje i provedbu projekata. Na taj način, osnivanjem vlastite baze razvojnih projekata, namjera je bila identificirati projekte čija je provedba važna za razvoj općine Topusko te je također važna i za praćenje razvojnih potreba područja općine. Bazom projektnih ideja upravlja Općina Topusko.

Obrazac za prikupljanje projektnih prijedloga za izradu Strateškog razvojnog programa općine Topusko u razdoblju 2015. – 2020. godine:

1. Predlagatelj/nositelj projekta	
--	--

2. Kontakt osoba: Kontakt podaci (e-pošta i telefon)	
3. Naziv projekta	
4. Lokacija projekta (područje na kojem se projekt planira ili provodi)	
5. Kratak opis projekta (cilj, aktivnosti, očekivani rezultati)	1. Ciljevi projekta:
	2. Glavne aktivnosti:
	3. Očekivani rezultati i utjecaj projekta na širu zajednicu:
6. Sektor projekta (zaokružiti)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gospodarstvo (proizvodne i uslužne djelatnosti) 2. Poljoprivreda 3. Turizam 4. Odgoj i obrazovanje 5. Komunalna infrastruktura 6. Okoliš 7. Društvena infrastruktura 8. Kultura 9. Sport 10. Razvoj civilnog društva 11. Drugo (navesti što): _____ (odabratи jedan sektor iz ponuđenog)
7. Razina spremnosti projekta (zaokružiti)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Projektna ideja - ideja koju ćemo dalje razrađivati i prikupljati potrebnu dokumentaciju
	<ol style="list-style-type: none"> 2. Srednja razina spremnosti - do sada je projekt razrađen i ima djelomično pripremljenu sljedeću dokumentaciju (navesti):
	<ol style="list-style-type: none"> 3. Visoka razina spremnosti - projekt ima pripremljenu <u>svu potrebnu dokumentaciju</u> za početak provedbe (navesti): <p>Napomene/komentari (prepreke u pripremi projekta; imovinsko-pravni odnosi, dokumentacija koja nedostaje i dr.):</p>
8. Očekivano trajanje projekta (mjeseci)	
9. Potrebno partnerstvo (navesti subjekte koji će sudjelovati u pripremi i provedbi projekta i financijski doprinijeti)	

10. Procijenjena vrijednost projekta (HRK) – bez PDV-a	
11. Planirani izvori financiranja (zaokružite)	<ol style="list-style-type: none"> 1. vlastiti proračun 2. nacionalni programi 3. EU programi 4. donacije 5. privatni izvori 6. drugo _____

6. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE STRATEŠKOG RAZVOJNOG PROGRAMA OPĆINE TOPUSKO

Akcijski plan predstavlja temeljni dokument provedbe i praćenja uspješnosti provedbe Strateškog razvojnog programa općine Topusko.

Izrađen je na temelju strateškog okvira, odnosno ciljeva, prioriteta i mjera za koje su upisane i finansijske vrijednosti za cijelo razdoblje provedbe Strateškog razvojnog programa te izvori financiranja. Uz bazu projekata, pokazatelji uspješnosti bit će osnova izrade godišnjih izvještaja o provedbi koje će izrađivati Radna skupina za pripremu i provedbu SRP-a Topusko.

Ciljevi	Prioriteti	Naziv mjere	Finansijska vrijednost	Izvori financiranja	Pokazatelji uspješnosti provedbe	Razdoblje provedbe
Cilj 1. Gospodarski rast i razvoj lokalnog poduzetništva	Prioritet 1.1. Razvoj zdravstvenog i drugih oblika turizma	Mjera 1.1.1. Izgradnja turističke infrastrukture i jačanje ponude i usluga	6.000.000,00 kn	Fondovi EU, Ministarstvo turizma, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, Ministarstvo graditeljstva, poduzetništva i obrta, Ministarstvo kulture, proračun Sisačko-moslavačke županije, proračun općine Topusko, Turistička zajednica općine Topusko,	broj smještajnih jedinica izgrađeni popratni sadržaji (sportsko-rekreacijski, kongresni, igrališta, uslužni objekti, saune, blatne kupke, muzeji, galerije, zbirke, kulturni centar i dr.) broj sudionika uključenih u stvaranje novih proizvoda i usluga broj novih turističkih usluga broj turističkih proizvoda broj dolazaka posjetitelja broj noćenja turista	2016. - 2020.
	Prioritet 1.2. Razvoj poduzetništva i izgradnja poticajnog investicijskog okruženja	Mjera 1.1.2. Povećanje prepoznatljivosti područja općine Topusko	600.000,00 kn	Fondovi EU, Ministarstvo turizma, Ministarstvo kulture, proračun Sisačko-moslavačke županije, proračun općine Topusko, Turistička zajednica općine Topusko	analiza postojećih marketinških aktivnosti broj sudionika u marketinškim aktivnostima broj predstavljenih lokalnih proizvoda broj manifestacija broj posjetitelja broj info centara broj izložbenih prostora	2016. - 2020.
		Mjera 1.2.1. Poticanje oživljavanja i razvoja tradicijskih obrta	100.000,00 kn	Fondovi EU, Proračun Vlade RH, proračun općine Topusko, proračun Sisačko-moslavačke županije	iznos finansijskih sredstava namijenjenih poticanju tradicijskih obrta broj aktivnih tradicijskih obrta broj novoootvorenih tradicijskih obrta broj smjera na tradicionalnih proizvodnih zanimanja u školama broj održanih edukacija, prekvalifikacija i sl. broj sudionika edukacija broj promotivnih materijala o tradicionalnim obrtimi broj manifestacija broj posjetitelja	2016. - 2020..

				ostvarena ukupna dobit obrta		
	Mjera 1.2.2. Potpora jačanju proizvodnje i prerađivačke industrije	100.000,00 kn	EU fondovi, Ministarstvo gospodarstva, proračun Sisačko-moslavačke županije, proračun općine Topusko	broj udruženih proizvođača broj poticajnih mjera broj proizvodnih subjekata u sektoru prerađivačke industrije broj novih investitora u sektoru prerađivačke industrije	2016. - 2020.	
	Mjera 1.2.3. Unapređenje povoljnog finansijskog okruženja za obrtnike i poduzetnike	50.000,00 kn	Fondovi EU, Ministarstvo gospodarstva, proračun Sisačko-moslavačke županije, proračun općine Topusko	broj zaposlenih broj novoootvorenih poduzeća likvidnost i solventnost poduzeća broj korisnika poticajnih mjera broj korisnika poduzetničkih kredita		
	Mjera 1.2.4. Razvoj poduzetničke infrastrukture	2.000.000,00 kn	Fondovi EU, Ministarstvo gospodarstva, proračun Sisačko-moslavačke županije, proračun općine Topusko	broj projekata količina iskorištenih kvadratnih metara u poduzetničkim zonama broj aktivnih subjekata u poduzetničkim zonama broj djelatnika		
	Mjera 1.2.5. Jačanje i povezivanje turističke ponude i lokalnog poduzetništva	8.000.000,00 kn	Fondovi EU, Ministarstvo gospodarstva, Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ministarstvo turizma, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, proračun Sisačko-moslavačke županije, proračun općine Topusko	broj autohtonih proizvoda izgrađena tržnica sa svom potrebnom infrastrukturom		
Cilj 2. Konkurentna i održiva poljoprivreda	Prioritet 2.1. Razvoj poljoprivredne proizvodnje i prerađe	Mjera 2.1.1. Razvoj poduzetništva u poljoprivredi	500.000,00 kn	Fondovi EU, Ministarstvo poljoprivrede, proračun Sisačko-moslavačke županije, proračun općine Topusko	izrađen plan jačanja i poticanja poljoprivredne proizvodnje na području općine Topusko broj registriranih OPG-a i PG-a broj zadruga iznos dodijeljenih sredstava poticaja broj održanih edukacija broj sudionika edukacija broj projekata financiranih sredstvima EU fondova	2016. - 2020.

		Mjera 2.1.2. Potpora poljoprivrednoj proizvodnji	600.000,00 kn	Fondovi EU, proračun Sisačko-moslavačke županije, proračun općine Topusko	povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu za ulaganja u poljoprivredne djelatnosti na ruralnim područjima povećanje broja poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za sudjelovanje u programima kvalitete, lokalnim tržištima i kratkim lancima opskrbe te proizvođačkim skupinama/organizacijama broj subvencioniranih korisnika broj projekata sufinanciranih sredstvima fondova EU	2016. - 2020.
Cilj 3. Očuvanje prirodne i kulturne baštine	Prioritet 3.1. Održivo upravljanje prirodnim i kulturnim resursima	Mjera 3.1.1. Zaštita i njegovanje kulturne baštine	1.000.000,00 kn	Fondovi EU, Ministarstvo kulture, proračun Sisačko-moslavačke županije, proračun općine Topusko	izvješće o stanju kulturno-povijesnih objekata održane najmanje tri radionice o održivom upravljanju kulturnom baštinom iznos sredstava izdvajanja iz proračuna Općine Topusko i Sisačko-moslavačke županije za obnovu, restauriranje i održavanje kulturni lokaliteta izrađen akcijski plan o korištenju i održavanju kulturnih objekata broj provedenih edukacijskih programa broj održanih manifestacija izrađen plan suradnje turističke zajednice sa organizacijama civilnog društva broj projekata lokalnih udruga broj aktivnosti vjerskih i manjinskih organizacija	2016. - 2020.
		Mjera 3.1.2. Učinkovito upravljanje zaštićenim prirodnim resursima	100.000,00 kn	Fondovi EU, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Sisačko-moslavačke županije, Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, općina Topusko, Turistička zajednica općine Topusko,	izvješće o stanju zaštićenih prirodnih vrijednosti eduksije posjetitelja o prirodnim vrijednostima broj posjeta uz stručno vodstvo zaštićenim prirodnim vrijednostima radionice za unaprjeđenje znanja lokalnih turističkih vodiča	2016. - 2020.

					iznos sredstava izdvajanja iz proračuna Općine Topusko i Sisačko-moslavačke županije za održavanje prirodnih lokaliteta	
					predstavljena i promovirana turistička karta općine sa tematskim putovima prema zaštićenim prirodnim vrijednostima	
Cilj 4. Povećanje kvalitete života u funkciji osiguranja ruralnih područja kao privlačnog mesta za život i rad	Prioritet 4.1. Unapređenje komunalne i ostale infrastrukture	Mjera 4.1.1. Učinkovito zbrinjavanje otpada	2.000.000,00 kn	Fondovi EU, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, proračun Sisačko-moslavačke županije, proračun Općine Topusko	analiza postojećeg stanja u gospodarenju otpadom broj održanih informativno-promotivnih kampanja + broj sudionika pojačanja suradnja s lokalnom komunalnom tvrtkom razvijena svijest o važnosti prikladnog odlaganja otpada uspostavljeni zeleni otoci broj nabavljene komunalne opreme uspostavljeno reciklažno dvorište	2016. - 2020.
		Mjera 4.1.2. Razvoj sustava i povećanje energetske učinkovitosti	800.000,00 kn	Fondovi EU, Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost, APN, Općina Topusko	broj projekata učinkovitog korištenja energije (ponajprije geotermalne energije) iznos investicija u projekte održivog korištenja geotermalne energije broj edukacija o energetskoj učinkovitosti povećana razina znanja i informiranosti o energetskoj učinkovitosti povećana energetska učinkovitost objekata u gospodarstvu i stanovanju broj postavljenih LED svjetla broj toplificiranih kućanstava broj energetski certificiranih javnih zgrada	2016. - 2020.
		Mjera 4.1.3. Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije	120.000,00 kn	Fondovi EU, Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost	izvješće o stanju okoliša program zaštite okoliša izvješće o emisijama CO ²	2016. - 2020.

				broj projekata održivog korištenja obnovljivih izvora energije u gospodarske svrhe	
				broj punionica za električne automobile	
				broj korisnika energije iz obnovljivih izvora	
				iznos uloženih sredstava u redovno održavanje nerazvrstanih cesta	
				iznos uloženih sredstava u izvanredno održavanje nerazvrstanih cesta	
				iznos uloženih sredstava u obnovu lokalnih i županijskih cesta	
				povećana razina povezanosti između naselja	
				duljina izgrađenih nogostupa	
				duljina izgrađenih i označenih biciklističkih staza	
				broj autobusnih linija	
	Mjera 4.1.4. Izgradnja i poboljšanje cestovne infrastrukture	3.300.000,00 kn	Fondovi EU, Županijska uprava za ceste Sisačko-moslavačke županije, proračun Općine Topusko	povećana gustoća širokopojasnog pristupa	2016. - 2020.
	Mjera 4.1.5. Poboljšanje informacijsko-komunikacijske strukture	200.000,00 kn	Fondovi EU, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, HAKOM	broj priključaka na širokopojasni pristup	2016. - 2020.
	Mjera 4.1.6. Razvoj sustava vodoopskrbe i odvodnje	10.000.000,00 kn	Fondovi EU, Hrvatske vode	povećanje broja stanovnika obuhvaćenih sustavom javne vodoopskrbe i odvodnje	2016. - 2020.
	Mjera 4.1.7. Očuvanje i zaštita okoliša	75.000,00 kn	Fondovi EU, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Hrvatski centar za razminiranje, proračun Sisačko-moslavačke županije	broj priključaka na vodovodnu mrežu	2016. - 2020.
				broj pročišćivača otpadnih voda	
				broj priključaka na kanalizacijski sustav	
				izvješće o stanju okoliša	
				program zaštite okoliša	
				izvješće o stanju miniranih područja na području općine	
				broj provedenih edukacija o minsko sumnjivim područjima	
				saniranje postojećih minsko sumnjivih područja	

				broj provedenih radionica o provedbi poticanja razvoja gospodarskih aktivnosti na razminiranom području	
	Mjera 4.2.1. Podrška programima obrazovanja i cijeloživotnog učenja	10.000.000,00 kn	Fondovi EU, Erasmus + programi, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Hrvatski zavod za zapošljavanje, proračun Sisačko-moslavačke županije	broj projekata obnove i modernizacije odgojno-obrazovnih infrastrukturnih objekata (izgradnja dječjeg vrtića) broj učenika kojima je subvencioniran prijevoz broj stipendiranih učenika broj subvencioniranih školskih obroka broj nabavljenih knjiga za knjižnicu broj programa cijeloživotnog obrazovanja broj programa prekvalifikacije broj korisnika programa cijeloživotnog učenja povećana razina informiranosti korisnika	2016. - 2020.
Prioritet 4.2. Razvoj ljudskih resursa i društvene infrastrukture	Mjera 4.2.2. Unaprijeđenje institucionalnih i izvaninstitucionalnih oblika skrbi te socijalne uključenosti	800.000,00 kn	Fondovi EU, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo socijalne politike i mladih, proračun Sisačko-moslavačke županije	broj korisnika institucionalnih i izvaninstitucionalnih usluga osnovan centar za pomoć i njegu u kući broj održanih programa edukacije i prevencije iznos dodijeljenih sredstava za pomoć pojedincima i obiteljima vrijednost pomoći u ogrjevu broj zaposlenog stručnog osoblja	2016. - 2020.
	Mjera 4.2.3. Unaprijeđenje zdravstvene infrastrukture i usluga	10.000.000,00 kn	Fondovi EU, Ministarstvo zdravstva, proračun Sisačko-moslavačke županije, Lječilište Topusko	broj stručnog osoblja vrijednost novo nabavljene opreme ulaganja u obnovu i modernizaciju objekata zdravstvene skrbi broj vozila broj korisnika	2016. - 2020.
	Mjera 4.2.4. Razvoj društvene infrastrukture	2.000.000,00 kn	Fondovi EU, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo državne imovine	broj dječjih igrališta broj parkova	2016. - 2020.

			<table border="1"> <tr><td>broj aktivnosti</td></tr> <tr><td>broj korisnika aktivnosti</td></tr> <tr><td>broj sportskih igrača</td></tr> <tr><td>broj opreme za civilnu zaštitu</td></tr> <tr><td>broj sportskih aktivnosti</td></tr> <tr><td>nabavljena pozornica</td></tr> </table>	broj aktivnosti	broj korisnika aktivnosti	broj sportskih igrača	broj opreme za civilnu zaštitu	broj sportskih aktivnosti	nabavljena pozornica	
broj aktivnosti										
broj korisnika aktivnosti										
broj sportskih igrača										
broj opreme za civilnu zaštitu										
broj sportskih aktivnosti										
nabavljena pozornica										
Mjera 4.2.5. Uskladenost ponude i potražnje na tržištu rada	200.000,00 kn	Erasmus + programi, Ministarstvo znanosti i obrazovanja	unaprjeđenje postojećih obrazovnih programa u skladu s potrebama na tržištu rada	2016. - 2020.						
			promocija strukovnog obrazovanja							
			povećan broj upisanih u strukovna zanimanja							
			broj edukacija							
			broj korisnika edukacija							
			smanjenje broja nezaposlenih							
			broj novih obrazovnih programa							
			broj stručnog osoblja							
			planirana sredstva za očuvanje općinskog i mjesnih groblja							
			broj društvenih domova							
Mjera 4.2.6. Povećanje kvalitete postojećih i uređenje javnih općinskih prostora	600.000,00 kn	EU sredstva, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja,	iznos uloženih sredstava u infrastrukturu te uređenje i opremanje društvenih domova	2016. - 2020.						
			broj aktivnosti unutar društvenih domova							
			uspostavljen sustav prostornih podataka							
Mjera 4.2.7. Upravljanje i poslovno planiranje	460.000,00 kn	Proračun općine Topusko	broj korisnika sustava	2016. - 2020.						

7. INSTITUCIONALNI OKVIR I FINANCIJSKI IZVORI ZA UPRAVLJANJE

7.1. Financijski okvir provedbe SRP-a i dostupni izvori financiranja

Uspostava financijskog okvira je jedan od najvažnijih koraka u procesu strateškog planiranja. U njemu je dana okvirna alokacija raspoloživih financijskih sredstava za realizaciju pojedine mјere. Detaljna alokacija financijskih sredstava prikazuje se u sklopu godišnjeg Akcijskog plana za provedbu Strateškog razvojnog programa općine Topusko. Na taj način moguće je optimalno korištenje raspoloživih financijskih sredstava ovisno o potrebama koje se mogu mijenjati svake godine. Izrađeni financijski okvir služi kao indikator uspjehnosti provedbe Strateškog razvojnog programa općine. Naime, usporedbom iznosa uloženih sredstava i ostvarenih rezultata po strateškim ciljevima može se utvrditi opravdanost uloženih sredstava.

Proračun Općine je najvažniji izvor financijskih sredstava za provedbu Strateškog razvojnog programa općine Topusko. Pored općinskog proračuna, drugi izvori financijskih sredstava za provedbu Strateškog razvojnog programa su:

Proračun Sisačko-moslavačke županije – budući da je realizacija zacrtanih strateških ciljeva i u interesu Sisačko-moslavačke županije, radi njihovog ostvarenja bit će osigurana financijska sredstva iz županijskog proračuna (sredstvima Programa javnih potreba poput prosvjete, kulture, športa, socijalne skrbi, zdravstva i sl.);

Proračun Republike Hrvatske - status ruralnog područja i usklađenost Strateškog razvojnog programa općine Topusko s nacionalnim strateškim dokumentima omogućuje financiranje iz nacionalnih fondova;

Fondovi Europske unije – zbog ograničenih financijskih sredstava u lokalnom, županijskom i državnom proračunu, veliku važnost za uspješnu provedbu Strateškog razvojnog programa imaju bespovratna sredstva iz fondova EU. Činjenica da je navedeni izvor financiranja dostupan različitim korisnicima, njihovo uspješno korištenje je neophodno za provedbu Strateškog razvojnog programa općine Topusko.

U financijskom razdoblju 2014. - 2020. Republici Hrvatskoj je iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova na raspolaganju ukupno 10,676 milijardi eura. Od tog iznosa 8,397 milijardi eura predviđeno je za ciljeve kohezijske politike, 2,026 milijarde eura za poljoprivredu i ruralni razvoj te 253 milijuna eura za razvoj ribarstva. Operativni programi i predstavljaju okvir za korištenje dodijeljenih sredstava iz ESI fondova.

Tablica 25: Raspodjela alokacije iz ESI fondova RH 2014. – 2020.

ESI fond	Alokacija (EUR)
Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)	4.321.499.588
Kohezijski fond	2.559.545.971
Europski socijalni fond (ESF)	1.516.033.073
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)	2.026.222.500
Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)	252.643.138
UKUPNO	10.675.944.270

Izvor: <http://www.strukturnifondovi.hr/>

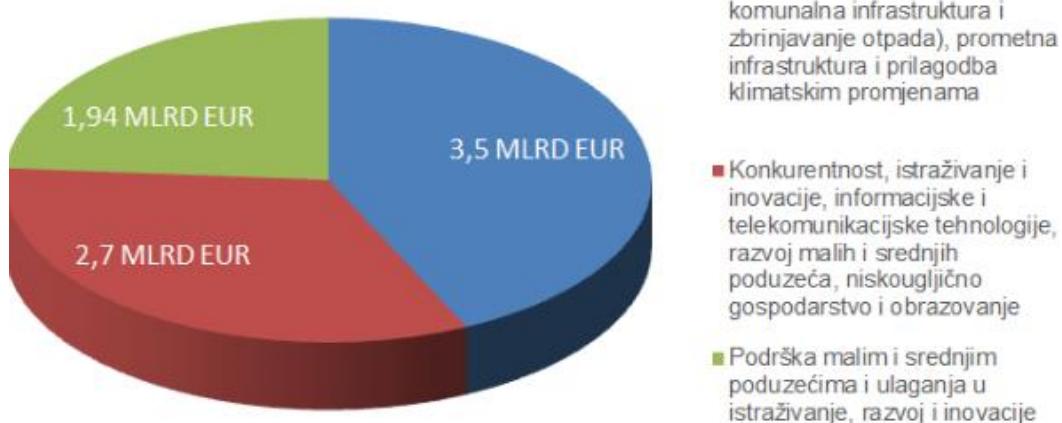
Europski fond za regionalni razvoj (EFRR/ERDF)

Europska komisija odobrila je Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020. čime je otvoren put za korištenje 6,881 milijardi eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda.

Cilj operativnog programa

Programom se provodi kohezijska politika EU-a i doprinosi cilju *Ulaganje za rast i radna mjesta* kroz poticanje ulaganja u infrastrukturne investicije (u područjima prometa, energetike, zaštite okoliša, ICT-a) i pružanje potpore razvoju poduzetništva i istraživačkih djelatnosti.

Grafikon 2: Raspodjela po području financiranja

Izvor: <https://razvoj.gov.hr/>

Prioritetne osi OP-a Konkurentnost i kohezija su:

Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija, korištenje informacijske i komunikacijske tehnologije, poslovna konkurentnost, promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije, klimatske promjene i upravljanje rizicima, zaštita okoliša i održivost resursa, povezanost i mobilnost, socijalno uključivanje i zdravlje, obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje.

Korisnici sredstava OP-a, odnosno potencijalni prihvatljivi prijavitelji projekata su jedinice lokalne/regionalne samouprave, mali i srednji poduzetnici, znanstveno-istraživački sektor te civilni i privatni sektor.

Europski socijalni fond – ESF

Europska komisija odobrila je Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020., čime je otvoren put za korištenje novca iz Europskog socijalnog fonda, a jedan je od temeljnih strukturnih instrumenta Europske unije kojim se državama članicama pruža potpora za ulaganje u ljudski kapital i jačanje konkurentnosti europskog gospodarstva. Aktivnosti financirane iz sredstava Europskog socijalnog fonda pomažu ljudima da unaprijede svoje vještine i lakše se integriraju na tržište rada, usmjerene su na borbu protiv siromaštva i socijalne isključenosti te na poboljšanje učinkovitosti javne uprave.

Cilj operativnog programa

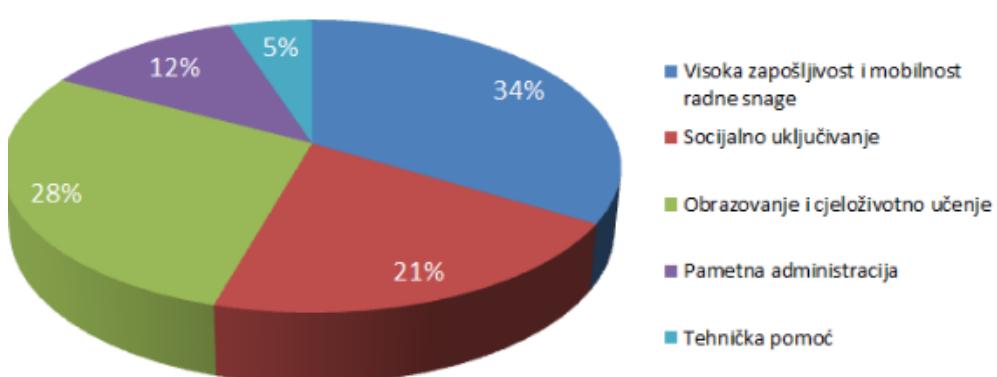
Osnovni cilj Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali je pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj. Njegova je ukupna vrijednost 1,85 milijardi eura, od čega se 1,58 milijardi financira iz proračuna Europske unije, uključujući 66 milijuna eura iz Inicijative za zapošljavanje mladih.

Operativnim su programom razrađena ulaganja u četiri temeljna područja:

- Više od trećine sredstava namijenjeno je mjerama za potporu pristupa održivom i kvalitetnom zapošljavanju nezaposlenih osoba. Naglasak je osobito stavljen na učinkovite mjere aktivne politike tržišta rada za mlade, dugotrajno nezaposlene, žene i starije radnike, kao i na preventivne mjere za smanjenje rizika od gubitka radnih mesta u izmijenjenim gospodarskim prilikama.
- Oko 28 posto proračuna OP-a investirat će se u osiguravanje adekvatnog usklađenja znanja i vještina s potrebama tržišta rada i u tom će se smislu poticati tercijarno obrazovanje, strukovno obrazovanje i cjeloživotno učenje te poboljšanje pristupa kvalitetnom obrazovanju.

- Aktivnosti vezane uz područje socijalnog uključivanja predviđaju promicanje socijalne i ekonomski jednakosti, suzbijanje diskriminacije, prijelaz s institucionalne skrbi na skrb u zajednici, poboljšanje dostupnosti i održivosti socijalnih i zdravstvenih usluga, kao i poticanje društvenog poduzetništva.
- Potpora javnoj upravi obuhvaćena je kroz aktivnosti poboljšanja kapaciteta i usluga javne uprave, uključujući bolje upravljanje javnim financijama, razvoj e-uprave i borbu protiv korupcije. Predviđa se i promicanje javnog dijaloga, partnerstva i jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva i socijalnih partnera. U pravosuđu se osobit naglasak stavlja na poboljšanje učinkovitosti i neovisnosti.

Grafikon 3: Raspodjela sredstava po području financiranja

Izvor: <https://razvoj.gov.hr/>

Prihvatljivi potencijalni prijavitelji su jedinice lokalne/regionalne samouprave, javne i obrazovne ustanove, poslodavci i udruge.

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) predstavlja jedno od najznačajnijih područja djelovanja institucija Evropske unije. Ruralni razvoj, kao drugi stup ZPP financiran je sredstvima Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR).

Ukupna alokacija za Program ruralnog razvoja 2014. - 2020. iznosi 2.383 milijarde eura, od čega će se 2.026 milijardi eura financirati iz **Europskog fonda za ruralni razvoj** (EPFRR), a ostatak iz sredstava nacionalnog proračuna Republike Hrvatske.

Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020. službeno je odobren 26. 5. 2015. godine te je njime definirano 16 mjera koje imaju za cilj povećanje konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unaprjeđenja životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima uopće.

Ciljevi programa su: poticati konkurentnost poljoprivrede, osigurati održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama te postići uravnotežen teritorijalni razvoj ruralnih područja, uključujući stvaranje i očuvanje radnih mjesta.

Prioriteti Programa ruralnog razvoja RH su: promicanje znanja i inovacija u poljoprivredi; povećanje održivosti poljoprivrednih gospodarstava te konkurentnosti svih vrsta poljoprivrednih djelatnosti u svim regijama, promovirajući pri tome i inovacijske poljoprivredne tehnologije, kao i održivo upravljanje šumama; promicanje organiziranja lanca prehrane, uključujući preradu i trženje poljoprivrednih proizvoda, dobrobit životinja te upravljanje rizicima u poljoprivredi; obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava vezanih uz poljoprivredu i šumarstvo; promicanje učinkovitosti resursa i pomaka prema klimatski elastičnom gospodarstvu s niskom razinom ugljika u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru te promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj u ruralnim područjima.

Potencijalni korisnici sredstava Programa ruralnog razvoja RH 2014. - 2020. su jedinice lokalne/regionalne samouprave (do 5000 ili 10 000 stanovnika), lokalne akcijske grupe i obiteljska poljoprivredna gospodarstva, šumoposjednici, mladi poljoprivrednici.

Teritorijalna suradnja

Europska teritorijalna suradnja, kao drugi cilj kohezijske politike za razdoblje 2014. - 2020., odnosi se na stvaranje podloge za razvoj koordinirane, sustavne i strateški usmjerene suradnje na lokalnoj, regionalnoj i središnjoj državnoj razini s partnerima iz susjednih zemalja i ostalih regija Europske unije. Time bi se kroz zajednički pristup na odgovarajućoj administrativno-teritorijalnoj razini smanjio negativan utjecaj granica i promovirala društveno-gospodarska kohezija.

Republika Hrvatska u ovom programskom razdoblju može sudjelovati u sva tri dijela europske teritorijalne suradnje:

Prekogranična suradnja

Transnacionalna suradnja

Meduregionalna suradnja

Cilj prekogranične suradnje usmjeren je na rješavanje zajedničkih izazova koji su zajednički identificirani u pograničnim regijama, poput loše dostupnosti, posebno u odnosu na povezivost informacijskih i komunikacijskih tehnologija i prometnu infrastrukturu, lokalnih industrija u opadanju, neodgovarajućeg poslovnog okruženja, nedostatka umreženosti između

lokalnih i regionalnih uprava, niskih razina istraživanja i inovacija te preuzimanja informacijskih i komunikacijskih tehnologija, onečišćenja okoliša, sprečavanja rizika, negativnih stavova prema građanima susjednih zemalja te bi cilj trebao biti iskorištavanje neiskorištenih potencijala rasta u pograničnom području (razvoj prekograničnih objekata i klastera za istraživanja i inovacije, integracija prekograničnog tržišta rada, suradnja između obrazovnih institucija, uključujući sveučilišta, ili između zdravstvenih ustanova), uz istovremeno jačanje suradnje u svrhu općeg usklađenog razvoja Unije.

Kroz jačanje prekogranične suradnje u pograničnim područjima pridonosi se sveukupnom razvoju teritorijalne suradnje, povećanju međunarodne konkurentnosti hrvatskih pograničnih regija, smanjenju društvene i gospodarske nejednakosti među hrvatskim regijama i ujednačavanju njihova razvoja.

Program prekogranične suradnje koji mogu koristiti prijavitelji s područja cijele Sisačko-moslavačke županije je INTERREG IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014. - 2020.

Kroz jačanje transnacionalne i međuregionalne suradnje pridonosi se sveukupnom razvoju teritorijalne suradnje, povećanju međunarodne konkurentnosti hrvatskih regija, smanjenju društvene i gospodarske nejednakosti među hrvatskim regijama i ujednačavanju njihova razvoja.

Međuregionalna suradnja

Pristupanjem u Europsku uniju, Republici Hrvatskoj se otvorila mogućnost sudjelovanja i u trećem dijelu europske teritorijalne suradnje – i to u sljedećim programima međuregionalne suradnje: ESPON, INTERACT III, INTERREG VC i URBACT.

Programi Unije u finansijskom razdoblju 2014. - 2020.

Programi Unije predstavljaju integrirani niz aktivnosti koje usvaja Europska unija u svrhu promicanja suradnje između država članica u različitim područjima povezanim sa zajedničkim politikama EU.

Potencijalnim prijaviteljima s područja cijele Republike Hrvatske dostupno je sudjelovanje u sljedećim Programima Unije 2014. - 2020: Kreativna Europa; Zdravlje za rast - Treći višegodišnji program EU u području zdravstva; Obzor 2020; Program za konkurentnost poduzeća i malih i srednjih poduzeća (COSME); Program EU za zaštitu potrošača 2014. - 2020; Mechanizam Unije za civilnu zaštitu; Europa za građane; Program za zapošljavanje i socijalne inovacije; Erasmus +; LIFE program za zaštitu okoliša i klimatske akcije itd.

U svim navedenim programima jedinice lokalne samouprave su prihvatljivi prijavitelji u suradnji s partnerima iz drugih europskih država i regija.

7.1.1. Provedba Strateškog razvojnog programa

Primjena partnerskog pristupa i suradnja svih dionika bitni su prilikom izrade i provođenja ovoga dokumenta. Kako bi se osigurala uspješna provedba, definiran je Strateški okvir za provedbu Strateškog razvojnog programa općine Topusko. On obuhvaća sve relevantne dionike koji svojim koordiniranim djelovanjem pridonose ostvarenju zacrtanih razvojnih ciljeva.

7.2. Tijela provedbe

7.2.1. Radna skupina za provedbu i praćenje Strateškog razvojnog programa

Pored savjetodavne uloge u fazi izrade, Radna skupina ima istu ulogu i u fazi provedbe Strateškog razvojnog programa općine Topusko. Ono svojim prijedlozima usmjerava daljnji razvoj općine, a njemu se podnosi Akcijski plan o provedbi Strateškog razvojnog programa općine Topusko. U fazi provedbe, Radna skupina koordinira nositelje mjera koje su detaljnije razrađene u sklopu ovoga dokumenta. Pored toga, Radna skupina od nositelja mjera prikuplja informacije o rezultatima provedbe samih mjera te nakon analize prikupljenih informacija donosi Izvješće o provedbi strateškog programa.

7.2.2. Općina Topusko

U Statutu općine Topusko utvrđeno je kako je općina Topusko samostalna u odlučivanju u poslovima iz samoupravnog djelokruga u skladu s Ustavom Republike Hrvatske i zakonom te podliježe samo nadzoru zakonitosti rada i akata tijela Općine.

Općina Topusko u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima i to osobito poslove koji se odnose na:

- uređenje naselja i stanovanje
- prostorno i urbanističko planiranje
- komunalno gospodarstvo
- brigu o djeci
- socijalnu skrb
- primarnu zdravstvenu zaštitu
- odgoj i osnovno obrazovanje

- kulturu, tjelesnu kulturu i šport
- zaštitu potrošača
- zaštitu i unaprjeđenje prirodnog okoliša
- protupožarnu i civilnu zaštitu
- promet na svom području
- te ostale poslove sukladno posebnim zakonima

Općina Topusko obavlja poslove iz samoupravnog djelokruga sukladno posebnim zakonima kojima se uređuju pojedine djelatnosti iz stavka 1. ovoga članka. Tijela općine Topusko su Općinsko vijeće i Općinski načelnik. Općinsko vijeće je predstavničko tijelo građana i tijelo lokalne samouprave koje donosi akte u okviru djelokruga općine te obavlja druge poslove u skladu s Ustavom, zakonom i Statutom Općine. Načelnik kao izvršno tijelo Općine saziva Radnu skupine i ostale dionike kada se razmatra Akcijski plan o provedbi Strateškog razvojnog programa. Osim toga, u slučaju potrebe, Načelnik predsjeda radom Radne skupine. Općinsko vijeće kao predstavničko tijelo građana odobrava Izvješće o provedbi Strateškog razvojnog programa. Ono također surađuje s Radnim timom na način da mu upućuje svoje prijedloge ili primjedbe.

7.2.3. Upravni odjel

Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga općine Topusko, kao i poslova državne uprave prenijetih na općinu Topusko, ustrojen je Jedinstveni upravni odjel – služba Općine Topusko.

7.2.4. Javne službe

Općina Topusko u okviru samoupravnog djelokruga osigurava obavljanje djelatnosti kojima se zadovoljavaju svakodnevne potrebe građana na području komunalnih, društvenih i drugih djelatnosti za koje je zakonom utvrđeno da se obavljaju kao javna služba. Općina Topusko osigurava obavljanje djelatnosti osnivanja trgovačkih društava, javnih ustanova, drugih pravnih osoba i vlastitih pogona. U trgovačkim društvima u kojima Općina Topusko ima udjele ili dionice općinski načelnik je član skupštine društava. U provedbi Strateškog razvojnog programa općine Topusko općinske javne službe imaju važnu ulogu budući da su one nositelji pojedinih mjera.

7.2.5. Javni sektor

Lokalne, regionalne i nacionalne institucije imaju bitnu ulogu u provedbi Strateškog razvojnog programa općine Topusko. Ovisno o svom području djelovanja, one su uključene u pripremu i provedbu aktivnosti predviđene različitim mjerama. Pregled najvažnijih institucija javnog sektora, ovisno o područjima djelovanja dan je u nastavku:

Gospodarsko stanje: Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija, Turistička zajednica općine Topusko, Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Sisačko-moslavačke županije, Ministarstvo gospodarstva, Ministarstvo poduzetništva i obrta, Ministarstvo turizma, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo kulture.

Komunalna infrastruktura: Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija, Županijska uprava za ceste Sisačko-moslavačke županije, Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM), Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Hrvatski centar za razminiranje.

Društvena infrastruktura: Općina Topusko, Sisačko-moslavačka županija, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Centar za socijalnu skrb, Ministarstvo socijalne politike i mladih, Ministarstvo zdravstva.

7.2.6. Civilno društvo

Brojne organizacije civilnog društva okupljaju lokalno stanovništvo radi ostvarenja zajedničkih ciljeva. Budući da od djelovanja organizacija civilnog društva čitava zajednica ostvaruje korist, njihovo uključivanje u provedbu Strateškog razvojnog programa općine Topusko je neophodno. Pored toga, organizacije civilnog društva orijentirane su na vanjske izvore finansiranja te zbog toga posjeduju veliko iskustvo u pripremi i provođenju projekata.

7.2.7. Privatni sektor

Zbog velike važnosti za čitavu zajednicu, u pripremu i provedbu Strateškog razvojnog programa općine Topusko uključeni su predstavnici privatnog sektora. Njihova uloga je posebice značajna za pokretanje lokalnog gospodarstva i otvaranje novih radnih mjesta. Investiranje u lokalno poduzetništvo, poljoprivredna i obiteljska poljoprivredna gospodarstva te osnaživanje privatnog sektora neophodni su za napredak zajednice. Uvažavanje prijedloga i iskustva predstavnika privatnog sektora prilikom provedbe mjera namijenjenih pokretanju

gospodarstva olakšat će ostvarenje zacrtanih strateških ciljeva, a samim time se i provedba Strateškog razvojnog programa općine Topusko može smatrati uspješnom.

7.3. Praćenje i vrednovanje

Praćenje i vrednovanje provedbe Strateškog razvojnog programa bit će utemeljeno na odredbama Akcijskog plana i redovitim objavama Javnih poziva za prikupljanje projektnih ideja u Bazu projekata općine Topusko.

Prilikom odabira aktivnosti i projekata koji doprinose provedbi Strateškog razvojnog programa općine Topusko u sljedećem razdoblju utemeljeni su sljedeći kriteriji:

Podržana je vizija razvoja općine Topusko, podržani su ciljevi i prioriteti razvoja općine Topusko. Mjere, aktivnosti i projekti odabrani su tako da podižu kvalitetu života lokalnog stanovništva i lokalne infrastrukture, ekonomski su, društveno i ekološki održivi, inovativni su i podižu ekonomsku i društvenu dodanu vrijednost.

Ukupnost projekata doprinosi ispunjenju ciljeva koji u konačnici dovode do dostizanja napretka izmijerenog pojedinačnim indikatorima navedenim uz svaku predloženu mjeru. Pokazatelji uspješnosti implementacije predloženih mjera izrađeni su za svaku mjeru pojedinačno. Vremenski plan provedbe pojedinačnih aktivnosti i projekata te vrijeme realizacije i odgovornost za realizaciju pojedinih mjera potrebno je utvrditi na početku razdoblja provedbe strategije, a ovisno o dostupnim sredstvima potrebnim za implementaciju te potrebnim predradnjama i osiguranju provedbene dokumentacije pojedinih aktivnosti i projekata. Osnovana Radna skupina za pripremu i praćenje provedbe SRP-a zadužena je za godišnje praćenje provedbe mjera predloženih strategijom, praćenje realizacije vremenskih okvira te praćenje kretanja pokazatelja za pojedine mjere. Predlaže se i obveza izrade godišnjeg izvještaja o provedbi mjera od osoba zaduženih za provedbu pojedinih mjera i aktivnosti unutar mjera. Aktivnim praćenjem provedbe strategije moguće je ubrzati provođenje aktivnosti, utvrditi i upozoriti na eventualna kašnjenja te nadopuniti pakete mjera, aktivnosti i projekata ovisno o novim i novoutvrđenim okolnostima i promjenama.

8. ZAKLJUČAK

Strateški razvojni program općine Topusko za razdoblje 2015. - 2020. najvažniji je planski dokument svih područja razvoja. Općina Topusko pristupila je izradi strateškog razvojnog programa kako bi definirala smjer razvoja do 2020. godine, no i kako bi uključila širu javnost u planiranje i buduću provedbu strategije.

Na temelju postojećeg stanja i razvojnih potreba definirane su mjere kojima se želi potaknuti jačanje lokalnog gospodarstva i smanjenje nezaposlenosti, poboljšanje kvalitete života stanovnika, razviti društvenu infrastrukturu i lokalne usluge te očuvati okoliš, prirodu i kulturu. Osim što se ovim dokumentom definira smjer budućeg razvoja općine Topusko, on predstavlja i temelj za korištenje bespovratnih sredstava iz nacionalnih i fondova EU budući da su njegovi strateški ciljevi, prioriteti i mjere usklađeni s onima u strateškim dokumentima donesenim na europskoj, nacionalnoj i županijskoj razini. Planirano korištenje bespovratnih sredstava iz nacionalnih i fondova EU je prilika za razvoj općine budući da sredstva iz općinskog proračuna nisu dostatna za provedbu svih planiranih mjera.

Za uspješnu provedbu i razvojne učinke strategije potrebno je uključivanje svih dionika, odnosno cijele zajednice, što će se postići redovitim informiranjem javnosti, objavom javnih poziva za prikupljanje projektnih ideja za bazu projekata i izradom godišnjih izvještaja o provedbi strategije.

9. PRILOZI

9.1. Popis grafikona

Grafikon 1: Pokrivenost osnovnom infrastrukturom stanovništva u općinama.....	39
Grafikon 2: Raspodjela po području financiranja	83
Grafikon 3: Raspodjela sredstava po području financiranja	85

9.2. Popis slika

Slika 1: Karta staništa na području općine Topusko	9
Slika 2: Topusko.....	11
Slika 3: Portal cistercitske opatije	20
Slika 4: Kamena spomenica	21
Slika 5: Prikaz područja korištenja brzina širokopojasnog pristupa 2 - 100 Mbit/s operatera u Sisačko-moslavačkoj županiji	38
Slika 6: Hotel Toplica	44
Slika 7: Otvoreni bazeni, Top Terme Topusko	45

9.3. Popis tablica

Tablica 1: Zastupljenost stanišnih tipova na području općine Topusko	8
Tablica 2: Zaštićeni dijelovi prirode u općini Topusko	10
Tablica 3: Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu prema popisu stanovništva iz 2011. godine	15
Tablica 4: Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu u jedinicama lokalne samouprave prema Popisu stanovništva iz 2011. godine	24
Tablica 5: Zaposleni prema zanimanju, starosti i spolu prema popisu iz 2011. godine.....	25
Tablica 6: Registrirana nezaposlenost u općini Topusko 2011. - 2015. prema razini obrazovanja i spolu.....	26
Tablica 7: Udio primatelja zajamčene minimalne naknade po centrima za socijalnu skrb u stanovništvu; udio primatelja u Područnom uredu Centra za socijalnu skrb Topusko	30
Tablica 8: Socijalni transferi temeljem invaliditeta	30
Tablica 9: Proračunska sredstva za javne potrebe u kulturi od 2011. do 2015. godine	32
Tablica 10: Ukupni rashodi Općine Topusko od 2011. do 2015. godine.....	32

Tablica 11: Udio proračunskih sredstava izdvojenih za javne potrebe u kulturi u ukupnim rashodima općine Topusko od 2011. do 2015. godine.....	32
Tablica 12: Sredstva izdvojena za javne potrebe u sportu od 2011. do 2015. godine	33
Tablica 13: Ukupni rashodi od 2011. do 2015. godine	33
Tablica 14: Udio proračunskih sredstava izdvojenih za javne potrebe u sportu u ukupnim rashodima općine Topusko od 2011. do 2015. godine.....	33
Tablica 15: Sustav vodoopskrbe u općini Topusko	35
Tablica 16: Sustav odvodnje općine Topusko.....	36
Tablica 17: Vrsta i broj korisnika organiziranog odvoza i zbrinjavanja otpada na području općine Topusko	37
Tablica 18: Prikaz postotka priključenosti na širokopojasni pristup u jedinici lokalne samouprave, općina Topusko (izraženo u postotku)	39
Tablica 19: Površina, broj stanovnika, duljina nerazvrstanih cesta te prosječna gustoća mreže nerazvrstanih cesta u odnosu na površinu jedinice lokalne samouprave	40
Tablica 20: Djelatnosti na području općine Topusko u razdoblju od 2011. do 2015. godine..	41
Tablica 21: Broj obrta za jedinicu lokalne samouprave, općina Topusko za razdoblje od 31.12.2010. godine do 31.12.2015. godine	43
Tablica 22: Podaci o broju dolaska, broj noćenja i broj kreveta u razdoblju od.....	45
Tablica 23: Broj poljoprivrednih gospodarstava u općini Topusko i Sisačko-moslavačkoj županiji	46
Tablica 24: Broj poljoprivrednih gospodarstava prema dobi nositelja za općinu Topusko....	47
Tablica 25: Raspodjela alokacije iz ESI fondova RH 2014. – 2020.....	83

9.4. Izvori podataka

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU, <https://razvoj.gov.hr/>

Ministarstvo poljoprivrede, <http://www.mps.hr/default.aspx>

Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, <http://www.mint.hr/default.aspx>

Ministarstvo poduzetništva i obrta, <https://poduzetnistvo.gov.hr/>

Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta <http://www.mingo.hr/>

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Obnovljivi izvori energije,

<http://oie.mingo.hr/>

Ministarstvo socijalne politike i mladih, <http://www.mspm.hr/>

Agencija za znanost i visoko obrazovanje, <https://www.azvo.hr/hr/>

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, <http://www.aprrr.hr/>

Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti, <http://bbzone.hakom.hr/>

Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr

Državni zavod za zaštitu prirode, <http://www.dzzp.hr/>

Hrvatski zavod za zapošljavanje, <http://www.hzz.hr/>

Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Sisak, <http://www.hgk.hr/zupanijska-komora-sisak>

Europski strukturni i investicijski fondovi, www.strukturnifondovi.hr

Sisačko-moslavačka županija, <http://www.smz.hr/site/>

Zavod za prostorno uređenje Sisačko-moslavačke županije, <http://www.zpusmz.hr/>

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Sisačko-moslavačke županije, <http://zastita-prirode-smz.hr/>

Obrtnička komora Sisačko-moslavačke županije, <http://ok-smz.hr/>

Turistička zajednica Sisačko-moslavačke županije, <http://turizam-smz.hr/>

Županijska uprava za ceste Sisačko-moslavačke županije, <http://www.zuc-sk.hr/>

Turistička zajednica općine Topusko, <http://www.turizam-topusko.com/>

Lječilište Topusko, <http://www.ljeciliste-topusko.hr/>

Top-Terme Topusko d.o.o., <http://www.topterme.hr/>

Općina Topusko, <http://www.topusko.hr/>